SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Özgürlük sokaktaydı

1 Mayıs kutlamalarına onbinlerce insan katıldı. Coşku herkesi şaşırttı

▼ 1 Mayıs kutlamalarına katılımın yüksek olması herkesi şaşırttı. İstanbul'daki mitinge yaklaşık 40 bin kişi katıldı. Sol'un tükendiğini ve sosyalizmin öldüğünü söyleyenleri hayal kırıklığına uğratan 1 Mayıs etkinliklerinde toplumun bütün renklerini görmek mümkündü. Tüm görkemine karşın alanlarda işçiler azdı. Sendikalar etkisizdi. Alanları esas itibarıyla sosyalistler doldurdu.

■ Haber ve izlenimler 12-13 ve 14. sayfalarda

K. Çekmece'de dört masum insanı kim öldürdü?

Savaş suçu mu, 'barış suçu' mu?

▼ Olay adeta sürrealist bir öyküye benziyor. "Halkların kardeşliği" için masum insanlar ölüyor. Böylesine şaşırtıcı bir paradoksa yaşamda kolay kolay rastlamak mümkün değil. Savaş ve onun yarattığı ortam insanları çıldırtıyor. Toplum sanki bir bilinç yarılmasına uğruyor. Kirli savaş öncelikle insanların ruhlarını, bilinçlerini kirletiyor. Politik mücadelenin yerini karşılıklı bir ilkel köylü intikamcılığı alabiliyor.

▼ Yaşam alanları yok edilen, yakınları kurşuna dizilen ve faili meçhul cinayetlere kurban giden bazı insanlar da kör bir şiddetin içine düşüyor. Kullanılan araçlar bir süre sonra amacı belirlemeye, onu kirletmeye başlıyor. İnsan giderek karşıtına benziyor. Etik değerlerini yitiriyor.

■ Yazısı 3. sayfada

Silah kaçakçısı koruculara af girişimi

▼ Hazırlanan yeni bir yasa tasarısıyla silah kaçakçılığı yapan korucular, itirafçılar ve bazı JİTEM mensuplarına silah stoklarını eritme olanağı sağlanıyor. Aşiret reisi korucubaşlarının baskısıyla gündeme getirildiği belirtilen ve İçişleri Komisyonu'ndan geçen tasarı önümüzdeki günlerde TBMM Genel Kurulu'na gelecek.

■ Haberi 4. sayfada

'Emek egemen bir demokrasi için...'

▼ Birleşik parti sorunu sosyalist hareketin başlıca tartışma konularından birini oluşturuyor. "Kitlesel sol parti girişimi" içinde yeralan ve BSP ile de görüşen arkadaşlarla sosyalist hareketin, ideolojik, politik ve örgütsel sorunlarını tartıştık. Söyleşiye Adnan Bostancıoğlu, Saruhan Oluç ve Emre Senan katıldı. Konuyla ilgili söyleşilerimizi önümüzdeki sayılarda da sürdüreceğiz.

■ Söyleşi 6-7 ve 8. sayfalarda

6 Mayıs'a iki gün kala...

■ HABERİ 24. SAYFADA

İtalya'da solun iki kanadı da seçimlerden kârlı çıktı

■ HABERİ 11. SAYFADA

HABITAT: Hayır mı, şer mi?

■ HABERİ 23. SAYFADA

Philomela'nın sesini duymak
Fatmagül Berktay 5. sayfada

Siyasallaşma, ama hangisi?
Metin Çulhaoğlu 7. sayfada

5 ve 50
Engin Erkiner 9. sayfada

Sırlı aynada Kıbrıs haritası
Neşe Yaşın 16. sayfada

Demokrasi Türkiye'yi böler
Ömer B. Canatan 18. sayfada

10 Dakika Ara–1
Met–Üst 19. sayfada

T. Akçam'ın 'Kenar notları' üzerine
Adnan Bostancıoğlu 20. sayfada

Uzlaşma mı, sınıf mücadelesi mi?
Tülin Öngen 21. sayfada

● TARİH: 6 MAYIS 1995 ● SAYI: 12 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Hatice CAN, Ankara

MTV: Gerçek olmayan dünyaların imalatçısı

Temizlik imajdan gelir aabi!..

MTV (Müzik Televizyonu), 1981 yılında ABD'de yayına başlayan ve şu anda başta Avrupa ülkeleri olmak üzere, dünyanın büyük bölümünde izlenen bir televizyon kanalı. 24 saat müzik yayını yapan MTV "video-clip"lerin de yaratıcısı. Müzik piyasasında kimin yüceltileceğine, nelerin mahkum edileceğine, neyin tüketileceğine karar veren bir iletişim devi. Kapitalizmin mabetlerinden biri. Büyük imaj imalatçısı.. Bu kanal bir ara Türkiye'de de izlendi. Daha sonra onun "Kral TV" ve 'Number One" gibi kötü taklitleri oluşturuldu.

'Elvis' miş gibi olmak

Sevgili Onat Kutlar anlatmıştı "karaoke"yi...

Tuhaf bir salgındı bu. Hemen her orta halli Japon, akşamüstü işten çıkınca bir karaoke kulübüne gidiyor ve karaoke yapıyordu...

Olay şuydu:

Normal bir Japonsanız, cebinizi parayla dolduruyor veya kredi kartınızı yanınıza alıyor ve bir karaoke kulübüne gidiyordunuz. Sahneye çıkıyor ve birkaç dakika için şarkıcı oluyordunuz. Bunun için, sadece beğendiğiniz şarkıcının ve söyleyeceğiniz 'hit' şarkının adını söylemeniz yeterli. Sahnede bir yerlerde şarkının sözleri ekrandan geçiyor, Elvis Presley şarkısını söylerken dudaklarınızı oynatıyordunuz...

Böylece birkaç dakika için "Elvis'mişsiniz" gibi oluyordunuz... Salondaki diğer karaoke müşterileri sizi çılgınlar gibi alkışlıyordu... Bu oyun sadece kulüplerde, sahnelerde, dublajlarda kalsa, "çocukça bir eğlence" der ve güler geçerdik. Abdurrahman Palay dublajlı artistlerin "Nayır nolamaz" demesine güldüğümüz gibi...

Ama ne yazık ki asıl karaoke, bilimde, politikada, kültür gibi ciddi alanlarda oynanıyor.

MTV'yi anlamak için, ardına gizlendiği görüntülerin gerçekle örtüşüp örtüşmediğine bakmak gerekiyor...

Acaba MTV gerçeğin kendisi mi? Ya da gerçeğin görüntülerinden sadece birisi mi? Ya da başkalarının kurguladığı, çok önceden montaj masasında hazırladıkları "görüntü güzellikleri çağı" ürünü-endüstriyel tasarım harikası bir ucube mi?

Buna Frank Zappa şöyle cevap veriyor:

"Müzik tarihinde kimin popüler olacağına genellikle endüstri karar verir ve bu endüstrinin bugün en büyük temsilcisi MTV'dir"...

The real world

MTV'nin reklam spotlarında kullandığı ana tema gerçeklik üzerine kurulu. 'The real world' (Gerçek dünya) yazısı değişik şekillerde; kimi zaman pop-art, kimi zaman video-clip arasında çizgi film olarak önümüze geliyor.

Bunun ne kadar gerçeklik olduğu tartışılır ama, "The real world"un aynı zamanda MTV'nin gençlik soap-operasının adı olması birtakım ipuçları veriyor.

MTV'nin ne kadarının kurmaca, ne kadarının karaoke misali "oyun" olduğunu anlamak için video-clip'lerdeki imgelerin gerçeklik açısından incelenmesi gerekiyor.

Örneğin Pet Shop Boys'un ilerlemeyi, gelişen dünyada değişimi anlattığı "Go West" şarkısının klibinde kaslı zenciler ellerinde kızıl bayraklarla gökyüzüne doğru koşarken arka fonda değişik bir görüntü belirir: bir-iki saniye için Lenin'in yanındaki çocuklara doğan güneşi (doğuyu) gösteren ünlü kabartmasının, ekranın sol tarafını gösterir.biçimde (batıyı) ters çevrilmesi korkutucu bir değişiklik...

Tüm video kliplerde olduğu gibi hep sembolizm yürürlükte... İyice yaklaşılarak şarkı söylenen mikrofon, oral seksi; maskeli tipler ise bilinçaltımızda bizi rahatsız eden olayları çağrıştırabiliyor... Sanatçı ve izleyicilere bir tapınma ve hayranlık tablosu oluşturulmuş ve klişe görüntülerden ticari başarıyı artırabilecek güç ortaya çıkarılmış. Dikkat çeken nokta kişiliksizlik. Para, ün ve tahakküm pornografisi dışında nedeni yok.

Kimi zaman doğrudan, kimi zaman bilinçaltına yönelik mesajlarıyla cinselliği kullanan MTV'nin sunduğu sahte dünyada cinsellik, değişim değeri olan, psikolojik ve duygusal boyutu yok sayılan bir nesne...

Körfez savaşında CNN ve CBS'ten sonra en yüksek ratingi alan MTV; televizyon başında kızarmış piliç, patates ve kutu bira kültürünün bir başka ayağını oluşturmakta... "Özgürlükler" ülkesinde gerçeklik kumanda aletinin ucuna kadar geliyor. Coca-cola reklamında olduğu gibi: "yaşam budur işte"...

MTV nereye koşuyor?

Amerika'da 60 milyon eve ulaşan MTV yayına başladığı 1981 yılından itibaren sürekli bir gelişme gösterdi. Karşısına rakip olarak çıkarılan "Super Channel" gibi kanallar, dünyanın en iyi teknik olanaklarına ve çizgi film sanatçılarına sahip MTV karşısında pek varlık gösteremediler. Alanında tek olan kanal; Levis, Kodak, coca-cola gibi firmalarca destekleniyor.

"Asık suratlı binalarda oturan politikacılar yıllardır Avrupa'yı nasıl birleştireceklerini tartışıyorlar. Biz bunu yaptık" diyor MTV'nin Avrupa sorumlusu ve bir gerçeğe parmak basıyor, bütün dünyanın, ama özellikle Avrupa gençliğinin kendilerini izlediğini belirtiyor...

MTV dünyanın dört bir yanında yayın yapıyor. Brezilya, Japonya ve Asya'dan sonra, bu haftadan itibaren Çinhindi'nde de yayına başlanacak. Çinhindi'ndeki yayın için Asya gökyüzünü satın almasıyla övünen ünlü basın tröstü Rupert Murdoch'la anlaşan MTV, Singapur üstündeki uydusuyla, Pakistan sınırından Papua Yeni Gine'ye kadar olan alanda yayın yapmaya hazırlanıyor.

Yavşaklığın evrensel tarihine mütevazı bir katkı: Ertuğrul Özkök

Gene yazdı, dayanamadı. Kudurdu, yerinde duramadı. ODTÜ'de Gorbaçov'u (kendi aramızda Gorbi diyoruz) protesto eden öğrencilerden birinin uzun saçlı ve blujeanlı olması ona çok dokundu. Oturdu bir yazı kaleme aldı. Verdi veriştirdi. Biz de aydınlandık, bilgilendik. Fakat, anlamadığımız noktalar da var... Mesela eylemcilerin blujean giymesine neden itiraz ediyor? Kendi kıçının ölçüleri kadar büyük pantolon mu bulamıyor (bakınız pantolonu gösteren ütü, Ertuğrul'u gösteren... teoremi), yoksa küpe takacak bir deliğe mi sahip değil? Ve / veya kemer/botlar mı uygun gelmedi?

Karanlıkta kalan yanlara rağmen, yazıdan ilk anladığımız şu: Herif fotoğrafa bakıp adamın beynini okuma yetisine sahip, kafanın içindeki örümceğe kadar görebiliyor. Özkök, bu yeteneğiyle daha farklı yerlerde değerlendirilebilir. Mesela uygun bir yerine takılabilecek roket onu gözetleme uydusu haline getirir. Uzaydan solcuları izleyip istihbarat sağlar, bir işe yarar...

İkinci muhim nokta: Ah abiler, sizler nelere kadirsiniz. Yaktınız Kommer'in o güzelim Cadillac'ını, sonra da yaptıklarınızı örnek alıp sizlerin nostaljisiyle okuyan bir kuşağın geleceğiyle (hatta Türkiye'nin geleceği) oynadınız. Yapılır mı bu? Böyle bir durum yaratıp Ertuğrul'un dibine kadar kızışmasına, orasında burasında uçuklar çıkmasına yol açmaya ne hakkınız var? Gördünüz mü bir Eurotürk'ün kalbini kırmak ne kadar kolay! Bakın Meriç girebiliyor mu ODTÜ'nün 'çamlar bildirgesi'ne konu olan kampüsüne? Peki yazık değil mi adama, yavşaklık özgürlüğünü kullanabiliyor, ama dolaşma özgürlüğü elinden alınıyor.

Ertuğrul'un kızışması ayrı bir mesele, amma; genetik kodların çözümünde seceresl başatlık mevzuunda bilime yaptığı katkılarla nobel olamasa bile "altın lavuk" ödülü almaya hak kazanıyor. Biyologların başaramadıklarını o bir fotoğrafa bakıp çözümleyebiliyor. Hücresel analizle elde ettiklerini imaj olayını irdeleyerek pekiştiriyor ve kılık kıyafetin nasıl olup da genlerdeki dönüşümle eşzamanlı olarak tedbili kıyafete dönüştüğünü çözüp atıyor... Üstelik, kafanın içindekilerin dıştaki bu değişikliğe karşı direnmesini çok basit ve mükemmel bir formülle açıklıyor: Parkabıyık'a karşı 501, uzun saç birlikteliği.

Sadece bu değil, başka gayretleri de var! Mesela modern olmak için çok yırtındı. Eski fikirlerini bir yana atıp, tükürdüklerini son molekülüne kadar yaladı. Ama bu uğurda (biraz da uçkuruna düşkünlükten) bıyıklarını kazıması da işe yaramadı. (Dilini her yöne rahatça hareket ettirip çalışabilmek dışında) Sureti, çölde su bulamayıp otlarla idare eden sahabe kıçına döndü. Bununla kalsa iyi, etrafındakilerin de bıyıklarını kestirme sevdasına düşmesi Hürriyet camiasını Lut kavmine çevirdi.

Ertuğrul'un bu kadar kendini kaybetmesini anlayışla karşılamak ve şu tarihî gerçeği hatırlamak gerekiyor; her toplumsal mücadelede helada birileri vardır...

Oysa davetimizi kabul edip ODTÜ'ye gelme cesareti bulsa daha neler görecek, ne mevzular öğrenecek ama yok. Şapkasız çıkmaz. Halbuki gelse, konuşsak anlaşsak, ne tür bir muamele istiyorsa onu yapsak. Belki kendisini çok sever, döner kaide üzerine heykelini de dikeriz... Bir gelse...

ODTÜ Anti-Yavşak Timi

Cyber alemler, sanal muhabbetler...

Ya hep birlikte bunamaya başladık ya da artık kocaman bir sirkte yaşadığımızı kabullenmek gerekiyor. Belki de hiçbiri değil. Bütün bu soytarılıkları teknolojinin yarattığı cyber alemlere borçluyuz ve muhabbet tamamiyle "sanal". Yaşama hakkının olmadığı, sokaklarda insan avı partilerinin düzenlendiği bu ülkede düşünce özgürlüğünü tartışıyoruz. İyi, mesele yok. Hiç yoktan neşemizi buluyoruz, ama densizliğin ölçüsü kaçınca tadımız da bozuluyor. Bir zamanlar, hazırladığı programların Belediye Başkanı Nurettin Sözen'e karşı şantaj malzemesi olarak kullanılmasına kılı kıpırdamayan Ahmet Altan "kahraman–ı hürriyet" diye sokuşturuluyor. Ama, mal defolu, olmuyor. O kalıptan çıksa çıksa 40X120 sunta çıkar. Ama nedir? "Özgür düşüncenin savunucusu Ahmet Altan". Yani demek istiyorlar ki, "böyle simsiyah gözlü, endamı yerinde bir eşeğimiz var, semeri de altından, bunu otomobil olarak düşünsek?" Kimsenin "olmaz yahu, bu düpedüz bir eşek" diyecek bir hali yok, otomobilleri varmış gibi davranıyorlar. Ve elbette ki, ellerini vites koluna attıklarında tuhaflıklar oluyor...

Cyber alemlerin ve sanal muhabbetlerin dibi yok, biz de bulamıyoruz. Sürekli bir altüst oluş halindeyiz. Hürriyet kahramanı olmayı biraz daha hakeden Can Dündar da cyber alemlerde "ütopya alım satımıyla" iştigal ediyor. Bilirsiniz, şu yitik kuşak, kirlendik, kirleniyoruz meseleleri. Dündar, 12 Eylül, Turgut Özal, sonra liberalizm, dünya üzerine postmodernizm falan derken, bir nevi "son ütücü" gibi çalışıyor. Başının üzerinde bir hale, melekler gibi yazılar yazıyor. Yazı ve görüntü aleminde de "iktidar" olunabileceğini ve üçüncü hamur kağıt ya da beyaz cam üzerine kurulu bir iktidarın da "kirletilebileceğini" görmek istemiyor.

Bu mevzuyu illa kavramlaştırmak gerekirse, durum "silikonlu muhalefet". Silikonlu muhalifler ağırlıkla gazete ve televizyonlarda üstleniyorlar. Sistemin "muhalefet" için ayırdığı seçkin kadroları silikonları sayesinde doldurabiliyorlar. Uzaktan bakıldığında görüntü hoş ve tamamen "muhalif", hatta hafifçe dokununca muhalefet hissi ele geliyor. Ancak biraz daha sıkmaya kalktığınızda doğal olamayan bir sertlikle birlikte "tamam buraya kadar çocuklar" diyen sesi duyuluyor. "Bu memlekete komünizm gelecekse biz getiririz, size ne oluyor" diyen Nevzat Tandoğan'ın ruhu şadoluyor. Silikonlu muhalifler, düşünce özgürlüğünü savunuyorlar. Ama, düşüncenin zararsız (etkisiz) olduğu için sınırlanmaması gerektiğini anlatıyorlar ve ifade özgürlüğünü Cem Özer'in yılışıklığına indirgemek istiyorlar. Dünyayı yerinden oynatan şeylerin bazen basit fikirler olduğunu görmezlikten geliyorlar. Devlet şiddeti dışında şiddeti bütünüyle ahlaksızlık sayıp, düşünceyi "ehlileştirmeye" çalışıyorlar. Ancak tam da bu nedenle, dünyayı yerinden oynatabilecek bir etkiye sahip olduğu için düşüncelerin sınırlanmaması gerekiyor. Yine bu nedenle, hukuk düzeni tarafından korunması gereken herkesin kabul ettiği, toplumsal sağduyuyu seslendiren fikirler, iktidarın gölgesinde kirlenen yazılar değil. Korunması gereken, kışkırtan, rahatsız eden, infial uyandıran düşünce. Toplumsal düzeni, değerleri, yaygın ahlak anlayışını sorgulayan, en hafif deyimiyle rahatsız eden fikirler. Bu ülkenin bölünme olasılığına rağmen bölünmeyi savunan fikirleri sınırlamaması... Boynunu cellada uzatmanın rahatlığı... Ama dünyanın dönüşü, bu korumanın hukuk düzeniyle asla olmayacağını, karşılığında bir bedel ödenmeden fikirlerin söylenemeyeceğini gösteriyor.

Belki de "tarihin sonu tezi" doğru. Tarih Sodom ve Gomore'nin düşmesiyle bitti. Ve çoğulculuk (eşcinsellik) tarihe karışırken, i.nelik ve demokratik liberal sistem kazandı.

F. Cengiz ERDİNÇ

Cyber: Elektronik/ bilgisayar teknolojisinin yarattığı ortam.
Sanal: Gerçek olmayan

Türk polisinin Oklahoma kompleksi!

POL–DER eski genel başkanlarından Sıtkı Öner, Türk polisinin asayişi sağlamak yerine "ideolojik görev" yaptığını belirtiyor

Hürriyet
HÜRRİYET'TEN ÇOCUKLARA SÜPER OYUNCAKLAR
Türkiye Türklerindir
22 Nisan 1995 Cumartesi
Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1953

Oklahoma provası

İstanbul, dün, Amerika'da yaşanan Oklahoma faciasına benzer bir facianın eşiğinden döndü. Ayasofya Meydanı'na bırakılan bomba otomobil, tesadüfen çekildiği Sarayburnu Otoparkı'nda korkunç bir gürültü ile infilak etti.

Mustafa ERDOĞAN

Ankara– Bir süre öncesine kadar kamuoyunda Türk polisinin Oklahoma'daki bombalama olayının failini bulup bulamayacağı tartışılıyordu. "Terör" konusunda 12 Eylül 1980'den bu yana "deneyim" kazanan polisin, ABD'nin de derdine çare olabileceği, bu engin deneyimden, gerekirse ABD'nin de yararlandırılabileceği gündeme getirildi.

Oklahoma'daki patlamanın ardından neredeyse ABD'li devlet yetkililerinden daha fazla duyarlılık gösteren Türk yetkilileri, "milli medya"nın da körüklemesiyle parmaklarıyla gösterircesine, "bizdeki terörü görmezsen senin de başına gelecek budur" kampanyası başlattılar. Ardından yetkililer, Türk polisinin Oklahoma olayını aydınlatmak üzere ABD'ye gönderilebileceğini belirttiler. Ancak daha sonra anlaşıldı ki, 2500 faili meçhul cinayetin işlendiği bir ülkenin polisi, ABD'de yalnızca üç gün meçhul kalan faili bulmak için biraz acele etmişti. FBI, ABD'li milis Timoty Mc Viegh'ı eliyle koymuş gibi buluverdi.

Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar, son dönemlerde Türk polisinin başarılı olduğunu anlatmak için oldukça zorlanıyordu. Öncelikle Oklahoma tartışması, ardından (Milli Güvenlik Kurulu) MGK toplantısında gündeme gelen "işkence" tartışması... Bu toplantıda Ağar Türkiye'de işkence yapılmadığını öne sürmüş, aksini iddia edenleri bölücü propagandaya alet olmakla suçlamıştı.

Cumhurbaşkanı Demirel tarafından azarlanmasına neden olan bu tartışmada Ağar, iyiden iyiye kendisini zor durumda hissetti. Allah'tan The Marmara Oteli'ne bomba koydukları iddia edilenler "bulundu" da Ağar biraz rahatladı...

'Ağar haklı'

"Oysa Ağar'a haksızlık ediliyor. Bence Ağar söylediklerinin tümünde haklıdır, hatta az bile söylemiştir. Türk polisi son 15 yıllık çalışma performansı ile bir mucizeye imza atmıştır." Bu sözler 12 Eylül darbesinden hemen önce kapatılan Polis Birlik ve Dayanışma Derneği (POL–DER) genel başkanlarından Sıtkı Öner'e ait... Öner tartışmanın eksenini oluşturan polisin başarısı olgusuna kendinee açıklık getiriyor. Polisin 70'li yıllardan beri ülkücü kadrolaşmanın merkezi durumuna getirildiğini belirten Öner, "Türkiye'de polisin görevi devrimci, demokrat ve ilerici muhalefeti bastırmaktır. Bu anlamda Türk polisi çok başarılıdır" diyor.

Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar

Yıllardır Türk sağının etkinlik alanı olan polis örgütünün, Türkiye'de solu zayıflatıp MHP'yi güçlendirmeye çalıştığını bunda da son zamanlarda başarılı olduğunu söyleyen Öner, Türk polisinin toplumsal asayişi sağlamaktan uzak olduğunu söylüyor. "Zaten böyle bir kaygıları da yok" diyen Öner şöyle devam ediyor:

"Yüzlerce faili meçhul cinayet işlenen bir ülkede polis başarılı olduğunu iddia edemez. Uğur Mumcu'nun katilleri neden bulunmuyor?.. Sol bir örgüt sözkonusu olduğu zaman üzerine gidiyorlar. Ama kontrgerilla veya faşistlerin yaptıklarını çözmeleri mümkün değil. Çünkü 70'den beri ülkücüler polis içinde örgüleniyor. 80 sonrasında ise bir miktar şeriatçı alındı. Şimdi teşkilatı bunlar yönetiyor."

1987 yılında ülkücü polislerin öncülüğünde Pol–Bir'in kurulması ile örgüt içindeki faşist kadrolaşmanın doruğa çıktığını söyleyen Öner, 12 Eylül sonrasında Pol–Bir'in kapatılmasına rağmen kurucularının ve militanlarının göreve devam ettiğini belirtiyor.

İdeolojik görev yapıyorlar

Günümüzde Türk polisinin ağırlıklı olarak yerine getirmekle yükümlü bulunduğu siyasal görevlerini yaptığını öne süren Öner, polis örgütünde yer alan ülkücü ve şeriatçı çevrelerin temizlenmesi gerektiğini vurguluyor.

Milli takım maçlarının ertesinde sokaklarda MHP militanlarının terör estirdiğini hatırlatan Öner, "Bu olaylar, MHP'nin Kayseri Erciyes yaylasında gerçekleştirdiği silahlı, davul zurnalı parti kongrelerinin Ankara, İstanbul sokaklarına taşındığı gibi bir izlenim veriyor. Polis bu olaylarda silah sıkanlara engel olmuyor, aksine teşvik ediyor" diyor.

Yozgat'ta sinsi taktik

Yozgat Cezaevi'ndeki siyasi tutsakların süresiz açlık grevinin, 48. gününde ölüme beş kala anlaşmayla sonuçlanması, daha önce diğer cezaevlerinde uygulamaya konulan sinsi bir taktiği yeniden gündeme getirdi.

Son aylarda yoğunlaşan cezaevlerindeki açlık grevlerinin çoğunda, tutsakların ölüm sınırına gelmesini bekleyen ve bu noktadan sonra 'anlaşma'yı tercih eden yönetimin bu taktiği, Yozgat'ta da uygulamaya konuldu. Yönetim, tutsakları ve yakınlarını ölüm sınırına kadar zorlayarak yıpratma yolunu izledi.

Anlaşma sağlamak ve grevi bitirmek isteyen arabulucu grupların bir süre oyalanması ya da tamamen geri çevrilmesi, ancak daha sonra benzer bir arabulucu girişimiyle grevin anlaşmayla sonlanması, bu taktiğin somut kanıtlarından birini oluşturuyor. Yozgat Cezaevi'ndeki açlık grevi de, son olarak Buca Cezaevi'nde yaşanan bu durumun ardından yeni bir örneği oluşturdu.

Cezaevinde bir tutsağın açlık grevinde ölmesinin yaratacağı sonuçları göze alamayan hükümetin, bu tür bir yıpratma yöntemine giriştiği vurgulanırken, tıbbi çevreler, açlık grevini uzun süre devam ettirenlerde, giderilmesi zor olan rahatsızlıklar oluştuğunu belirtiyorlar. 48 gün süren açlık grevi sonucunda, kimi tutsakların kısmi felç ve şuur kaybına uğradıkları da gelen bilgiler arasında.

Diyarbakır'dan Yozgat'a ölüm dirim kavgası

Yozgat Cezaevi'ndeki yakınları için açlık grevi yapmış olanlardan birisi de Mehmet Sıddık Fidancı'ydı. 1992'de uğradığı faili meçhul bir saldırıda sol şakağından giren kurşun sağ şakağından çıkmasına karşın 5 günlük yoğun bakım ve ameliyatlar sonunda yaşamda kalmayı başaran Fidancı, oğlunun yaşam kavgasına destek verdi. Hafızasının bir bölümünü, şakağından geçen kurşunla kaybeden baba Fidancı'nın hayatını alt üst eden olaylar zinciri, 25 Haziran 1992'de oğulları Emin ve Mehmet'in tutuklanmasıyla başlamış. İki gün sonra ise, Hizbullahçı, sakallı biri tarafından vurulmuş. Fidancı'nın eşi, olaydan hemen sonra korkup Diyarbakır'a kaçmış. 58 yaşındaki Fidancı, İHD Genel Merkezi'nde sürdürdüğü açlık grevi sırasında yaptığımız görüşmede, vurulmadan sonra gerçekleşen olayları şöyle anlatıyor: "Arazilerimi Hizbullah ele geçirdi. Köyün altına mahzenler yapmışlar, adamlarını oraya saklıyorlarmış. Hizbullahçılar yakalanınca evimi yaktılar. O günden beri köyüme gidemiyorum." Sözün burasında araya girenler, çocuğu PKK'li diye adı çıkanların hedef gösterildiğini, Hizbullah'ın bu insanları öldürüp mallarına el koyduğunu anlatıyorlar.

Unutkanlık çeken Fidancı, söylesimiz sürerken birkaç kez, kendisine ilaç verip veremeyeceğimizi soruyor; bizi doktor sanıyor. Aklına Ceyhan'da yatan diğer oğlu geliyor, altı aydır ziyaret edemediğine üzülüyor.

Hatice CAN, Ankara

Küçükçekmece'de dört masum insanı kim öldürdü?

Savaş suçu değil 'barış suçu' işlemeliyiz

Geçen perşembe günü İstanbul'un Küçükçekmece semtinde yapılan bir korsan gösteri sırasında, bazı mağazalara molotof kokteyli atılması sonucu üç tezgahtar genç kadın ile bir çocuk öldü.

Söz, baskıya girmek üzereyken aldığımız haberde bazı ayrıntılar belirsizdi.

Korsan gösteri yapanların "PKK taraftarları" olduğu ve bu örgüte ait bayrakları taşıdıkları iddia ediliyordu. Yine aynı habere göre, gösteri yapanlar "Yaşasın halkların kardeşliği" diye slogan atmışlardı.

Olay adeta sürrealist bir öyküye benziyordu. Böylesine şaşırtıcı bir paradoksa yaşamda kolay kolay rastlamak mümkün değildi.

Savaş ve onun yarattığı ortam insanları çıldırtıyor. Toplum sanki bir bilinç yarılmasına uğruyor. Sokaktaki insanın kişiliği ikiye bölünüyor. Şizofreni "milli bir hastalığa" dönüşüyor. Kirli savaş öncelikle insanların ruhlarını, bilinçlerini kirletiyor. Politik mücadelenin yerini ilkel bir köylü intikamcılığı alabiliyor. Ve bütün bu işler "halkların kardeşliği" ya da devrim için yapılabiliyor.

Yaşam alanları yok edilen, yakınları kurşuna dizilen ve faili meçhul cinayetlere kurban giden bazı insanlar kör bir şiddetin içine düşüyor.

İnsanlar içtenlikle "halkların kardeşliğini" istiyor. Güzel günler için, bir bahar gezisine çıkar gibi ölüme gidiyor. Ve yine insanlar bir ölüm olarak masum insanların kapılarını çalabiliyor.

Devrimci eylem ile tedhiş ve terörün arasındaki çizgi sanıldığı kadar ince değildir. Sosyalistler, devrimciler ya da yurtseverler savunamayacakları, sahip çıkamayacakları ve propaganda edemeyecekleri eylemleri yapmamalıdırlar.

Kullanılan araçlar bir süre sonra amacı belirlemeye, giderek onu kirletmeye başlar. İnsan giderek karşıtına benzer. Etik değerlerini yitirir.

Dünyada, "masum insanlara da zarar verebilir" diye hiçbir bombalama eylemi yapmayan gerilla örgütleri var. Sosyalistler ve devrimciler karşıtlarından sadece ideolojik, politik ve örgütsel olarak ayrılmazlar. Onlar aynı zamanda ahlaki olarak, kültürel olarak ve "hukuki" olarak da ayrılırlar. O bakımdan atılan her adım etik olarak, "hukuki" olarak ve politik olarak savunulabilmelidir.

Savaş hukukuna uyulmasını talep edenler, öncelikle kendileri bu hukuka uymalıdırlar. Bu, yapılan işin "olmazsa olmaz" niteliğinde bir koşuludur. Böyle bir hukukun sihirli kavramını "masum insanlar" sözcükleri oluşturur.

Bu topraklardaki en büyük tehlike Yugoslavyalaşmaktır. Milliyetçi boğazlaşmadır. Şövenizmi kırabilmek, politik faaliyetleri bir anaokulu öğretmenliği titizliğiyle yürütmeyi gerektirir.

Stratejik yönelimler, taktik adımlara kurban edilmemelidir.

Üç tezgahtar genç kadının ve 13 yaşında bir çocuğun ölümünden esas olarak sorumlu olanlar kirli savaşı yürütmekte ısrar edenlerdir.

Bu coğrafyada halkların bin yıllık kardeşliğini koruyabilmek Kürt sorununun "demokratik çözüm"ünden geçmektedir.

İnsanları kurtaracak, onların ruhlarını temizleyecek ve akan kanı durduracak biricik sihirli sözcük, bizim sözcüğümüz ise barıştır.

SÖZ

Hazırlanan yeni bir yasa tasarısıyla silah kaçakçılığı yapan korucular, itirafçılar ve bazı JİTEM mensuplarına silah stoklarını eritme olanağı sağlanıyor. Aşiret reisi korucubaşlarının baskısıyla gündeme getirildiği belirtilen ve İçişleri Komisyonu'ndan geçen tasarı önümüzdeki günlerde TBMM Genel Kurulu'na gelecek.

Silah kaçakçısı koruculara af girişimi

Ankara, Söz- Korucular, itirafçılar ve bazı JİTEM (Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele Birimi) mensuplarının silah ve uyuşturucu kaçakçılığı yaptıkları TBMM raporlarıyla da ortaya çıkarılırken, hazırlanan bir yasa tasarısıyla silah kaçakçılarının silah stoklarını eritmesine olanak tanınıyor.

Aşiret reisi korucubaşlarının ve bazı nüfuzlu kişilerin baskısıyla gündeme getirildiği söylenen ve TBMM İçişleri Komisyonu'ndan geçen tasarı önümüzdeki günlerde TBMM Genel Kurulu'na gelecek. Tasarıya göre, gönüllü korucu olarak saptanan kişiler ile halen geçici köy korucusu olarak görev yapanlara, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 45 gün içerisinde ellerinde bulundurdukları tabanca, makineli tabanca veya hafif makineli tüfek sınıfından birer adet olmak üzere ve harçsız olarak, menşelerine bakılmaksızın valilerce ruhsat verilecek. Tasarıya göre, bu şekilde ruhsata bağlanan silahlar, veraset yolu ile intikal dışında devir edilemeyecek ve satılamayacak. Bu silahları kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar kendiliğinden teslim etmiş olanlar hakkında yapılan tahkikatlar da düşecek. TBMM İçişleri Komisyonu'nun konuyla ilgili raporunda, tasarı ile Doğu ve Güneydoğu bölgeleri kırsal kesiminde yaşayan köy halkının can ve mal güvenliğinin sağlanması ve kendilerini savunmaları için gerekli mekanizmaların kurulmasının amaçlandığı ileri sürülüyor.

Kamuoyunda büyük yankı uyandıran TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu raporunda ise, korucuların silah ve uyuşturucu kaçakçılığı yaptıklarını belirterek, bu sistemin kaldırılması isteniyordu. Raporda "Korucu olan bazı şahıslar, hem yasadışı örgütlere korkudan veya isteyerek yardımcı olmuşlar, hem de devletten her ay maaşlarını almışlardır. Bunların bazıları da koruculuk kimliğini kullanarak rahatça, aranmadan silah ve uyuşturucu kaçakçılığının büyük bir kısmının denetimini elinde bulundurmaktadır" deniliyordu.

'Büyük silah satışları olacak'

TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu ve İçişleri Komisyonu üyesi, RP Bingöl milletvekili Hüsamettin Korkutata şu anda bölgede elinde büyük miktarda silah stoku bulunanların olduğunu ve bunların da devletin bildiğini belirtirken, devletin korucu yapamadığı kişilerin de silah taşımalarını meşru hale getireceğini ifade ediyor. Korkutata, şu değerlendirmeyi yapıyor: "Kaçakçı korucuların ellerindeki silah stokları eritiliyor. Fevkalade bir silah satışı olacak. Bu işi zorlayanlar da zaten bunlar. Kaçakçı korucubaşlarının ve nüfuzlu bazı kişilerin ellerinde bulunan silahlar, silah edinme hevesi içinde olan vatandaşlara yüklü bedellerle satılacak. Şu anda elinde ruhsatsız silah olup, devletin haberdar olduğu kişiler var. Bunlar resmi olarak silahlanmış olacaklar."

CHP Tunceli milletvekili Sinan Yerlikaya da, bu tasarının yasallaşması durumunda, Türkiye'de koruculuğun kökleştirileceğini ve silah kaçakçılarının ekmeğine yağ sürüleceğini söylüyor. Yerlikaya "Bu, halkı koruculuğa teşvik etmektir. Halkın silahlandırılmasını oturtma sistemi. Bu teklif, ellerinde silah bulunduran aşiret reislerinin teklifi. Hepsi para vuracak. Bu tasarıya karşıyız" şeklinde konuşuyor.

Datça'da ütopya bayramı

▼ Dünya Dostları, ütopya peşinde koşmaktan yorulmayanları, bayram tatilinde kan akıtmaya değil, ütopyalarını paylaşmaya çağırıyor.

Ankara, Söz- Dünya Dostları, bayram tatilini ütopya kurarak değerlendiriyorlar. Ekolojist, anti-endüstriyalist, sosyalist, anarşist, yeşil, feminist, çevreci ve anti-militarist ütopya 'düşkün'leri, 9-14 Mayıs günlerindeki Datça 2. Ütopyalar Toplantısı'nda biraraya geliyorlar.

Datça'daki toplantının tartışma konuları ise endüstriyalizm, bilim ve teknoloji, geleceğin enerji biçimleri, kent, kadınlar, cinsel kimlik ütopyaları, sanayi sonrası ütopyalar, sosyal ekoloji ve derin ekoloji başlıkları altında toplanıyor.

Toplantıya, tatili bu kez eş, dost, akraba ziyaretleriyle geçirmek istemeyen, "fosil" ya da "eski kafalı" diye nitelendirilmeyi umursamadan hala medyanın empoze ettiğinin aksine kendi kafasıyla düşünmeye devam eden, ekonomi kadar, etiğe de önem veren ve asıl önemlisi verili sistem ve değerlere başı hoş olmayan herkes davetli.

Program, Dünya Dostlarının Danışma Kurulu toplantısı ile başlıyor. Dünya Dostlarının daha önceki çalışmalarının değerlendirilmesi, eylem önerilerinin ve bundan sonra yapılması gerekenlerin (nükleer karşıtı çalışmalar, termikler, barış, turizm, barajlar, kıyı kirlenmesi vd.) belirlenmesi bu toplantının ana hedefini oluşturuyor. Diğer günler ise, ütopyaları sunma ve paylaşmaya ait. Programın sonunda ise genel değerlendirme ve ağlayarak vedalaşma yer alıyor.

Geçen "kurban bayramı"nda ilki yapılan ütopyalar toplantısında, bir yandan denize girilirken diğer yandan klasikleşmiş ütopyalarla birlikte katılımcıların kendi ütopyaları paylaşıldı, tartışıldı. Thomas More'un Ütopya'sından, Ursula Le Guin'in Mülksüzler'ine, Ufuk'un Okul projesinden, Callenbach'ın Ekotopya'sına kadar birçok ütopya paylaşıldı. Resmi kıyafetler yerine şortlar ve atletler tercih edildi, hiyerarşik olmayan bir toplantı düzeni içinde kimse birbirinin lafını kesmedi. Akşamları kurulan rakı sofralarında, gündüzden yarım kalan tartışmalar sürdürüldü.

"Ey Büyük umutları olmayanlar/Yarın Sabah Erken Kalkmanıza Gerek Yok!" diyen çağrıcılar, Dadyadost'taki toplantılara, erken kalkmayı göze alabilenleri bekliyorlar. Ütopya peşinde koşmaktan yorulmayacak olanlar, organizasyonu üstlenen Cem Avşar'ı (252) 712 29 54 numaralı telefondan arayabilirler.

DİRENİŞ VE KAVGANIN ADI : 6 MAYIS

Mayıs ayı Türkiye işçi sınıfının ve devrimci hareketin nice şehitler verdiği bir aydır. Bütün devrim şehitlerimizi bir kez daha anıyoruz.

MAYIS ŞEHİTLERİ ONURUMUZDUR

DENİZ GEZMİŞ
YUSUF ASLAN
HÜSEYİN İNAN

mücadelemizde yaşıyor.

ANMA TOPLANTISI:

Tarih: 7 May>s Pazar Saat: 13:00
Yer: KUTÜSCH, Limmat str. 206, 8005 Zürich

İSVİÇRE EMEK OKURLARI

'Grevi kıranın kafasını kırarız!'

Havaş grevcileri, çalışanlara 'dönme' adını taktı

Ayla ÖNDER

Havaş grevinde hala başarı sağlanamadı. 2300 grevciden 400'ü işe geri döndü.

Grevin 70. günü. Grevcilerin Ankara eyleminde büyük bir kamuoyu yaratılmıştı. Eylemciler nisan ayı başında Ankara'ya yürümüştü. Olay siyasi arenaya taşındı. Araya bakanlar girdi. Ve Ankara süreci "muhatap"ı belirledi. Havaş'ın Yazeks adlı şirkete resmi satışı gerçekleşti. Türkiye Hava İşverenleri Sendikası'nın (TÜHİS) sorumluluğu kalktı. Böylece CHP'liler de devreden çıktı.

Özelleştirme işleminin tamamlanmasının ardından patron Turgay Ciner 150 yeni işçi daha aldı şirkete. Bu tutumu protesto etmek için bu kez, Havaş Genel Müdürlüğü önüne yerleştiler. Çadırlar kuruldu. 10 gündür bu çadırlardalar. İşçilerin direngenlikleri sağlıyor grevin ayakta kalmasını. Bu Kurban Bayramı, grevde karşılanan ikinci bayram...

Yaklaşık 30 çadırda gece gündüz kalan Havaş grevcilerine Çevik Kuvvet'ten sürekli baskı var. Ziyaret yasaklandı. Aileleriyle bile tel örgüler arkasından görüşüyorlar.

Her sabah grev kırıcı işçileri sloganlarla uğurluyorlar işe. "Grev kıranın kafasını kırarız", "Hakkımızı alanın kafasını kırarız", "Duyarsız toplum istemiyoruz". İşçiler, grevi terkedip işe geri dönenlere "dönmeler" diye bağrıyorlar kapıdan girerken. Onlara o kadar öfkeliler ki.. Sloganlardan biri de şöyle: "Dönmeler E-5'e!" Bir işçi bu sloganı şöyle açıklıyor: "Onlar bizim hakkımızı yiyerek para kazanacaklarına, bu işi yapsınlar daha iyi. Biz bu sloganı onun için atıyoruz."

Her sabah işe giden bu insanlar, yüzlerini kapayıp grev çadırlarının önünden. Ortada dramatik bir durum var. Milyonlarca işsizin bulunduğu bir ülkede "iş"e giren bu insanlar kurt kanunu uyguluyorlar adeta.

Grev etkisini sürdürüyor. Seferler aksamalı yapılıyor. Hizmetten memnun olmayan yabancı uçak şirketleri Yazeks'e süre verdi. "Verdiğiniz hizmet kalitesi düşük. Bu kaliteyi yükseltmezseniz Çelebi'ye geçeceğiz."

Patron Turgay Ciner, grevcilerin evlerine dördüncü mektubu postaladı. Ancak içerde çalışanların durumu pek içaçıcı değil. Saatlerce çalışıyor ve az para alıyorlar. İşi bırakıp çıkmak isteyenler haber gönderiyor grev önderlerine: "Bugün çıkıp yanınıza gelsek dayak yer miyiz?"

Havaş'ta grev kırıcılığını bir tutanakla Çalışma Bakanlığı'na bildirdi sendika. Çalışma Bakanlığı Yazeks'e 28 Nisan'da bir yazı gönderdi. Ama halen bir işlem yapılmadı. Toplusözleşme ve Grev Yasası'nın 43. Maddesi ihlal ediliyor: "Grev sırasında işveren yeni işçi alarak çalıştıramaz."

Grev kırıcılar işten atılıncaya kadar sürecek eylem.

GÜZEL İNSAN ASLAN ALP'İ YİTİRDİK.
ACISINI AİLESİ VE DOSTLARIYLA PAYLAŞIYORUM

TAYFUN GÖRGÜN

KDP temsilcileri Ankara'da para koparma pazarlığında

▼ Kuzey Irak'ta Barzani güçlerine dayalı güvenlik kuşağı oluşturmak isteyen Türkiye, Ankara'da Kürt temsilcilerle, bu hizmetin maliyetini tartışıyor. Türkiye sınırında bulunan yaklaşık 350 köyün imar edilmesini isteyen Kürtler, her köy için bir milyon dolar istiyor.

Barzani Ankara'da pazarlık yürütüyor. Talabani (sağda) pazarlığın dışında kalıyor

Ankara, Söz- Türkiye'nin Kuzey Irak'a ilişkin planı somutluk kazanıyor. Bölgede Barzani güçlerine dayalı güvenlik kuşağı oluşturmak isteyen Türkiye, Ankara'da Kürt yetkililerle verecekleri hizmetin maliyetini tartışıyor.

Geçen hafta içinde Türkiye'ye gelen ve aralarında Mesut Barzani'nin yeğeni Neciryan Barzani, Muhsin Dizeyi ve Sami Abdurrahman'ın da bulunduğu Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) teknik heyeti, Dışişleri Bakanlığı'nda yetkililerle görüştüler. Türkiye sınırında bulunan yaklaşık 350 köyün imar edilmesini isteyen Kürtler, bu köylere yerleştirilecek karakolların yapımı için Türk yetkililerden para talep ettiler. Ayrıca bölgenin altyapı hizmetlerinin yerine getirilmesi için de Türkiye'den yardım istendiği öğrenildi.

Bir Dışişleri yetkilisi Kürt temsilcilerin 350 milyon dolar istediklerini belirtirken, bu rakamın Dışişleri'nde "astronomik" bulunduğunu bildirdi. Ayrıca KDP'lilerin sınırı yüzde 70 oranında koruyacaklarına dair söz vermelerinin ise, bazı çevreler tarafından tatmin edici bulunmadığı belirtildi. Öte yandan, Celal Talabani'nin liderliğini yaptığı Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin (YNK) bir süre önce Cumhurbaşkanı Demirel tarafından önerilen Türkiye-Irak sınırının değiştirilmesi yolundaki plana sıcak bakmadığı öğrenildi. YNK'ye yakın kaynaklardan öğrenildiğine göre, Talabani Ankara temsilciliğini arayarak, Türk tarafının sınır değişikliği konusunda ne kadar ciddi olduğunu öğrenmesini istedi. Ayrıca Talabani'nin KDP Türkiye görüşmesini de Türkiye temsilcisi aracılığı ile yakından izlediği belirtiliyor.

YNK'lı kaynaklar KDP'lilerle yaptıkları görüşmelerde, KDP'nin de yeni bir sınır düzenlemesine gitmeyi uygun bulmadığını kendilerine ilettiklerini söylediler. Aynı kaynaklar, İkinci Dünya Savaşı'nda bile sınırını değiştirmeyen Irak ile Türkiye'nin bu girişimine ABD'nin de sıcak bakmadığını öne sürdüler.

Türkiye Kuzey Irak'a yönelik olarak yaptığı harekatın son aşamasında sınır güvenliğini Türk subaylarının ve yakın mesafedeki karakolların denetlediği Barzani güçlerine bırakıyor. Operasyonun başından beri Barzani ile diyaloğunu sürdüren Türkiye'nin önümüzdeki günlerde de Talabani'nin temsilcilerini ağırlayacağı belirtildi.

Talabani'yi PKK'nin yanına kim itti?

Öte yandan, Celal Talabani BBC'ye verdiği demeçte, PKK'nin Kuzey Irak'daki varlığına son vermeyeceklerini bildirdi. Talabani, PKK'yi terörist bir örgüt olarak değerlendirmediklerini, PKK'ye siyasal bir organizasyon olarak baktıklarını söyledi. Ankara'daki diplomatik kaynaklar Talabani'yi böyle bir demeç vermeye, Türkiye'nin harekatın başından beri YNK'ye ilişkin güvensiz tutumunun ittiğini söylediler. Ayrıca KDP kaynakları da PKK'nin silah kullanmamak koşuluyla Kuzey Irak'ta siyasi çalışma yapabileceğini belirttiler.

Türkiye Kuzey Irak sınırı boyunca yeniden imar edilecek Kürt köylerine köy halkıyla birlikte 10 bin peşmergenin yerleştirileceğini kabul etti.

KDP heyeti ile Türkiye görüşmeleri sırasında, Türk tarafının KDP'lilere "Saddam'la görüşün" yolundaki önerisini tekrarladığı, ancak Kürt tarafının şimdilik kaydıyla buna sıcak bakmadığı öğrenildi.

Philomela'nın tezgahının sesini duymak...

Fatmagül BERKTAY

Bildiğimiz tarih, güçlülerin, iktidarı ellerinde tutanların tarihi; çünkü onlar tarafından kayda geçirilmiş. Eski Mezopotamya'nın, "yazı"yı tekellerinde tutan ve günümüz resmi ideologlarının ataları olan rahipleri, elbette kölelerin, vergilerini ödeyebilmek için canları çıkan ve sonunda borç köleleleri haline gelenlerin ya da kadınların "yapıp ettiklerini" kayda geçirip ölümsüzleştirecek değillerdi! Onların başlattığı gelenek, binlerce yıl boyunca hükmünü sürdürdü ve tarih kralların, güçlü komutanların, cadı avlarını yürütenlerin tarihi olarak kaldı.

Ondokuncu yüzyılda emekçilerin kitlesel olarak tarih sahnesine çıkmaları, başka birçok alanda olduğu gibi, tarih yazımında da önemli değişikliklere yolaçtı; artık sosyal tarih ve emek tarihi diye bir olgu vardı. Gündelik hayatın tarihinin ve onunla birlikte zihniyetler tarihinin, özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde de kadınların tarihinin yapılması, önemli bir bakış açısı değişikliğine işaret etmekteydi: Tarih boyunca, iktidar ilişkilerinde "altta kalanlar"ın ve bu yüzden de "tarihe geçmek"ten alıkonanların, yani tarih yazılımının dışında bırakılanların, bu dışlanmışlık nedeniyle tarihi yaratmaktan da dışlanmış olmadıkları ortaya çıkmaya başlıyordu. Yüzyıllar boyu, yalnızca tarihin "nesneleri" sayılmış olan "kurbanlar"ın, etkin birer özne olarak görünür kılınmaları, savaşların, fetihlerin gürültüsü arasında bastırılan seslerinin duyulması, gerçekten de tarihçilikte çığır açan bir gelişmeydi. Ama bu gelişmenin ortaya çıkabilmesi için görülmeyeni gören, sessizliğin sesini duyabilen ve güçsüzlerin gücünü anlayabilen bir yaklaşım, yeni bir duyarlılık gerekliydi. Resmi olmayan tarihçilerin, "Philomela'nın tezgahının sesini duyabilmek" dedikleri şey!

Philomela Yunan mitolojisinde, Atina krallarından Erekteus'un iki kızından daha küçük olanı. Onun öyküsü, dörtbaşı mamur bir tecavüz öyküsüdür ve eski Yunan'da kadınların uğradıkları gaddarlık ve şiddetin boyutlarını ortaya koyar.

Philomela kimdi? Yunan mitolojisinde, Atina krallarından Erekteus'un iki kızından daha küçük olanı. Onun öyküsü, dörtbaşı mamur bir tecavüz öyküsüdür ve eski Yunan'da kadınların uğradıkları gaddarlık ve şiddetin boyutlarını ortaya koyar. Ama öykünün anlattığı bundan ibaret değildir. Philomela'nın ablası Prokne, Trakya kralı Tereus'la evlidir ve yıllardır yurdundan, sevdiklerinden uzaktır. Çünkü savaş tanrısı Ares'in oğlu olan Tereus, babasının olanca acımasızlığını, duyarsızlığını tevarüs etmiştir. Gene de, Prokne, kızkardeşinin kendisini ziyaret etmesine izin vermesi için kocasını ikna etmeyi başarır. Üstelik Tereus, Atina'ya gidip kızı getirmeye bile razı olur. Philomela'yı gördüğünde ise kararını hemen verir: Küçük kızkardeş güzeller güzelidir. Yolculuk olaysız geçer ama, Trakya'ya vardıklarında Tereus, kıza zorla sahip olur; ablasının da öldüğünü söyler. Philomela, gerçeği kısa zamanda öğrenir ve olup biteni herkese anlatacağını haykırır. Bunun üzerine de Tereus onun dilini keserek bir kulübeye hapseder. Artık içi rahat bir şekilde karısı Prokne'nin yanına dönebilecektir!

Durum, Philomela açısından tümüyle umutsuz gibi görünmektedir. Konuşması mümkün değildir, yazı da henüz icat edilmemiştir! Ama, güçsüzlerin de kendilerine özgü silahları vardır: Philomela, kadınların sanatı olan dokumacılığı kullanır, öcünü almak için ve başlar olağanüstü bir halı dokumaya. Sahne sahne, tüm gerçekliği içinde başına gelenleri dokur halısına, sonra onu kendisine bekçilik eden yaşlı kadına vererek, işaretlerle bu halıyı kraliçeye hediye götürmesini anlatır. Kadıncağız, bu değerli armağanı alan kraliçenin, yani Prokne'nin kendisine vereceği yüklü bahşişin hayali içinde koşup gider. Halı Prokne'nin eline geçtiği zaman, Tereus'un cezası da biçilmiş olur. Güçsüzlerin, ezilmişlerin ve ihanete uğrayanların öcü korkunç olabilir. Onlar, ezilmişliklerinin suskunluğu ve ağır yükü altında geçen uzun geceler ve günler boyunca, iktidar sahiplerinin tahayyül edebileceğinden çok daha kıyıcı cezalar tasarlayabilirler. Ama bu yüzden onları kim kınayabilir?

Prokne'nin Tereus'a verdiği ceza ayrı bir konu; önemli olan Philomela'nın tezgahının sesinin egemenlerin gürültüsünü bastırabildiğini, dilsizliğin dilinin, Tereus'un kılıcının gücünden daha güçlü olduğunu bilmek.

Yine gözlerim yaşlı

Nil GÜN

"İnsan, diğer canlı türlerinin gaddar bir yok edicisi olduğu sürece asla sağlığı ve barışı bilemeyecektir. İnsan, hayvanları katlettiği sürece, birbirini de öldürmeye devam edecektir. Cinayet ve acı eken, sevgi ve mutluluk biçemez." (Pisagor)

Yine bir Kurban Bayramı. Yine her yeri kan kokusu saracak. Yine nice çocuk, günlerdir elleriyle besleyip okşadığı, arkadaş olduğu, şefkat ve sevgi duyduğu kuzusunun, gözleri önünde öldürülmesine tanık olacak. Gözyaşları içinde evin ya da bahçenin bir köşesine kaçıp sessiz ve derin hıçkırıklara boğulacak.

Herşeyi en iyi bilen "büyükler", "Kutsal dinimiz böyle emrediyor. Kuzular sabaha kadar kurban edilmeleri için Allah'a yalvarırlarmış" gibi bilimsel (!) bir açıklamayla çocukları teselli ettiklerini sanacaklar. ...Ve öldürmenin "kutsallığı" belleğine kazınacak çocuğun.

Kutsal devlet; dönemin iktidarının herşeyi en iyi bilen "büyükleri", "bölünmez bütünlük" kutsallığına sığınarak, "Vatan, millet, Sakarya" nutukları atarak gencecik binlerce çocuğu savaşa gönderecek, ölmesi ve öldürmesi için... "Kutsal" cinayetlere ego'yu okşayan isimler de verilecek. Ölürse "şehit", öldürürse "kahraman" olacak. Bu ölmeler, öldürmeler "kutsal doğrular" adına yapılacak.

Ama biri "kendi doğruları" adına insan öldürürse, sıradan bir katil ya da cani olacak.

Sanki başka ülkelerin askerleri ve ataları "kahraman" değilmiş gibi, sadece bize özgüymüş gibi, ilkokuldan itibaren "kahraman Türk askeri", "kahraman atalarımız" edebiyatı, ağaç yaş iken aşılanacak çocuklara.

...Ve öldürmenin "kutsallığı" belleğine kazınacak çocuğun. Kutsal ailede, çocuğa ve kadına yönelik şiddetin derecesi ne olursa olsun, "Kol kırılacak, yen içinde kalacak. Yeter ki ailenin kutsallığına halel gelmesin. Ensestin duygusal cinayetleri ile nice çocukların ruhları, yaşam sevinçleri öldürülecek, nice kadınlar "namus cinayetleri"nin kurbanı olacaklar. Kadın cinselliği ipotek altına alınacak, kadının namusu erkekten sorulacak.

Ve aile namusu için insan öldürmenin "kutsallığı" belleğine kazınacak çocuğun.

Kutsal din, kutsal devlet, kutsal aile adına "öldürmenin kutsallığı" eğitiminden (!) geçmiş bu çocuklar, büyüdüklerinde cihad adı altında, savaş adı altında, namus adı altında, av sporu adı altında, hayvanları da insanları da kesecekler, öldürecekler, vuracaklar.

Futbol maçlarına "ölmeye, ölmeye, ölmeye geldik" naraları atarak gidecek bu büyüyen çocuklar.

Aşık olup, karşılık görmediklerinde aşkları uğruna ölmeyi ve öldürmeyi erdem sayacaklar.

"Seni sevmeyen ölsün" diye ciyaklayan musiki eşliğinde rakılarını yuvarlayacaklar. "İsviçre'ye nasıl geçirdik be abi" türünden kahramanlık muhabbetleri sürdürecekler veya "ben zaten ölmüşüm be abi!" derinliğinde acıların çocuğu edebiyatını yapacaklar.

Bir toplumda ne kadar fazla "kutsal" değerler varsa, o toplum o kadar otorite karşısında "kuzuların sessizliği"ne bürünür.

Karşı düşünceler yasaklanır.

Karşı duygular ayıplanır.

Karşı davranışlara dayakla, şiddetle, silahla yanıt verilir.

Kutsallığın olduğu her yerde "kurban" vardır.

Kutsal dinde kurban, kuzular, keçiler, develer, müşrikler, kafirlerdir.

Kutsal devlette kurban, düşünen insanlar ve gencecik "şehit"lerdir.

Kutsal ailede kurban, kadınlar ve çocuklardır. Kutsallık kanla beslenir.

Düzenin yürümesine hizmet eden herşey kutsallaştırılır. Kutsallık, eleştiriye, karşı düşünceye kapalıdır. Her türlü sömürü, kutsallık adına yapılır. Din sömürüsüne "hayır" diyen, müşrik, kafir olur. Devlet sömürüsüne "hayır" diyen... Vatan haini olur. Erkek sömürüsüne "hayır" diyen... Orospu olur. Ağaç yaş iken eğilir.

Bir zamanlar, tanrılar adına insan kurban ediliyordu. Daha sonra tanrılar adına hayvanlar kurban edildi. 2000'e 5 kala dünyamızda hala para, devlet, din, iktidar tanrıları adına... Düşünce katlediliyor, insan katlediliyor, hayvan katlediliyor, doğa katlediliyor.

"Çok küçük yaşlardan beri et yemiyorum. Bir zaman gelecek, insanlar hayvanların öldürülmesine, insanların öldürülmesine karşı çıktıkları gibi karşı çıkacaklar" demiş Leonardo da Vinci.

O bir zaman, ne zaman gelecek?

Bugün din uğruna, devlet "büyükleri" uğruna, adaklar uğruna kurban kesmenin anlamı ne? Niye kana doymuyoruz?

Amaç muhtaç insanlara yardım etmekse niye ille de öldürmek, kan dökmek?

Niye insanlar muhtaç? Onları muhtaç duruma düşüren kim? Nasıl bir düzen? Nasıl bir anlayış. Amaç sadece karın doyurmaksa (kendi tokluğumuzun bedelini ve suçluluk duygusunu hafifletmek için) fasulye, pirinç, meyva vs. erzak yardımı yapılamaz mı? Muhtaç aile ve çocuklara para ve eğitim yardımı yapılamaz mı?

Tanrının, yarattığı canlının kanına mı ihtiyacı var? Yoksa insan mı kana susamışlığını bir türlü gideremiyor?

Biyolojik olarak "otobur" olması gereken insan avcılık dönemiyle birlikte et yemeye başladığından beri mi şiddet ortaya çıktı? Silah yapmayı ve kullanmayı öğrendiğinden beri mi öldürmeyi öğrendi?

"Kutsallık", "kutsal değerler" sevgi yoksunluğunun bir ürünü mü?

"Sevgi"nin temel olduğu yarının dünyasında "kutsal değerler" birer birer kutsallıklarını yitirecekler. Kutsal olan tek şey kalacak... Yaşam!

Bugünün kutsal değerlerinde şiddet var, körü körüne boyun eğmek var. İkiyüzlülük var. Bencillik var, sömürü var. Ölümseverlik (Necrophili) var.

Yarının kutsal değerinde ise yaratıcılık ve üretkenlik var. Her türlü canlının yaşam hakkına saygı var. Doğaya saygı var.

Yaşamseverliğin (biophilia) diğer adı da SEVGİ.

Yaşamın kutsallığını, çocuklarımıza ne zaman öğreteceğiz? Yoksa onlardan mı öğrenmek zorunda kalacağız?

Yine bir Kurban Bayramı. Yine etrafta kan kokusu. Yine gözlerim yaşlı.

'Emek egemen bir demokrasi için...'

Birleşik parti sorunu sosyalist hareketin gündemindeki başlıca tartışma konularından birini oluşturuyor. SÖZ'ün bu sayısında kendilerini "kitlesel sol parti girişimi" olarak tanımlayan arkadaşlarla **Veysi Sarısözen** ve **Seyfi Öngider**'in yaptığı söyleşiyi yayınlıyoruz. Önümüzdeki sayıda ise Birleşik Sosyalist Parti yetkilileriyle yaptığımız söyleşiye yer vereceğiz.

Kitlesel sol parti girişimcileri ile Söz'ün merkez bürosunda görüştük. Soldan sağa: Veysi Sarısözen, Emre Senan, Adnan Bostancıoğlu

- İlk önce temsil ettiğiniz ya da içine katılmış olduğunuz girişimin adıyla başlayalım bu tartışmaya.

- **Emre Senan**: Aslında öyle tarif edilmiş, üstlenilmiş bir temsil yetkimiz yok. Aynı girişimin içinden başka insanlar daha farklı şeyler söyleyebilir, ama bu aşamada bizim kullandığımız "kitlesel sol parti girişimi" gibi bir ifade var. Dolayısıyla kitlesel sol parti girişimi diye anmak yanlış anlamaları şimdilik en azından engelleyecektir diye düşünüyorum.

- Bu girişimle ilgili genel bir bilgi verebilir misiniz?

- **Emre**: İstanbul'da ve Anadolu'da çeşitli şehirlerde bir dizi toplantı yapıldı. Ve sonuçta şu anda burada bulunan üç kişinin de içinde yer aldığı 40 kişilik bir komisyon oluştu. Komisyondakilerin hepsi İstanbul'dan değil. Ankara'dan, Antalya'dan, Burdur'dan, Tekirdağ'dan başka yerlerden de insanlar var. Komisyon toplanıp kendi arasında işbölümü yaptı ve bir çalışma programı oluşturdu. O arada eski bazı 68'lilerin de içinde yer aldığı Anadolu Demokrasi Hareketi de girişimimizin içinde yer aldı.

- Toplantılarda ne tür bir bileşim oluyor?

- **Emre**: Genç kuşağı çok işin içine katmayı başarabildiğimizi zannetmiyorum. Bunu bir eksiklik olarak görüyorum ben. Benim gördüğüm kadarıyla daha çok dinozorlar toplantısına döndü. Esas olarak eski solcuların oluşturduğu ve bir arayış içinde olan insanlar ve bu arada BSP'liler de katılıyorlar.

- **Saruhan Oluç**: Bir şey eklemekte yarar var. Bu komisyon bu girişimi, parti kurmaya götürecek, sürükleyecek bir organ değil. Yani o organa yataklık edebilir bir şekilde, ama daha çok teknik bir şey. Komisyonun içinde çok farklı sol kimlikler var.

- **Adnan Bostancıoğlu**: Ben de bir noktayı ilave etmek istiyorum. Bu komisyonda, parti programı üzerine bir alt çalışma grubu var. Bu girişimin felsefesini, ruhunu anlatan bir dibace yazılmakta ve bu günlerde bitmiş olması gerekiyor. Bu metin üzerine yeni bir genel toplantı düzenlenecek ve bu metin tartışmaya sunulacak. Yapılan iş taslak.

- **Emre**: Şu da olabilir, komisyonun taslağına bakarak başka bir çalışma grubu da bir taslak hazırlayıp, komisyona sunabilir. Örneğin BSP de çok rahat böyle bir program taslağı verebilir.

- Bundan sonra önünüzde nasıl bir çalışma dönemi var?

- **Adnan**: Bundan sonraki genel toplantıların çerçevesini büyük ölçüde bu partinin kimliğini oluşturacak daha somut çalışmalar oluşturacak.

Bu parti kurma girişiminin yapısı ile ilgili bazı şeylere sahibiz artık. Fakat şimdi bir de Anadolu Demokrasi Hareketi var, belli bir mesafe katedildikten sonra dahil oldu çalışmaya. Ayrıca baştan beri Taban Hareketi var. İkisi de kamuoyunda çok tanınmıyor. Biz de yeni yeni tanıyoruz.

- Peki bu son gelenlerin sizlerden farklı bir programı yok mu? Evet, homojen değilsiniz tabii de, yine de geleneksel yaklaşımlardan, bazı benzerliklerden söz etmek mümkün herhalde. Sözü edilen iki hareket te sosyal demokrat nitelikte. Örneğin bunlarla yine bu girişimde yer alan Devrimci Yol'un tarzı, tutum ve anlayışı çok farklı değil mi?

- **Emre:** Ama burada bir yanlış algılama sözkonusu. Bu girişimi başlatan insanların geçmişlerinden gelen bir çerçevenin içinde hareket ettikleri söylenemez. Bazılarının böyle bir şeyi olabilir. Ama sanıyorum temel espri de şu ki, bu girişim gruplarla yapılamaz. BSP de dahil olmak üzere, herkesle oturup konuşmaktan, tartışmaktan yanayız. Ancak sürecin sonunda hala kimler birarada olmaya devam ederler bilinmez.

-**Adnan**: İlk çağrı metninde ifade ettiğimiz temel bazı prensipler var. Mesela Türkiye'yi bugün nasıl gördüğümüz, sorunların hangi noktalarda odaklaştığı ve bizim ana hatlarıyla neler söylediğimize dair bir çerçeve. Dolayısıyla birarada yürüyebilmemiz açısından, bu çerçeve asgari bir müşterek oluşturuyor. Geçmişteki siyasal duruşlar tayin edici değil, bugün az önce sözünü ettiğimiz çerçeve içinde kendini tanımlayan herkese açık. Dolayısıyla sosyal demokrat kökenli olması, sosyal demokrat hareket içinde yer almış olması sorun değil. Zaten bizim böyle bir girişimi başlatırken, çıkış noktalarımızdan birisi, bugün hakikaten emekten yana politika yapmak isteyen geniş bir sosyal demokrat çevrenin ya da oluşumun varolan sosyal demokrat partilerden umutlarını kestiği ve yeni arayışlar içine girdiği idi. Dolayısıyla bizim girişimimiz bu arayışlara yanıt verme saptamasıyla olmuştur.

- **Saruhan:** Genel perspektifimiz özgürlükçü bir yan taşımak zorundadır. Yani bütün kuracağımız ilişkilerde, oluşturacağımız programatik zeminde, mücadele tarzımızda, örgütlenme anlayışımızda, hepsinde bu özgürlükçü ve demokratik yan önplanda olmalıdır. Bir de çok önemli bir boyut olarak Türkiye'de müthiş bir milliyetçilik dalgası var. Sadece Türk–Kürt sorunu açısından değil, her alanda bunu görüyoruz. Milliyetçiliğin bu parçalayıcı, bölücü ve yıkıcı potansiyellerinin karşısında duran, daha enternasyonalist bir niteliğe sahip olmalıyız.

- **Adnan:** Burada bir önemli nokta var. Cumhuriyet rejiminin bütün kuruluş rasyonallerinin çöküntüye uğradığı bir tarihsel süreçte, sol bir politika yapmanın hareket noktası solun bunlara karşı politikalar ve projeler üretmesi idi. Yoksa ne parti girişiminin merkezine, ne de kendi aramızdaki tartışmamızın merkezine sosyalizmi, sosyalizmin sorunlarını koymadık. Bugünü yaşayan insanların yüzyüze oldukları sorunlar karşısında biz solda ne söylüyoruz? Çıkış noktamız, yani girişimin çıkış noktası bu. Yapılması gereken politikanın tarzını oluşturan çerçeve bu olmalıdır. Bunun bir parça ayırıcı olduğu kanaatindeyim.

- **Saruhan**: Çok uzun zamandır gündelik politika yapmadık. Çeşitli alanlarda düşündüğümüz şeyleri gündelik politikaya tercüme edemedik. Bundan dolayı bir gerginlik, bir kasılma hali yaşanıyor ve sanki bizim aramızdaki bir takım tartışmalar ahalinin de sorunuymuş gibi algılanıyor. Yani tarih tartışması olsun bir takım teorik tartışmalar olsun, bunlar üzerinden politika yapmaya çalışıyoruz. Bu yanlış bir tutum, politika böyle yapılamaz diye düşünüyorum. Dolayısıyla Adnan'ın söylediğine ek olarak, adil olmamasının ötesinde politik bir tutum da değil diye düşünüyorum. O yüzden, biraz da yaşanan konjonktür nedeniyle, mümkün olduğu kadar krizin yarattığı sorunlara yanıtlar vererek gündelik politikaya müdahale edip, buradan bir tarafa doğru gitmeye çalışıyoruz. Yoksa sorun herkesin sahip olduğu kimliğinden, eğer bu kimliği kullanacaksan vazgeçmesi ya da takiyye yapması değil aslında.

- Ama bu noktada önemli bir saptama yapmak gerekiyor. Bu ülkede demokrasi mücadelesi diye bir şeyden söz edildiğinde akla sosyalistlerden başka pek kimse gelmiyor. Tek tek kişiler var tabii, ama bir siyasal akım anlamında çok ciddiye alınabilecek bir şey yok. Son yıllarda bir feminist hareket kabarmıştı, geriye çekildi. Etkili bir çevreci hareketten söz etmek mümkün değil. Yani Türkiye'de yeni toplumsal hareketler denilen dinamikler çok cılız.

Saruhan OLUÇ

Sözünü ettiğiniz bu ana hatlar veya politik çerçeve nedir?

Bugün Türkiye'de çok ciddi bir kriz yaşanıyor diye tartışmaya başladık. Yapısal bir değişimin eşiğine geldi Türkiye. 70 yıllık Cumhuriyet rejimi içinde bu krizin hangi alanlarda şekillendiğini tartıştık. Türkiye ekonomik, politik, ideolojik, sosyal alanlarda nasıl bir krizle karşı karşıya? Bunların cevaplarını verdikten sonra ana hatlar da aslında bu cevaplar üzerinde şekilleniyor. Politik alanda Türkiye'de çok ciddi bir temsil krizi yaşanıyor. Bir taraftan sermayeyi hangi partilerin ya da partinin temsil ettiği netleşmemiş, öbür taraftan da varolan yerleşik partilerin hepsi aslında çok ciddi bir oy kaybına uğramışlar. Yani merkez sağ ve sol partiler açısından bakarsak, ortalama yüzde 15'le 20 arasında değişen bir oy oranı görülüyor. Bu da önemli ölçüde bu partilere ve çözümlere güvenin kırıldığını gösteriyor. Oylar daha çok İslamcı ve ırkçı, faşist partilere doğru kaymakta. Öte taraftan çok ciddi bir demokratikleşememe krizi yaşanıyor. Politik krizin bir diğer alanı olan Kürt sorunu çok ciddi boyutlarda. Orada bir savaş sürüyor ve bu savaşın nasıl sonuçlanacağına dair bir öngörü yok. Aslında bir siyasi çözümün, bir demokratik çözümün iradesi oluşmuş değil. Ayrıca hâlâ bir askeri otorite, sivil otorite çelişkisi var Türkiye'de. Örneğin MGK birçok şeyi belirler halde.

İdeolojik alanda da ciddi bir kriz yaşanıyor. 70 küsur yıllık resmi devlet ideolojisinin iki önemli ayağı da çökmüş durumda. Birincisi, yoktur denilen Kürtler var olduklarını kanıtladılar. İkincisi de, devlet laikliği ayağı çöktü. İslami hareketler geliştiler ve şeriat talepleriyle de kitleselleşmeye çalışıyorlar.

Ekonomik alandaki krizde de ciddi ve köklü bir sorun yaşanıyor. Üstelik dünyadaki yeniden şekillenmeyle de doğrudan ilgili bir kriz yaşanıyor. Ve sermaye sınıfıyla işçi sınıfı ve emekçilerin önümüzdeki yıllarda kafa kafaya gelmesi sözkonusu. Bütün bunlardan yola çıkarak, bunlara cevap verip ana hatları oluşturmaya çalışıyoruz esas olarak. Yani Kürt sorununda demokratik ve siyasi çözümden yana tutum aldık. Devlet laikliği ile şeriatçılar arasında gerçek laikliği savunan bir politik hatta sahip olmalıyız dedik.

Bugün bütün düzen partilerinin krize verdikleri yanıtlar var. Hepsi sermaye egemen bir demokrasi ekseninde bu krizi yanıtlamaya çalışıyorlar. Biz ise emek egemen demokrasi ekseninde krizden bir çıkış önerelim dedik. Sermayenin karşısında, emeğe dayalı, emek egemen demokrasiden yana olduğumuzu söyledik. Ana hatlar bunlar aslında. Bu çerçevede düşünen, tartışan, yollar bulmaya çalışanların birlikte oluşturacakları bir yer, girişim diye tanımladık kendimizi.

Bu durumda sosyalistlerle sınırlı olmayan bir şey tasavvur etmek bir hayli zor değil mi?

- **Emre:** Ben bunu bir öğrenme ve öğretme süreci gibi görüyorum. Şimdi Almanya'da özellikle Yeşil Hareket çok sansasyonel bir biçimde ortalığa çıkıp bu işin önemli olduğunu öğretti. Belki var olan çeşitli bilgileri, bir siyasi hareket formuna soktular ve toplumu etkilemeyi başardılar. Sonra baktık ne oldu? Bundan en çok öğrenen kapitalizm oldu. Şimdi Yeşiller kadar yeşil olmayan bir hıristiyan demokrat parti var mı? Bence sosyalist hareket de bu öğrenme işine başladı. Şimdi katılıyorum söylediklerinize, ama eğer farklı muhalif kimliklerle, düzenden memnun olmayan kimliklerle birarada bulunmak için bence onlarla eşit koşullarla birarada durmak lazım. Yani sen benim yarım adım gerimden gel dememek lazım.

- Ben şunu anlamaya çalışıyorum. Daha geniş bir yelpazeden güçleri nasıl biraraya getireceksiniz? Örneğin feminist harekete sosyalist olan birtakım insanlar biraraya geliyorlar ve böyle bir kurgu yapıyorlar gibi görünüyor. Diyorlar ki, bunu böyle yaparsak iyi olur. Bu insanların bir an parti olduğunu farzediyorum. Aradaki fark sadece şudur; belirgin bir programa ve tüzüğe sahip olmayan sosyalist kimlikli kişilerin bu ülkenin ihtiyaçları hakkında fikir yürütmeleridir. Sanki bu girişim bir modeli tartışmaktan çok, kimliği parçalanmış, tek tek kişilere bölünmüş vs. bir sosyalist hareketin bu ülkede nasıl bir siyaset yapması gerektiğine dair bir fikir ortaya atıyor. Bu fikrin özünde ise kendisine sosyalist demeyen milyonlarca insanın, farklı akımların ve diğerlerinin böylesi bir fikir etrafında toplanabileceği kanaati taşınıyor ve girişim böylece bir kitlesel parti oluşturmaya çalışıyor. Burada model yok, burada metod var. Burada kitlelere ulaşma, yani günlük politika yapma metodu görülüyor. Ben böyle algılamaya başladım. Bunun

ve bu çatışmanın öznelerini oluşturuyordu, milyonlarca insan bir tür seferberlik halindeydi. Gecekondularda sol örgütler vardı ve bir anda herhangi bir olay karşısında binlerce insanı harekete geçirebiliyorlardı. Bu insanların bir sosyalist kimliğin içerisine sığdırılması mümkün değil, böyle bir sorunları da yoktu zaten. Ama ortada ciddi bir yaşamsal mesele vardı ve bu yaşamsal meselede bilinçli ya da bilinçsiz, anti- faşist bir noktada duruyorlardı, bu bağlamda da emeğin cephesinde duruyorlardı. Aslında bugünkü tavrımız da bundan çok farklı değil. Yani yine emek cephesinde, tam da az önce sözünü ettiğimiz sorunlar karşısında, emek cephesinde tavır alması mümkün, ama sosyalist bir kimliğin içerisine ya da yeni toplumsal hareketler olarak ifade edilen hareketler içerisine sığdırılamayacak milyonlarca insan var. Bunların hepsi bir arayış içerisinde ve arayışlar da büyük ölçüde bir siyasal hareket, daha çok da bir siyasal parti arayışı haline dönüşmüş durumda. Bu anlamda kritik bir konjonktür ve sosyalistlerin özel olarak bu arayışa yanıt üretmeye çalışmaları lazım.

> **Veysi Sarısözen:** Sizin bu girişiminiz, bir modeli tartışmaktan çok, kimliği parçalanmış, bölünmüş bir sosyalist hareketin bu ülkede nasıl bir siyaset yapması gerektiğine dair bir fikir ortaya atıyor. Burada model yok, metod var bence.

baktığımızda hemen hemen tamamı sosyalist hareketten geliyor zaten. Diğerleri açısından da durum aynı. Sonuçta şu ya da bu biçimde referansları sosyalizm olmayan, sosyalist hareketten gelmeyen kimi bulacaksınız?

- **Saruhan**: Kurguyu böyle yapmamak lazım zannediyorum. Yani kadın hareketi, çevreci hareket, anti-militarist hareket üzerine konuşunca, tek tek sol grupları alıp yan yana koymaya çalışmaktan çok farklı iş yapmamış oluyoruz. Türkiye'de varolan düzenden hiçkimse memnun değil, herkes bir düzen değişikliği istiyor. Geniş emekçi yığınları içinde yaşadıkları koşullardan memnun değiller. Ama bunlar feminist hareket, ya da bir çevreci hareket gibi bir şey de değil. Bunlar bir sınıfsal olgu. Şimdi bu parti girişimi mutlaka bu sınıfsal olgunun bütün taleplerini ve mücadele biçimlerini içermek zorundadır diye düşünüyorum. Dolayısıyla tek tek hareketler yerine daha geniş bir perspektifle bakıp, çok geniş bir sınıfsal zemine sahip olan bir kesimi düşünmek gerekir.

- Ancak bu kurguyu kimin yaptığı çok önemli bence. Galiba herhangi bir organizasyonun içinde olmamalarına karşın hala önemli olduğuna da kesinlikle inanıyorum. Çünkü böyle bir tartışmayı sol maalesef yapamıyor.

Sözgelimi sosyalist olmayan birileri BSP'ye girmeyecektir. Diğerinde ise böyle bir biçimlenme yoktur, oraya girebilirler. Aradaki fark benim kanıma göre bundan ibarettir. En önemlisi de şu sosyalistlerle sosyalist olmayanların ortaklığı, 70 yıllık tarihin getirdiği bütün problemlerin eleştirel gözden geçirilmesini sağlayamaz. Bütün bunlar nasıl olacak?

- **Adnan**: Yeni toplumsal hareketler denilen, çevreciler, anti- militaristler, feministler vs. gibi oluşumların batıda olduğu kadar net, açık, hareket halinde ve dinamik olduklarını görmüyoruz. Hatta öyle ki, bugün Türkiye'de tam da bu hususun teorisinin yapıldığı kadar pratiği yok aslında. Dolayısıyla sizin sözünü ettiğiniz tasvir çok daha gerçeğe uygun. Şimdi hep geçmişe gönderme yaparak bu sorunun tartışılmasından hoşlanmıyorum. Olabildiğince bundan kaçınıyorum, ama şu noktada faydalı olabileceğini düşünerek ifade edeyim. 1980 öncesinde ülkede yaygın bir çatışma ortamı sözkonusuydu. Büyük kentlerde mahalleler, tüm şehirler birbirinden ayrışmış durumdaydılar

Peki bu arada sosyalizmin sorunları ne olacak diyorsunuz. Şimdi sosyalizmin sorunları benim sorunum. Ama bunu partinin sorunu haline getirmeye hakkım olmadığı kanaatindeyim. Ben, benim gibi ya da bana yakın düşünen insanlarla, yani siyasal kimliği benimle benzer insanlarla bu sorunu tartışacağım. Hatta sosyalist kimliğe sahip olmamakla birlikte sosyalizme dair sorunları benimle tartışmak isteyen herkesle tartışacağım. Ama partinin politikasının önüne bu sorunları dikmeden yapacağım. Sorun şimdi benim açımdan kendimi, kimliğimi yeniden tanımlamaktır. Bana kalırsa böyle bir kimliği tanımlama süreci ancak bugün politika üreterek, fiilen politika yaparak, bugünün sorunlarına fiili cevaplar üreterek olabilir. Yani hareket halinde oluşacak bizim yeni kimliğimiz. Bir yandan tartışarak, ama daha önemlisi bizzat politik hareketin içerisinde bu politikayı üreterek ve hayata geçirerek oluşacaktır. Bu anlamda benim açımdan bir araç değil, ama bir alan sözkonusu.

➡

Adnan BOSTANCIOĞLU

Hani bu kadar sosyalist bir araya gelmişler ve yapmaları gereken tam da sosyalist bir parti kurmakken, herhalde son on yıl içerisinde sosyalizmin itibarını kaybetmiş olmasından hareket ederek sosyalistiz demekten geri durup, daha belirsiz ve genel bir kavramla, "kitlesel bir sol parti" kavramıyla yola çıkıyorlar gibi bir şey. Yani belki en iyimser ifadesiyle taktik bir tutum içerisindeler diye düşünülebiliyor. Bir yanılsama var. Ben kendi adıma, siyasal kimliğim itibariyle bugün çok fazla tereddüt etmeden marksistim diyebiliyorum. Şimdi benim siyasal kimliğimle partinin siyasal kimliği aynı olması gerekmiyor. Yani ben sosyalist olduğum halde bugün yaşadığımız sorunlara cevap verecek partinin sosyalist bir parti olması gerekmiyor. Çünkü bu sorunlara ait çözümler, projeler ille de sosyalist olmak zorunda değil. Temel bir ölçüt olarak emekten yana olan, emek ağırlıklı bir demokrasiden yana olan tüm siyasal kesimleri, tüm siyasal oluşumları kapsayabilecek projeler. Dolayısıyla onlarla birlikte eşit hak ve hukuk içerisinde aynı örgütsel yapıyı oluşturmamız mümkün. Ben sosyalistim ve bu çözümlerden yana olan herkes katılsın demek de çok adil bir davranış değil. Benim dışımdaki, yani sosyalistler dışındaki ya da marksistler dışındaki tüm muhalefet odaklarının, hepsi aynı yerde, aynı şartlar altında, aynı hak ve hukuka bağlı olarak birlikte bir şeyler oluşturmaya çalışıyoruz. Çünkü bugünkü konjonktürde ihtiyaç olan bu. Sosyalistlerin biraraya gelmesi, uzun vadeli tartışmalar, bunlar ayrı bir şey. Bütün o pratiğin içinde şekillenir. Sonra ayrışır, birlikte devam eder vs. Ama biz bugünü düşünüp, bugün için gerçekten birlikte politika üretmenin yollarını bulabiliriz.

Siyasallaşma, ama hangisi?

Metin ÇULHAOĞLU

Bugün Türkiye sosyalist hareketi "siyasallaşma" adı verilen olguyu haklı olarak önemsemektedir. Sosyalist hareketin yaşadığı tıkanıklıkların, genel olarak toplumun siyasallaşmasıyla aşılabileceğine inanılmaktadır. Türkiye'de toplumun 12 Eylül'le birlikte kapsamlı bir depolitizasyon sürecine sokulduğu, sosyalist hareketin istisnasız bütün bölmelerinin hemfikir oldukları bir saptamadır.

Bu haliyle bu saptamada itiraz edilecek bir yan bulunmuyor. Türkiye gerçekten bir depolitizasyon yaşamıştır. Sosyalist hareket açısından birçok tıkanıklığın, toplumun yeniden siyasallaşmasıyla aşılabileceği de doğrudur. Gelgelelim, konu daha ayrıntılı biçimde ele alındığında, hep istenen bir süreç olarak siyasallaşmanın içeriği ya da özü büyük önem kazanmaktadır. Çünkü, herhangi bir ülkede, toplumsal ve sınıfsal olanın büsbütün geri planlara düştüğü bir "aşırı siyasallaşma" yaşanması da mümkündür. Sosyalistlerin özledikleri siyasallaşma, kuşkusuz bu tür bir siyasallaşma olamaz.

Daha açık konuşacak olursak, depolitizasyon denilen olguyu, siyasetin bir süreç olarak genel anlamda cılızlaşması değil, tersine sınıf temelinden koparılmış bir siyasallığın iyiden iyiye yoğunlaşması da yaratabilir. Bana kalırsa, Türkiye'de yaşanan depolitizasyonun özünde böyle bir oluşum yatmaktadır. Çok bilinen örnekleri yineleyecek olursak, ortalama vatandaşın farklı partilerden siyasal liderleri aynı anda içtenlikle "takdir edebilmesi", "hangi partiyi tutuyorsun?" sorusunun bugün yerini "hangi partiye oy vereceksin?" sorusuna terketmesi, nihayet düzen partilerinden dördünün de yaklaşık yüzde 10 ile yüzde 20 arasında değişen bir oy oranına sıkışması, siyasetin cılızlaşması anlamında bir depolitizasyonla değil, siyasetin toplumsal/sınıfsal köklerinden koparılmasının yarattığı pseudo–politizm'le açıklanabilir.

> Sosyalist hareket, siyasal olanın toplumsal olanla, toplumsal olanın ise siyasal olanla daha doğrudan ilişkilendirilmesi açısından elverişli bir döneme girmektedir. Bu ilişkilerin yeniden kurulması, sınıfı temel alan politikalar üretmekle mümkün olabilecektir. Bunlar yapılmadan, "demokratikleşme"den söz etmek saçmadır; bunlar yapıldığında ise, kimse kimseyi "demokratikleşme" sınırlarında tutamayacaktır.

Türkiye'de, temel toplumsal ve sınıfsal dinamiklerin siyasal süreçlere yansıyıp burada karşılık bulmasında birtakım sorunlar vardır. Yaratılan depolitizasyon süreci, kitle tepkisini frenleme anlamında işlev görse bile, egemen sınıfın siyasi temsili alanında artık bir karın ağrısı olmaya başlamıştır. Bugün özellikle DYP, ANAP, CHP ve YDH hep aynı sınıfı ve aynı sınıfsal yönelişleri temsil ettikleri halde, bu partilerin arasında, gerçek toplumsal/sınıfsal bağlantısı hiç olmayan, dolayısıyla aşırı politik (ya da pseudo–politik) ilişki ve gerilimler yaşanmaktadır. Bu, düzen açısından bir yanıyla iyidir. Çünkü "kitle" böylece sınırları iyi çizilmiş bir alanda tutulabilmekte, bir "avcı"dan kurtulan ötekine yakalanabilmektedir. Ama bir yanıyla da risklidir. Çünkü, bu ölçülere varan bir kopukluk, bir süre sonra siyasal olanla toplumsal/sınıfsal olan arasındaki bağların daha güçlü biçimde kurulması koşullarını gündeme getirebilecektir.

Eğer bu saptamalar gerçekçiyse, burjuva siyasetinin kısa dönemde bir tür "tekleştirme", o olmasa bile "yalınlaştırma" operasyonuna başlaması gerekiyor. Bunun hangi yollardan, ne kadar sürede gerçekleşeceğini elbette bilemeyiz. Ancak, bugünden öngörülebilecek bir şey var ve o da şu: Burjuva siyaset sahnesinin yalınlaşması, ham nesnel, hem öznel olarak, siyaset ile toplum/sınıf bağlantılarında eskisine göre bir netleşme ve doğrudanlaşma getirecektir. Bu da, sosyalistlerin siyasal etkinliklerinde sorun yaratan kafa karıştırıcı bazı ayrıntılardan kurtulma imkanlarının doğması anlamına gelecektir.

Gelelim sosyalistler cephesine. Ne yazık ki, toplumsal ve sınıfsal olandan kopuşun bir tür pseudo–politizm getirmesi, bu cephe için de geçerli bir tehlikedir. Burada, Batı Avrupa'daki sendikalara ilişkin bir saptamayı anımsatmakta yarar var: İlerici–sosyalist sendikalar, sınıf temellerinden ve militan sınıf sendikacılığından uzaklaştıkları ölçüde "siyasallaşıyorlar" ve siyasallaştıkları ölçüde de sınıf temellerinden kopuyorlar. Burada kastedilen, sendikaların, seri halde "somut proje" üretmeleri, ülke ölçeğinde izlenecek politikalar konusunda söz söylemeleri ve bu politikaların saptandığı süreçlere katılmaları anlamında bir siyasallaşmadır. Böyle bir "sorumluluk" ve bu sorumluluğun getirdiği "mutabakat yükümlülükleri" sınıf tabanının radikal isteklerinini daha fazla gözardı edilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Örnek olarak Batı Avrupa'daki sendikalardan söz ettik. Ama, aynı eğik düzlem, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, sosyalist partiler için de geçerlidir. Örneğin, insan hakları, barış ve "demokratikleşme", sınıfsal ve toplumsal temellerinden soyutlanmış, kendi başına hedef olarak algılandıklarında, ortaya tam anlamıyla yalınkat bir "siyasallık" çıkacaktır. Sosyalist partiler, böyle bir bağlamda, çok ama çok ileri düzeyde "siyasallaşabilecekler"dir. Ama sonuç aynı olacaktır. Bu tür bir "aşırı siyasallaşma", sosyalist partilerin tarihsel misyonlarını güncel görevlere, ileri hedeflerini "somut" projelere indirgeyecek, olası sınıf dinamiklerinin yaratacağı açılım fırsatlarının ise "konsensusçuluk" sınırları içinde heba edilmesine yol açacaktır.

Türkiye sosyalist hareketi, siyasal olanın toplumsal olanla, toplumsal olanın ise siyasal olanla daha doğrudan ilişkilendirilmesi açısından elverişli bir döneme girmektedir. Sosyalist hareket açısından bu ilişkilerin yeniden kurulması, en başta sınıfa yönelmekle ve sınıfı temel alan politikalar üretmekle mümkün olabilecektir. Bunlar yapılmadan, "demokratikleşme"den söz etmek saçmadır; bunlar yapıldığında ise, kimse kimseyi "demokratikleşme" sınırlarında tutamayacaktır.

Peki, bunlar yapılmazsa ne olur? Kimsenin için karartmak istemiyorum. Yapılmazsa, yapmayanlara ya da yapamayanlara bir teselli ödülü veriliyor, "artık size bunlar gider" diye bir de adres gösteriliyor. "Yeni" siyaset yapma adına tabanından kopan sendikalara ve sınıftan kopan sosyalist partilere verilen bu teselli ödülünün üzerindeki etiket ise şu: "Yeni toplumsal hareketler".

'Sol bir dalga yaratmak gerekiyor'

- Ancak sonuç olarak bu politikalar nasıl oluşturulacak? Şimdi deniyor ki, ben sosyalist fikirlerimden tam emin olamam. Ben bunu sadece sınayacağım deniyor. Kendisi nasıl sınayacak bunları, o kim?

- **Adnan:** Kuşkusuz bir parti içerisinde belli eğilimler olacaktır. Yani farklı düşünen siyasal eğilimler bir tür eklemlenme halinde varlıklarını sürdürecekler bu parti içerisinde. Hem kendileri değişecek, hem karşısındakileri değiştirecekler, böyle bir süreç içerisinde olacak. Her eğilim gibi, kuşkusuz benim gibi kendisini marksist olarak ifade edenler partinin demokrasisine, partinin hukukuna bağlı kalma koşuluyla baskın eğilim olmaya çalışacaklardır. Tabii bir başkası da aynı hakka sahip olacak. Dolayısıyla politika bütün bu yarışmanın, bütün bu karşılıklı tırnak içerisinde "mücadelenin" içerisinde yürüyecek. Yani bireysel bir tercihin ötesinde bir şey sözkonusu,

- **Emre:** Ben bu soruyu birazcık daha açmak için BSP'ye değinmek istiyorum. 8-10 sene önce birbirinin gırtlağını sıkan insanlar, bugün bir yerde durmayı beceriyorlar. Bunu sağlayan koşullar, ortam ne ise biraz daha geniş bir çerçeve olabilir. Sosyalistler birarada durabiliyorsa, sosyalistler ve başkaları da birarada durabilir. Yani sosyalistlerin yavaş yavaş kendi içlerinde tarif edip, hayata geçirdikleri demokrasiyi birazcık daha genişletmek lazım diye düşünüyorum.

- **Saruhan:** Bu arada sosyalizm kavramı da tanımlanmaya muhtaç bir halde. Özellikle 70 küsur yıllık bir tarih yaşandı. Bir kere bu tarih bunu gerekli kılıyor. Aslında uzun bir zamandır tartışıyoruz ve ortak noktaların fazla olduğunu düşünüyorum. Yani bugün artık kendini marksizm içinde tanımlayan ve bu tarihi doğru ve devrimci bir şekilde eleştiren insanlar, sosyalizm dendiğinde toplum üzerinde, işçi sınıfı ve halk üzerinde bir parti tahakkümü anlamıyor, bir bürokratik sınıfın tahakkümünü anlamıyor. Üretim araçlarında, devlet mülkiyetini değil, toplumsal mülkiyeti anlıyor. Bir taban demokrasisini, doğrudan demokrasiyi anlıyor. Siyasi sistem açısından baktığımızda, üretenin yönetmesini anlıyor, özgürlüklerin kısıtlandığı değil, insanın özgürleşmesinin hedeflendiği bir toplumu anlıyor. Milliyetçi, dar ulus devlet sınırları içerisinde değil, enternasyonal bir perspektifle meseleye bakıyor. Anti- militarist bir anlayışla bakıyor. Kadınların ezilmesinin ve ezilen ulus olma özelliğinin üstesinden gelindiği, yani yabancılaşmanın aşıldığı bir toplum anlıyor. Bu ortak zeminde buluşmak birçok sosyalist için bugün mümkün. Ancak bu ortak zeminde buluşmak yeterli değil. Bunlar olsa olsa bizi tanımlayan bazı özellikler sonuç olarak. Şimdi bu özellikleri gündelik politikaya nasıl tercüme edeceğiz. Bunu iyi tercüme edebilirsek, o zaman zaten partinin kimliği de bizim istediğimiz gibi birşey olacaktır.

Emre: Bizim girişimciler olarak dayattığımız tek bir şey varsa o da şu; nasıl bir parti ve nasıl bir partileşme süreci... Gelin bunu tartışalım diyoruz ve bunu herkese söylüyoruz. Bu tartışmalar içinde anlaşanlar işe koyulacaklardır.

- **Saruhan:** Politik mücadeleyi sosyalizmin iç sorunlarına bağlı olarak ele almak doğru değil. Sermaye egemen bir demokrasinin yerine emek egemen bir demokrasiyi nasıl kuracağız, bütün mesele budur.

- **Emre:** Bence bu "emek egemen demokrasi" yeni bir şey, yeni bir kavramlaştırma ama son derece önemli ve tabii tartışılmaya, tanımlanmaya da muhtaç bir şey.

- Şimdi bu noktada çeşitli çevrelerle, bu arada BSP ile de görüşmelerinize değinelim. BSP'yi nasıl değerlendiriyorsunuz?

- **Saruhan:** Bildiğim kadarıyla Ankara'da Sadun Aren'le bir görüşme oldu. Biz de burada, İstanbul'da şimdiye dek iki kez görüştük ve bu görüşmelerimiz devam edecek. Herşeyden önce birbirimize derdimizi anlattık sanıyorum. Nasıl olur da böylesine geniş bir politik projeyi birlikte organize ederiz konusunda pratik bir yol bulmaya çalışıyoruz.

- Burada bir saptama yapalım, yani karşılıklı olarak böyle bir projeyi birlikte örgütleyebiliriz gibi bir sonuca ulaşıldı mı?

- **Saruhan:** Doğrusu bu toplantılarda ben böylesi bir eğilimi sezdiğimi söyleyebilirim.

- **Emre:** En azından bu konuşulmaya değer bulundu.

- **Saruhan:** Evet, sol bir dalga yaratmak gerekiyor. Mücadelenin içinde ve belki biraz kıyısında duran insanları içine alacak ve belirli bir politik eksende buluşabilecek olanlar bu dalgalanmayı yaratmalıdır. BSP de bu güçlerin önemli bir parçasıdır. Ancak bununla yetinmemek gerekir ve diğer güçlerle ve politik inisiyatiflerle de ilişki kurmak şarttır.

- Peki bu girişimin tartışmalarına BSP katılıp sosyalist kimlikli insanları sosyalizm amaçlı bir parti fikrine ikna edebilir mi? Bu yapı ve tartışmalar buna müsait mi?

- **Emre:** Buna hakkı vardır bence ama erkendir. Böyle bir şeyi zamana yaymak gerekir. Şu andaki ilişkiler böylesi bir iknaya bence çok uygun değil. Ancak daha önce konuştuğumuz çerçevede politikalar üretip fiilen hayata geçtiği ölçüde böylesi bir noktaya gelinebilir, insanlar ikna olabilir.

BSP ile ilgili olarak ise bence BSP'nin çıkış noktasında sorun var. Yani grupların biraraya gelmesiyle birlik sorunu çözülebilir mi? Geçmişteki siyasal grupların bugün gerçek hayatta pek bir karşılığı olmadığı kanaatı insanlar arasında çok yaygın. Dolayısıyla birliği çözmenin yöntemi yeni öznelerin varlığını kabul edip, tanıyıp, onlardan yola çıkarak olabilir. Yani açıkça söylemek gerekirse artık Dev-Yol, Kurtuluş, TKP gibi gruplar en azından eski anlamları içinde yoktur. Ancak belki birer gelenek olduklarından söz edilebilir. Dolayısıyla bunlar siyasal birer olgu olmaktan çok sosyal birer vakıa haline gelmişlerdir. Yeni öznelerden kastım yeni sorunlara yeni yanıtlar veren ve bunlar etrafında biraraya gelebileceği varsayılan, ya da umut edilen yeni öznelerdir.

- Bu noktada BSP'ye ilişkin değerlendirmeler bence çok doğru değil. Yani çıkış noktası ve gruplara ilişkin yapılan eleştiriler bence pek gerçekçi değil. BSP eski grup yapılarının yeniden üretilmesi için, eski tarz sosyalizm ve politika yapmayı yeniden üretmek için oluşmuş değil. BSP henüz kendini çok anlatabilmiş değil, ama programında şunu söylüyor: "Birleşik etkinlik zemininde sosyalist hareketin yeniden yapılanmasını sağlamak"... Yani örneğin bu ifade ve yaklaşım ciddiye alınırsa belki sizinle ilişkiler açısından da birçok sorunun çözümü kolaylaşabilir.

- **Emre :** Evet, belki BSP'nin kuruluş aşamasında verdiği görüntü bu durum ortaya çıkardı, pek bilemiyorum ama soruna yaklaşımımızda bir fark var gibi geliyor bana ve bu önemsiz bir fark değil.

- BSP başlangıçta gruplar tarafından kuruldu ama süreç içerisinde bu durumu değişti, değişiyor. Bilinen grupların dışında, bağımsız pek çok kişi de partinin içinde yer alıyor. BSP içinde ciddi bir çoğulcu politik kültür gelişiyor. Sizin oluşturacağınız parti içinde çoğulculuk nasıl oluşacak ve yaşayacak.

Saruhan: Parti içinde çoğulculuğu politik grupların yanyana durması biçiminde değil de çeşitli konular veya fikirler etrafında oluşmuş platformlar olarak anlamak gerekir. Toplumsal ve politik olarak pek gerçek karşılığı kalmamış ve halk açısından da meşruiyeti pek kalmamış grupların üzerinden bir politik çoğulculuk tasarlamak pek doğru olmaz. Bu başka bir şey ve belki gerekli, ama esas olarak sorunu başka yerden kurmak gerekir. O zaman önümüze daha geniş bir alan açılmış olur.

Emre SENAN

- Şimdi siz üçünüz bir parti ya da bir parti organı olsanız ve deminden beri anlattığınız sosyalist olmayan daha geniş bir örgütün içinde yer alsanız... Sosyalizme ait sorunların tartışmasını nerede yapacağız ve bu tartışma örgütsüz, sadece tek tek kişilerin işi mi olacak? Ya da bu geniş parti içinde sosyalizm nasıl yaşayacak? Bunun mekanizmaları ne olacak? Kendilerini sosyalist olarak tanımlayanlar bu parti içinde ayrı bir platform oluşturabilecekler mi?

Bu soru başka biçimde de sorulabilir. Biraz ekstrem bir örnek vereyim. Feministler böyle bir partinin içinde feminizmi nasıl yaşatacaklar. Yaşatmalılar diye işe başlarsanız, o zaman iş dönüp dolaşıp birarada bulunmanın koşullarını, o kontratı tarif etmeye geliyor. Bu da siyasi bir partide tüzüktür. Dolayısıyla bu partide program kadar tüzük de özenle hazırlanmış olmalıdır. Yani ben bir sosyalist olarak, bir feministle, bir çevreciyle, belki bir sosyaldemokratla eşit koşullarda var olabilmeliyim. Kimliğimi ona dayatmamalıyım ve o da kimliğini bana dayatmamalı. Eğer sermaye her krizden güçlenerek çıkmasını biliyorsa, sermaye bunu bir şekilde kendi içinde başarabiliyor ve bir sermaye eksenli demokrasi -tırnak içinde söylüyorum- dizayn edip hayata geçirebiliyorsa, bunun tam karşısından bir proje de benzer biçimde hayata geçirilebilir. Kuşkusuz, kişisel kanımı söylüyorum. Bu parti gerçekleştiği zaman hiçbir sorun çözülmüş olmayacak, bitmeyecek, başka sorunlarla karşı karşıya kalınacak, ama çok ciddi adımlar atılmış olacak. Soldan bir ses gelmeye başlayacak. Zaten soldan bir ses gelmeye başladı dediğimiz zaman gene kaba hatlarıyla birşey tarif ediyoruz. Bu çok net birşey değil, bunu ben bilerek söylüyorum.

Yine bu parti sözcüğüne klasik sosyalist jargonla yaklaşırsak sonuç olarak bizim geleneklerimizde, alışkanlıklarımızda kafamızın bir kenarında parti dediğimiz hafif ulvi bir örgüttür. Yani çok da partiye bir şey yapamazsınız, dokunamazsınız, çok ta tartışamazsınız. Bir arkadaşımız mesela bu partiyle ilgili yazdığı yazıda "parti olmayan parti" diyor. Platform dediniz. Siyasi partiler yasası, platform diye birşey kabul ederse pekala da olabilir yani. Önemli olan kontratın niteliği.

Bir şey daha söylemek istiyorum. Bu tamamen kendi adıma. Bunu birçok arkadaşım paylaşmıyor belki. Bu girişimin bence Türkiye solunu birleştirmek gibi bir derdi yok. Daha çok Türkiye solunu oluşturan "solcu kimlikleri" birleştirmek üzere bir proje diye bakıyorum ben kendi adıma. Yani solda duran grupları, grup grup biraraya getirmenin defalarca denemesi yapıldı. BSP buna benzer bir girişimin gene özverili, bence iyi de bir örneğidir, belli bir yere kadar gelmiştir. Ama çok geniş bir yelpaze çıkamıyor ortaya. Biraz durduğumuz yeri değiştirip, dünyaya bakışımızı muhafaza edip, somut projeler üstünde birlikte kararlar vere vere, politikalar ürete ürete yürüyebilir miyiz? Bence yürüyebiliriz.

Hitler faşizminin yıkılışının 50. yıldönümünde

Tarih tersyüz ediliyor

Mahmut A. UFUK

Berlin– 2. Dünya Savaşı'nın bitişinin, dolayısıyla insanlığın Hitler faşizminden kurtuluşunun üzerinden 50 yıl geçti. Ancak Almanya'da 8 Mayıs'ın "kurtuluş mu, yenilgi mi" olduğu tartışmaları hala sürüyor. Hıristiyan Demokrat Parti (CDU) Onursal Meclis Grup Başkanı Alfred Dregger ve Hür Demokrat Parti (FDP) üyesi, Federal Almanya eski Genel Savcısı A. Von Stahl'ın da aralarında bulunduğu, bu partilere mensup 300 kişinin imzaladığı "8 Mayıs 1945-Unutmaya Karşı" başlıklı ilan, tartışmaları daha da alevlendirdi. Bu ilanı imzalayanlar, 8 Mayıs 1945'in, savaş sonrası Almanlar'ın yaşadığı acının, yerlerinden sürülmenin (Polonya ve Çek Cumhuriyeti toprakları kastediliyor) ve Almanya'nın bölünmesinin başlangıcı olarak anılması çağrısını yapıyorlar.

İlanda ortaya konulan görüş, emperyalist Alman resmi politikasının bu tarihsel olguyu değerlendirmedeki bakış açısının daha açık bir şekilde ifade edilmesinden başka bir anlam taşımıyor.

Alman emperyalizminin dünyayı yeniden paylaşma iştahının kabarması sonucu 30 Ocak 1933'te iktidara getirilen Hitler faşizmi, insanlık tarihinin o güne dek tanık olmadığı bir vahşet ve yıkımın dünya çapında uygulayıcısı oldu. 40 milyonu aşkın insanın ölümüne yolaçan savaş ve 6 milyon Yahudi'nin Auschwitz, Buchenwald, Dachau, Treblinka gibi toplama kamplarında imha edildiği soykırım; belleklerden hiç çıkmayan ve asla çıkmaması gereken bir olgu olarak canlılığını hala koruyor.

8 Mayıs 1945'te Almanya şartsız teslim oldu. Almanya'nın batısını "işgal" altında tutan ABD, İngiltere ve Fransa'nın zorlamasıyla 24 Mayıs 1949'da F. Almanya Cumhuriyeti kuruldu. 7 Ekim 1949'da ise doğuda Demokratik Alman Cumhuriyeti. Almanya'nın bölünmesiyle birisi kapitalist, diğeri sosyalizme yönelen iki ülkenin oluşması nedeniyle, 1947'de emperyalizm tarafından başlatılan soğuk savaş önemli oranda, Almanya sorununda odaklaştı.

Bölünme kimin suçu?

Alman ulusunun savaş sonrası yaşadığı acılar ve bölünme, Hitler faşizminin dünyayı zaptetme hevesinin bir sonucu olmasına karşın; soğuk savaşın beyinleri ablukaya aldığı konjonktürde "suç" sosyalizme yüklendi. Ve Federal Almanya devleti, 8 Mayıs'ı kurtuluş olarak değil, Almanya'nın çöküşü olarak gördü/görüyor.

"Almanya, Almanya her şeyin üzerinde..." diye başlayan ve 2. Dünya Savaşı'nda gerçekleşmesi uğruna milyonların öldüğü şarkı, FAC'nın ulusal marşı oldu. Hitler rejimi döneminde "Yahudi Yasaları"nın yazarı ve yorumcusu Globke, FAC'nın ilk başbakanı Konrad Adenauer tarafından devlet müsteşarı yapıldı. Nazi ordusu (Wehrmacht) ve SS için "Blitz" askeri kamyonlarını üreten Adam Opel AG'nin yöneticisi Heinrich Nordorff, 1948'de Alman "ekonomik mucizesi"nin parlak örneği sayılan otomobil fabrikası Volkswagen'in başına getirildi.

Auschwitz'leri yaratan rejim şimdi aklanmaya çalışıyor.

Faşist teknokratlar ABD'nin hizmetinde

Hitler faşizminin havada, karada ve denizde başarıyla savaşmasını sağlayan faşist teknokratların "birikiminden" yararlanan sadece FAC değildi. Araştırmalarında bizzat kendi seçtiği ve köle gibi çalıştırdığı 20 bin Yahudinin ölümüne yolaçan Hitler'in roket yapımcısı Werner Von Braun, 1945'de Amerika'ya giderek ABD ordusunda uzay araştırmaları ve roket geliştirme projelerinde teknik müdürlük yaptı. Daha sonra da NASA (ABD Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi) George Marshall Uzay Merkezi müdürü oldu.

Aynı anlayış daha sonra da sürdü. 1983'de Federal Parlamento'ya yeni giren Yeşiller'in 8 Mayıs'ın "Hitler faşizminden kurtuluş günü" olarak tatil ilan edilmesi önergesi reddedildi. 1985'de zamanın Cumhurbaşkanı Richard Von Weizacker'in 8 Mayıs'ın 40. yıldönümü ile ilgili olarak doğrudan "kurtuluş" dememekle birlikte; Almanlar için de "kurtuluş karakteri" taşıdığını ifade etmesi bile, birçok CDU'lu parti arkadaşının sert tepkisine neden olmuştu.

Sosyalist sistemin çökmesinden sonra Demokratik Almanya'yı ilhak eden F. Almanya; "Artık ezik yeter!" anlayışından hareketle, tarihi çarpıtarak, yeniden yazmaya çalışıyor. Yeni resmi tarih tezi yazarlarına göre Hitler rejimine karşı en önemli Alman direnişi; Claus Von Stauffenberg adlı subayın 20 Temmuz 1944'de darbe yapmak amacıyla Hitler'e yönelik başarısız suikast girişimidir. Kuşkusuz bu da önemlidir. Ancak unutulmamalıdır ki; soylu, burjuva ve ordu mensubu bu insanlar, Hitler'i yıllarca desteklemişler, suçuna ortak olmuşlar ve savaşın yenilgiye dönüştüğünü anladıktan sonra ona karşı cephe almışlardır. Oysa komünistler, değişik meslek ve politik görüşlere sahip anti-faşistler, Hitler'in iktidara getirilişine ve iktidarı dönemindeki barbarlığına karşı baştan beri ödünsüz mücadele etmişlerdir. İşte şimdi, sağcı tarih tezlerinde yok sayılmamakla birlikte, önemsizleştirilmeye çalışılan ve anıları belleklerden silinmek istenenler bu insanlardır. Hitler'in Ulaştırma Bakanı ve Yahudiler'in imha kamplarına trenlerle taşınmasının mimarı Julius Dorpmüller'in ismi bugün sokak levhalarında yaşatılırken; Hitler'e karşı mücadele eden komünistlerin ve anti-faşistlerin isimlerini taşıyan sokak levhaları değiştiriliyor.

'Eziklikten kurtulma' atağı

Almanya'nın "eziklikten kurtulma" atağı sadece tarihin çarpıtılarak yeniden yazılmasından ibaret değil. Dünya ekonomisindeki üstünlüğünü politik etkinlikle pekiştirme, BM Güvenlik Konseyi'nde daimi temsilcilik peşinde koşma, anayasa değişikliği yaparak savaş bölgelerine asker gönderme; bu yeni yönelişin güncelliğe yönelik versiyonlarını oluşturmaktadır.

Sonuç olarak; neofaşistler muhafazakarlar ve bütün gericiler için 8 Mayıs yas günü olabilir. Ancak imha kamplarında ölümü bekleyen Yahudiler, komünistler, anti-faşistler ve Hitler faşizminin işgali altında inleyen halklar için 8 Mayıs, kurtuluş günüdür. Irkçılığın, Yahudi düşmanlığının hızla tırmandığı, devlet desteğinde yabancı ve iltica düşmanlığının körüklendiği günümüzde 8 Mayıs 1945'in önemi daha da artmıştır.

5 ve 50

Engin ERKİNER

Büyük savaşların iki bitiş tarihi vardır: Bunları bir genellemeyle; fiilen bitirildiği tarih ve savaşın politik sonuçlarının ortadan kalktığı tarih olarak belirleyebiliriz.

2. Dünya Savaşı, Avrupa'da, Nazi Almanyası'nın teslim olduğu 8 Mayıs 1945'te, yani 50 yıl önce sona erdi. Resmen biten savaş en büyük etkisini Avrupa'da göstermiş ve geriye kapitalizmle sosyalizm arasında bölünmüş bir kıta bırakmıştı. Bu bölünme, daha sonra, savaşın ana gücü olan Almanya'nın iki devlete bölünmesinde somutlaşacaktı.

2. Dünya Savaşı, 3 Ekim 1990'da, iki Almanya'nın "resmen" birleşmesiyle, geride kapitalizmin etkisinde bir Avrupa bırakarak yeniden bitti.

Her yeni önemli olay tarihin yeniden değerlendirilmesine yolaçar. Tarih, son büyük olaya göre yeniden yazılır. SSCB ve Doğu Avrupa ülkelerindeki sosyalist rejimlerin yıkılması, Kızıl Ordu'nun 2. Dünya Savaşı'ndaki temel işlevinin küçümsenebilmesi için yeni olanaklar yaratmıştır. Nazi Almanyası'nı asıl yenen Sovyet Kızıl Ordusu'dur. Nazilerin Moskova önlerinde ağır bir yenilgiye uğradıkları anlaşıldıktan, Kızıl Ordu hızla Avrupa içlerine ilerlemeye başladıktan sonra, ABD önderliğindeki müttefikler Avrupa'ya çıkarma yapmışlardır. Savaşın sonucunu Orta ve Batı Avrupa'daki kara çarpışmaları belirlemiştir.

1990 öncesinde Kızıl Ordu'nun savaştaki rolünün Batı devletlerince küçümsenmeye ve unutturulmaya çalışılması – kendi açılarından- doğaldı. 1990'dan sonra, özellikle çeşitli Doğu Avrupa ülkelerinde başlayan bir başka tarih değerlendirmesi ortaya çıkmıştır. Buna göre; Doğu Avrupa ülkelerinde (Arnavutluk ve Yugoslavya hariç) sosyalizmin kurulmasının temel faktörü Kızıl Ordu'dur. Kızıl Ordu Nazileri yenip onları Berlin'e kadar kovalamasaydı eğer, Doğu Avrupa ülkelerinde sosyalizm kurulamayacaktı. Bu ülkelerin (özellikle diğerlerine göre daha gelişmiş olan Macaristan ve Çek Cumhuriyeti'nin) bugünkü durumunun sorumlusu sosyalizmdir. Sosyalizm nedeniyle bu ülkeler dünya pazarının ve bilimsel-teknolojik gelişmenin dışında kalmışlar, en azından onunla yeterli bağ kuramamışlardır. Bazıları daha da ileri giderek, "Nazi Almanyası işgalinde kalsaydık bugün ekonomik olarak daha iyi durumda olurduk" saptamasını yapmaktadırlar.

> Tarih, sondan başa doğru yazılıyor. Beş yıl öncesine kadar 'faşizme karşı büyük zafer' olarak kutlanan II. Dünya Savaşı'nın bitişi, bugün bazı çevrelerce 'geriliğin asıl kaynağı' olarak değerledirilmektedir. Önümüzdeki yıllarda bu geçmiş kuşkusuz daha farklı değerlendirilecektir.

Tarih, sondan başa doğru yazılır. Geçmişin nasıl değerlendirileceği, son dönemin önemli olaylarına bağlıdır. Bu nedenle, beş yıl öncesine kadar "faşizme karşı büyük zafer" bağlamında kutlanan 2. Dünya Savaşı'nın bitişi, bugün bazı çevrelerce "geriliğin asıl kaynağı" olarak değerledirilmektedir. Önümüzdeki yıllarda bu geçmiş kuşkusuz daha farklı değerlendirilecektir.

Bir başka bakış açısından, tarihin yerine oturtulmasından da söz edilebilir. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan soğuk savaş bitmiştir. Dünyaya barış gelmemiştir, ama gerçeğin soğuk savaşın taraflarından birine göre düzenlenmesi de ortadan kalkmıştır. 1990 sonrasında sol, eskiden sosyalizme göre düzenlenen "gerçekliğin" gerçeğini görmeye başladı. Bazan gerçeğin kapitalistler tarafından bugün daha da fazla manipüle edildiğini, kendilerine göre düzenlendiğini unutarak, kendi gerçekliğini bütün boyutlarıyla görmeye çalıştı. Bakış açısının giderek genişlemesi koşuluyla bunun yararsız olduğu söylenemez. Soğuk savaşın özelliklerinin ürünü olan politik yapılar, kadrolar ve önderler böylece dönüşmek ya da çekilmek zorunlu tercihiyle karşılaştılar.

2. Dünya Savaşı'nın ikinci bitişinin kenara ittiği kitlesel hareketlerden bir tanesi de, barış hareketidir. 1980'li yılların başından sonlarına kadar çeşitli Batı Avrupa ülkelerinde bazan yarım milyon kişinin katıldığı barış gösterileri düzenlenirdi. Barış hareketinin Avrupa merkezi, kapitalist ve sosyalist sistemler arasındaki silahlanmadan doğrudan etkilenen Almanya idi. Barış hareketi ABD'nin Cruise ve Pershing füzelerinin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesine karşı çıkıyor, SSCB'nin silahsızlanma önerilerini destekliyordu.

1987-88'de inişe geçen barış hareketi büyük bir hızla neredeyse bitti. Körfez Savaşı döneminde kısa bir süre canlandı, ama eski gücü yoktu. Bugün çok sayıda yöresel savaş var. Savaşlarda ölenler soğuk savaş döneminden daha fazla, ama merkezi bir barış hareketi kurulamıyor. Her yöresel savaş için çeşitli barış inisiyatifleri var, ama bunların birlikteliği sözkonusu değil. Barış hareketinin yeni koşullarda yeniden örgütlenmesi gerekiyor; bu yönde bazı adımlar atılmış olsa da merkezi bir şekillenme henüz ortaya çıkmış değil.

2. Dünya Savaşı'nın ilk bitişinden sonra kısa bir geçiş dönemi yaşandı. Soğuk savaş bu dönemden sonra başlamıştır. 2. Dünya Savaşının ikinci bitişi sonrasında da böyle bir dönem vardır: Kapitalizmin ideolojik olarak da egemen gibi göründüğü, sosyalistlerin esas olarak kendi gerçeklerini görmekle uğraştıkları bir dönem. Bu geçiş döneminin de sonlarına yaklaşıldığını gösteren belirtiler var. Yeni Dünya Düzeni'nin ideolojik olarak çöküşü, 1990 sonrasında kapitalizmin güzellikleri hakkında kurulan hayallerin yıkılması sosyalizmi yeniden gündeme getiriyor.

Bir geçiş dönemi daha bitiyor, ama (ülkemiz dahil) dünyanın çeşitli ülkelerindeki sosyalistlerin bu bitişe hazır oldukları söylenemez. Sosyalist harekette herkesin ve herşeyin gerçek yerini bulmasını hızlandırmak gerekiyor.

Can Kozanoğlu'nun deyimini biraz değiştirerek söylersek; bir dönemin müziği bittiği halde dansı hâlâ sürüyor.

İran'a konan ABD ambargosunun bahanesi, Tahran'ın nükleer enerji programı

Ortadoğu'da yerel güçlere yer yok

▼ Clinton'ın iddialarının aksine, İran'ın nükleer enerji programı biliniyor ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı tarafından denetleniyor. Tahran mollaları, ihtiraslı bir nükleer silahlanma programı da amaçlayabilir. Ancak, en iyimser tahminle İran'ın elektrik üretimini amaçlayan nükleer enerji programını gerçekleştirmesinin 2010 yılından önce mümkün olmadığı uzmanlarca vurgulanıyor.

Dış Haberler Servisi-
ABD'nin "68'li" Başkanı Bill Clinton'ın, 30 Nisan gecesi New York'ta Dünya Yahudi Kongresi'nde yaptığı İran'a ambargo kararı açıklaması, gözleri İran'ın nükleer programına ve bölgedeki dengelere yeniden çevirdi.

Başkan Clinton İran'a ambargo açıklamasını, basına yansıdığı kadarıyla, üç temel nedene dayandırdı: a) (İran'ın) Terörün maddi manevi en büyük destekçisi (olması), b) Ortadoğu barışına en büyük tehdidi oluşturan ülke olması ve c) nükleer silahlanma ile ideolojisini yaymaya çalışması.

Teröre maddi manevi destek ve Ortadoğu barışına tehdit konuları uzun tartışmalara açık. Nükleer silahlanma ise izlenebilir ve denetlenebilir bir olgu. Ancak, nükleer silahlanma ile bir ideolojinin yaygınlaştırılması ise tamamen Amerikan mantığı çerçevesinde kalıyor.

Tahran'ın nükleer programı

Tahran'dan yapılan resmi açıklamalara göre, İran'ın nükleer programı elektrik enerjisi üretimi ve desalinasyon (deniz suyunu tuzdan arıtarak kullanma suyu elde etme) tesisleri kurmaya yönelik. İran'ın elektrik enerjisi üretimi için nükleer program yürütmesinin ABD'de "kaygı" yaratmasının nedeni ise şu: Bu ülkenin, 1990 belirlemelerine göre, dünya talebinin yüzde 14'ünü oluşturan (600 trilyon feet küp) doğalgaza sahip olması. İran Atom Enerjisi Örgütü tarafından yapılan açıklamalarda ise, ülkenin petrol ve doğalgaz dışında enerji kaynağı bulunmadığı birçok kez vurgulandı. Ayrıca, aralarında Cumhurbaşkanı Haşimi Rafsancani'nin de bulunduğu resmi ağızlar da, İran'ın nükleer programının nükleer silah üretmeye yönelik olduğu yolundaki iddiaları birçok kez yalanladılar.

Başkan Clinton'ın ambargo açıklamasında, Rusya ve Çin Halk Cumhuriyeti uyarılarak, İran'a nükleer teknoloji konusunda yardım etmemeleri isteniyor. Clinton yönetimi, İran'ın 5-10 yıl içinde nükleer silah üretebilecek duruma geleceğini iddia ediyor.

İlk bakışta Başkan Clinton, haklı gibi gözüküyor. Başta ABD ve Batı'nın dikkatini çeken iki anlaşma, İran-Rusya ve İran-Çin Halk Cumhuriyeti arasında Eylül 1992'de imzalandı. Bu anlaşmalara göre Rusya, İran'a 440-MW VVER-440-213 su soğutmalı ve su modernizasyonlu 2 reaktör satmayı ve bunları kurmak ve çalıştırmak için 170 teknisyen sağlamayı kabul etti. Bu iki reaktörü içeren nükleer enerji merkezi Hazar Denizi yakınlarındaki Gorgan'da inşa edilecekti. Çin Halk Cumhuriyeti ise Darkovin'de kurulacak merkeze 300 MW gücünde iki Westinghouse tipi reaktör sağlamayı kabul etmişti. Çin ile yapılan anlaşma ayrıca, nükleer enerjinin "barışçı" kullanımı için araştırma, uranyum cevheri araştırması ve çıkarması, radyasyon güvenliği ve ekolojik koruma gibi konuları da içeriyordu. İran Meclisi, 13 Nisan 1993 günü bu işbirliği anlaşmalarını onayladı. Ancak, yine 1993 yılında İran, "finansman zorlukları ve siyasi nedenlerle" bu nükleer enerji merkezlerinin yapımını erteledi. İnşaat çalışmalarının 1988'den önce başlayacağı belirtilmesine karşın, İranlı uzmanlar özel açıklamalarında, bu tarihin yakalanmasının imkansız olduğunu vurguluyorlar.

Siyasi nedenler bir kenara bırakılırsa, esas neden finansman sorunu. Anlaşmalara göre Tahran, nükleer enerji merkezlerinin kurulma masrafını ham petrol ile karşılamayı taahhüt etmişti ancak, dünyada petrol fiyatlarının düşmesine paralel olarak İran petrol üretiminin de azalması ve hükümetin nakit sıkıntısı, bu anlaşmaları karşılamayı imkansız kılıyor.

Amerika zamanında vurdu!

ABD'nin İran'ın içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıları bilmemesi imkansız. 1993 Kasım-Aralık ayları itibariyle İran riyalinin resmi kuru, serbest piyasalarda yüzde 45 değer yitirdi. İran'ın, resmi açıklamalara göre, 30 milyar dolar dış borcu var ve ödeyemiyor. Yine resmi açıklamalara göre, ülkede enflasyon oranı yüzde 30. Ancak, yabancı gözlemciler bu rakamın çok düşük olduğunu belirtiyorlar.

Milyonlarca İranlı işsiz. İşten çıkarmalar, fabrika kapatmalar olağan. Hammadde ithalatı sürekli düşüyor. Bankacılık skandalları ve dövizde karaborsa dizboyu. Fakirlik altında ezilen İranlılar, böbreklerinin birini satıyor; ayrıca özellikle Tahran'da sağlıklı gençlerin kaçırılarak böbreklerinin zorla alınması yeni bir suç tipi oluşturmuş durumda.

Mollaların bütün gizleme çabalarına karşın, zaman zaman İran kentlerinde kitlesel huzursuzluklar ve çatışmalar yabancı basına sızıyor.

Tahran'dan yapılan açıklamaların aksine, ambargonun İran'ın zaten kötü olan ekonomisine ek bir darbe vuracağı kesin. İran'dan petrol alıp başka ülkelere satan Amerikan şirketlerinin, Tahran'ın kasasına yılda 4 milyar dolar gelir sağladığı öne sürülüyor. Ayrıca, İran'ın başta buğday olmak üzere, ABD'den 326 milyon dolarlık ithalatı da duracak.

Müttefikler kararsız

Başta Almanya ve Fransa gibi Batılı ülkeler, ABD'nin ambargo çağrısına olumlu yanıt vermediler. ABD'nin yakın müttefiği İngiltere de ambargoya sıcak bakmıyor. Avustralya da ambargo uygulamayacağını açıkladı. Bu ülkeler, İran ile olan ticari ilişkilerini bozmak istemiyorlar ancak, ileriki günlerde ABD'nin baskısı altında kalacaklar. Şu haliyle bile ambargonun İran'ın nükleer programını da çok daha geri bir tarihe atacağına kesin gözüyle bakılıyor.

Aslında yaygara boşuna

İran'ın nükleer programıyla ilgili olarak başta ABD olmak üzere Batı, zaman zaman yaygara kopartıyor, birçok iddialar ortaya atılıyordu. Ancak, İran'ın mevcut nükleer yeteneği de gelişmemiş durumda. Bunlar şöyle sıralanabilir: 1) Tahran Nükleer Araştırma Merkezi'nde Amerikan Machine and Foundry firmasından 1967'de (Şah dönemi) alınan 5 MW'lik havuz tipi hafif su araştırma reaktörü, 2) Basra kıyısındaki Buşir'de 1200 MW'lik bitmemiş iki güç reaktörü ve 3) İsfahan'da Çin tarafından yapılmakta olan bir mikro-reaktör.

İran'ın bunlar dışında şu an bilinen hiçbir nükleer altyapısı yok; yani İran'ın elinde çalışan güç reaktörü ve zenginleştirme tesisleri yok. Bu nedenle nükleer silah yapmak için nükleer malzeme üretmesine de imkan yok.

Batı bu durumu bilmiyor mu? Elbette biliyor. Hem de Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (IAEA) raporlarıyla. IAEA, birçok kez İran'ı didik didik etti. 6-13 Şubat 1992 tarihleri arasında Ajans uzmanları, İran'da birçok yeri gezdiler.

Bunların arasında a) Tahran Nükleer Araştırma Merkezi ve araştırma reaktörü, b) İsfahan Nükleer Teknoloji Merkezi, c) Bir uranyum konsantrasyon tesisinin kurulduğu iddia edilen çöl kasabası Sagand, d) İran'lı muhaliflerin iddiasına göre, kilit nükleer merkeze dönüştürülen kuzeydeki Elbruz dağlarında küçük bir dinlenme yerleşimi olan Muallim Kalaye, e) Buşir'deki bitmemiş reaktörler, f) İran Atom Enerjisi Örgütü binası.

Raporda, iddiaların asılsız olduğu ve bilinen nükleer tesislerin de açıklanan amaçları doğrultusunda çalıştıkları kaydedildi. Aynı yılın sonuna doğru ve Kasım 1993'de IAEA heyetleri yine İran'daydı ve sonuç yine aynıydı.

Bu gürültü niye?

İran'ın nükleer enerji programı biliniyor ve IAEA tarafından denetleniyor. Tahran mollaları, ihtiraslı bir nükleer silahlanma programı da amaçlayabilir. Ancak, en iyimser tahminle İran'ın elektrik üretimini amaçlayan nükleer enerji programını gerçekleştirmesinin 2010 yılından önce mümkün olmadığı uzmanlarca vurgulanıyor.

Ortadoğu'da kimlerde nükleer silah var? İsrail'in nükleer yeteneği var ve nükleer silahlara sahip olduğu biliniyor. Türkiye'ye NATO çerçevesinde uçaklardan atılan nükleer silahlar konuşlandırıldığı birçok kez kaydedildi. ABD'nin arada bir uyardığı Pakistan, inatçı bir biçimde nükleer programını sürdürüyor (Türkiye'nin de bu ülkeyle ortak bir nükleer program sürdürdüğü zaman zaman iddia edilmişti).

Körfez Savaşı'ndan bu yana Suudi Arabistan ve Kuveyt, tam anlamıyla ABD'nin askeri şemsiyesi altında. Daha güneyde Bahreyn, Umman ve Birleşik Arap Emirlikleri, ABD ile ikili güvenlik anlaşmaları imzaladılar. Bazı Basra Körfezi ülkeleri de, İngiltere ve Fransa ile güvenlik anlaşmaları müzakere ettiler. Mısır da etkili bir askeri güç.

Önde gelen bölge ülkeleri İsrail, Türkiye, Mısır, Suudi Arabistan ve Pakistan, Amerikan tanımıyla, ABD'nin "müşteri ülkeleri" (ABD ile sıkı askeri ve ekonomik/siyasi ilişkileri olan ülkeler). Geriye kalanlar ise Suriye, Irak ve İran. Tahran'daki mollalar açısından bakınca da tam bir kuşatılmışlık sözkonusu.

Ortadoğu'da şu an kesin bir ABD egemenliği göze çarpıyor ve petrol muslukları bulunan bu bölge üzerinde söz sahibi olabilecek yerel bir siyasi/ekonomik/askeri güç de Washington'un işine gelmiyor. İran'ın destabilize (istikrarsızlaştırılma) edilmesi gerekiyor.

Son ABD manevrasının başka bir yönü de, Başkanlık seçimlerine bir yıldan biraz fazla zaman kalması. İç ekonomik sorunların üstesinden gelemeyen Clinton yönetiminin bir dizi dış politika başarılarına gereksinim duyduğu açık.

"Tüm politikalar yereldir" Amerikan deyişi gözönüne alınırsa; Clinton yönetiminin desteğine muhtaç olduğu zengin ve etkin bir Yahudi lobisi de ABD'nin dış siyasetlerinin belirlenmesinde ağırlığını sürdürüyor.

Amerikan oyunlarının İran halkı üzerinde derin anıları var. 1992 yılında sivil bir İran uçağı Körfez'de düşürülmüş ve ölenlerin cenazesi ABD aleyhtarı gösteriye dönüşmüştü.

Solun iki kanadı da seçimden kârlı çıktı

▼ İtalya'da 23 Nisan günü yapılan yerel seçimlerden İtalya Komünist Partisi'nin (IKP) sosyal demokratlaşmış "mirasçısı" Demokratik Sol Parti (PDS) yüzde 24.6 oyla birinci parti olarak çıktı. Komünist görüşleri savunmaya devam edenlerin oluşturduğu Komünist Yeniden Kuruluş da oylarını bir yıl içinde yüzde 6'dan yüzde 8.4'e çıkardı.

Seçimlerden en büyük parti olarak çıkan PDS'nin lideri Massimo D'Alema *(önde, solda)* taraftarlarıyla birlikte seçim zaferini kutluyor.

Dış Haberler Servisi– Sadece seçimlerden önce yapılan kamuoyu yoklamaları değil, İngilizce'de "exit polls" olarak adlandırılan, seçim günü sandığa oyunu atmış seçmenlere kime oy verdiği sorularak düzenlenen ve genellikle yüzde 100'e yakın doğru sonuç veren seçim tahminleri de bu kez yanlış çıktı.

İtalya'da 23 Nisan günü yapılan ve 5 bölgenin seçim dışı olmasına karşın 43 milyon seçmenin oy kullandığı yerel seçimlerin galibi önceki tahminlerin aksine merkez sol oldu. İtalya Komünist Partisi'nin ad ve program değiştirmiş "mirasçısı" olan Demokratik Sol Parti (PDS) yüzde 25'e yakın oy alarak seçimlerden birinci parti olarak çıktı. 1994'te yapılan iki seçimde yüzde 20 civarında oy alan parti, böylece oylarını 5 puan kadar artırdı. Artık sosyal demokrat olarak adlandırılabilecek bir çizgiye gelmiş olan PDS'in adayları15 bölgedeki seçimlerin 9'unu birinci turda kazanmayı başardı.

Son üç seçimdeki oy dağılımı (%)

	Genel seçimler Mart 1994	Avrupa seçimleri Haziran 1994	Yerel seçimler Nisan 1995
Forza Italia	21.0	30.6	22.4
Ulusal İttifak	13.5	12.5	14.1
Hristiyan Demokrat Merkez	–	–	4.2
Özgürlük İttifakı (toplam)	**34.5**	**43.1**	**40.7**
Demokratik Sol Parti	20.4	19.1	24.6
İtalyan Halk Partisi	11.1	10.0	6.0
Demokratik Pakt	4.4	3.3	3.5
Yeşiller	2.7	3.2	2.9
Merkez Sol (toplam)	**38.6**	**35.6**	**37.0**
Komünist Yeniden Kuruluş	6.0	6.1	8.4
Kuzey Birliği	8.4	6.6	6.4
Pannella Listesi	3.6	2.1	1.3
Diğerleri	8.9	6.5	6.2

Komünistlerin yükselişi

İtalya Komünist Partisi'nin PDS'ye dönüşmesinden sonra, komünist görüşleri savunmaya devam edenlerin oluşturduğu Rifondazione Communista (Komünist Yeniden Kuruluş) da seçimlerde önemli bir atak yaptı. Bir yıl önceki seçimlerde yüzde 6 oy alan komünistler 23 Nisan'da yüzde 8.4 oy aldılar.

Şirketinin devlet görevlilerine rüşvet verdiğinin ortaya çıkmasından sonra meclisteki desteğini de kaybedince başbakanlıktan çekilmek zorunda kalan Silvio Berlusconi'nin partisi Forza Italia'nın oyları yüzde 22.4'de kaldı. Seçim kampanyasında, yerel seçimler sonrasında hemen – haziran ayında- genel seçimlere gidilmesi çağrısını yapan medya kralı Berlusconi'yi, kendisinin sahip olduğu dahil olmak üzere, kamuoyu araştırma şirketleri yanıltmış oldu. Berlusconi ve ortağı neofaşist Ulusal İttifak'ın lideri Gianfranco Fini'nin yerel seçimler "zaferi" sonrasında erken seçimlere giderek iktidarı kapma umudu, bu iki partinin Hıristiyan Demokrat Merkez'le oluşturduğu Özgürlük İttifakı'nın oy toplamı yüzde 40'ta kalınca, suya düştü. Oysa kamuoyu yoklamaları bu ittifakın oylarının yüzde 45'e varacağını öngörüyordu. Genel seçimlerin, PDS'nin yerel seçimlerin sonuçlanmasından sonra önerdiği gibi ekim ayına kalması halinde, Berlusconi'nin durumu daha da zorlaşacak. Çünkü Başbakan Lamberto Dini'nin hazırlattığı anti–tröst yasanın o tarihe kadar meclisten geçmesi için Berlusconi karşıtları büyük bir güç sarfediyor. Yasa, medya kralının sahip olduğu ülke çapındaki üç TV kanalını seçim propagandası için kullanmasını engellemeyi de hedefliyor.

Silvio Berlusconi

Kuzey Birliği de geriliyor

Zengin Kuzey İtalya'nın çıkarlarını formülleştiren Kuzey Birliği ise, tersi bir gelişme yaşadı. Geçen yılki genel seçimlerde yüzde 8.4 oy alan Umberto Bossi liderliğindeki partinin oyları yüzde 6.4'e düşerken, kuzey bölgelerindeki oy oranı yüzde 18 civarında kaldı. Kuzey Birliği, genel seçimlerden sonra Berlusconi'yi desteklemiş, "temiz eller" operasyonunun Berlusconi'ye kadar uzanması ve soruşturmayı yürüten Başsavcı Di Pietro'nun istifa etmek zorunda kalması üzerine, geçen aralık ayında hükümetten desteğini çekmişti. Tabii, birçok ülkede olan, Kuzey Birliği'nin de başına geldi. Parlamentodaki temsilcilerinin üçte biri Berlusconi'nin Özgürlük İttifakı'nda kaldı. Özgürlük İttifakı'na kayış yerel seçimlerde de yansımasını buldu. Kuzeydeki üç sanayi bölgesi Piemonte, Lombardia ve Venetto Özgürlük İttifakı'nın eline geçti.

Berlusconi 11 Haziran'da yeni bir sandık sınavından geçecek. 12 ayrı konunun ülke çapında oylanacağı referandumun en önemli konusu medyayla ilgili. Referandumdan "evet" sonucu çıkması halinde, Berlusconi üç TV kanalından birini kaybedecek ve programlar arasına alınan reklam sayısı da sınırlandırıldığından gelirleri azalacak. Belirtmeye gerek yok ki, Özgürlük İttifakı'nın lideri Berlusconi bu referandumda da "özgürlükleri", yani mülk edinme ve mülkiyetini istediği gibi kullanma özgürlüğünü savunacak.

İtalyan sağında zebanilerin birlik dansı...

Ali IŞINGÖR

İtalya'da son seçimlerde solun birçok yerde seçimleri az farkla dahi olsa kazanmasından sonra, yüzde 40 gibi yüksek bir oy oranıyla kaybeden sağ cephede yeni oluşumlar dikkati çekiyor...

Şimdiden Forza Italia'nın olası bir erken seçimde neo-faşist Milliyetçi İttifak ve Hıristiyan Demokratik Merkez ile işbirliğine gideceği kesin. Bunun dışında, aristokrat eğilimli Pannella'nın ve ayrılıkçı Kuzey Birliği'nin dışardan destek verdiği ittifak içindeki ilişkiler 'şeytanın aklına gelmeyecek' kadar karışık...

Örneğin, Milliyetçi Cephe ile ayrılıkçı Kuzey Birliği, ortağı oldukları Berlusconi kabinesinde beşer koltuk ile yer almış, ancak iktidarın 'küçük' ortakları arasındaki gerginlik bir türlü bitmemişti... Bu gerginliğin ardında yatan neden; endüstrileşmiş kuzey bölgelerinin zenginliğini yoksul güney ile paylaşmak istemeyen Kuzey Birliği lideri Umberto Bossi gevşek federal yapıyı savunurken, neo-faşist lider Gianfranco Fini'nin daha sıkı merkezî bir yapıdan yana olmasıydı...

Aristokrat eğilimli Pannella ile Berlusconi arasındaki ilişkinin de çok iyi olduğu söylenemez. Pannella'yı "modası geçmiş anti-komünist" politikalar izlemekle suçlayan Berlusconi, seçimlere bağımsız bir liste ile girdiği için muhafazakâr lidere kızgın...

Buna benzer bir başka kavga ise Bossi ile Berlusconi arasında... 'Temiz Eller' operasyonunda Berlusconi'nin şirketi Fininvest'in soruşturma kapsamına alınmasıyla gerilen ilişkiler, Bossi'nin ortaklıktan ayrılıp, yapılan güven oylamasında Berlusconi'yi düşürmesiyle bozuldu.

Tüm bu 'çarpık' ilişkilere rağmen, sağcı liderlerin birarada durmasını ve olası bir seçim için ittifak kurmalarını anlamak zor. Son seçimlerde az farkla da olsa yenilgiyi yaşayan İtalyan sağının gelecek seçimler için yeni arayışlara girdiği şu günlerde, gelişmeler sol seçmeni korkutuyor...

Sağ partilerin liderlerinin şeytan kılığında resmedildiği L'Espresso dergisinin yazarı Palombella Azzurra, kişileri 'şeytan taşlar gibi' lanetlemenin yarar değil, zarar getirdiğini ve sağa yönelik, programlardan çok kişiler üzerinden yürüyen eleştirilerin kalıcı olmadığını söylüyor ve ekliyor: "Sağ kendi içinde kavga ederken birarada duruyor ve tırtıl misali yavaş yavaş iktidara yürüyor".

1 Mayıs kutlamalarına İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa ve diğer illerde onbin

Özgürlük soka

▼ Onbir ilde düzenlenen 1 Mayıs kutlamalarına katılım genellikle yüksek oldu. İstanbul'daki yürüyüş ve miting en görkemli olanıydı. Yaklaşık 40 bin kişi katıldı. Sosyalizmin öldüğünü, sol'un tükendiğini söyleyenleri şaşırtan 1 Mayıs'ta yasaklar kırılmıştı. Alanlarda, muhalif güçlerin/sol'un bütün renklerini görmek mümkündü.

İstanbul/Ankara/İzmir, Söz-Bir Mayıs sabahı belirli semtlerde park etmiş yüzlerce otobüs, belirli noktalarda miting yolcularını beklemeye başlamıştı. Kucaklardaki flamalar, dövizler, pankartlar günlerce önceden hazırlanmıştı. Değişik bölgelerden Kadıköy'e doğru yol alan otobüslerin içinde söylenen marşlarla, şarkılarla birlikte başlamıştı 1 Mayıs. Erken saatlerde yola düşen insanlar arasında gençler çoğunluktaydı.

Uzaktan bakıldığında göz ilk anda kırmızı rengi algılıyordu. Gelincik tarlası gibiydi Söğütlüçeşme. Müthiş kalabalık içinde, bulunduğu yerden ayrılan bir daha yerini bulmakta zorlanıyordu. Yeni gelenlerden "Bank-Sen'lileri gördünüz mü; Eğitim-Sen korteji nerede; BSP pankartı gördünüz mü?" soruları duyuluyordu. Söğütlüçeşme Altıyol-Kadıköy güzergahındaki dükkanların, evlerin sahipleri işi gücü bırakmış merakla, şaşkınlıkla izliyordu. "Komünizm öldü" denilen bir dönemde bu kalabalık neyin nesiydi? İlginç diyaloglar duyuluyordu. "Bu bayram işçilerin sabotaj bayramıymış oğlum". "Yok oğlum, öyle bayram yok kabotaj bayramı var." İlk konuşan ciddileşerek, "Şaka değil lan, annem söyledi. Hemen eve dönelim silah milah sıkarlar" diye uyarıyordu. Bir yaşlı adam mırıldanıyordu: "Baksana 12 Eylül öncesi gibi kızıl bayrakları açmışlar!"

Yasak yoktu

Bazı dükkanlar, özellikle kuyumcular kapalıydı. Birkaç pasaj kepenklerini indirmiş ama kilitlememişti. Tanıdık birisi gireceği zaman kepengi kaldırıyor, içeri alıyorlardı. Belli ki olay çıkacağından korkmuşlardı. Duvarlarda taze yazılmış yazılar göze çarpıyordu. Yüzleri maskeli gençler slogan yazıyordu. İnsanlar bir film izler gibiydi.

Bir kadın bağırıyordu camdan: "Evladım ne yazıyorsun oraya?" Ama genç sprey boyayla işini 2 saniyede bitirmişti. Vitrinine "MLKP-K savaşıyor" yazılmış olan bir dükkan sahibi "Bu ne iştir" diye soran komşusuna, "Ne yapalım abi, bunlar gidince sileceğiz, vitrin camında yazı olur mu? Duvara yazsalar neyse" diye yakınıyordu.

Herkes, herşeyi yapmakta, herşeyi söylemekte özgürdü. Yasak yoktu.

Polisler o kadar azdı ki. Göze bile çarpmıyorlardı. Her bir Mayıs'ta kutlama alanlarında bekleyen kalkanlı polisler, panzerler, Alman köpekleri görülmüyordu.

Polis telsizlerinden yükselen "Amirim, yasadışı pankart açtılar, ne yapalım" sorularına "Müdahale etmeyin, izleyin" yanıtları gelirken telsizlerden sürekli, polise, sakin olmaları yönünde telkin yapılması da dikkat çekiciydi.

Solun tüm renkleri

Söğütlüçeşme'den yürüyüş başladığında çok sayıda insanın geç geldiği için kortejlere giremediği gözlendi. Sol örgütler kendi aralarında sıkı bir güvenlik ağı kurmuştu. DHKP-C pankartının taşındığı kortejde birçok kişinin yüzleri kırmızı bir bezle örtülüydü. Beşer sıra halinde dizilmiş DHKP'liler, kafalarında "Che" şapkası ve siyah giysileriyle yürümeye başladılar.

Asfalt yolun üzeri bildiler, pullarla kaplanmıştı. Lodos, yüzlerce bildiriyi sürüklüyordu geriye..

Kayıplar da İHD kortejindeydi. Büyütülmüş kayıp fotoğrafları taşıyan insanlar ilgiyle izleniyordu. "Gençlere özgürlük cephesi" safında yer alan gençler sloganlarını neşeyle bağırıyorlardı: "Hoşt hoşt köpekler, vatan sizden ne bekler." Öğretmenlerle birlikte lise öğrencilerinin de yer aldığı Eğitim-Sen'lilerin kortejinden, hep bir ağızdan "Okullar halkındır satılamaz" sloganı duyuluyordu.

"Biz de varız, buradayız" ya da "artık yetti" diyen bir yüz ifadesi vardı insanlarda. Sayıları 40 bini bulmuştu. Bu arada küçük gruplar halinde gelen insanlar zor durumda kaldı. "Yürüyelim mi, yürümeyelim mi" ikileminde olan bazı çiftler, kortej çevresinde dolanıp duruyordu.

Üniversite öğrencilerinden "ÖSS-ÖYS, çöp sepetine" diye slogan atan lise öğrencilerine, Can Şenliği oyuncularından Sine-Sen kortejinde yer alan çeşitli sanatçılara, meslek odalarından kitle örgütlerine, insan hakları kuruluşlarından anarşistlere kadar daha birçok grup, hatta CHP'liler bile kendi sloganları ve pankartlarıyla saflardaydı. "Tekstil işçileri" pankartı arkasında yürüyen en küçüğü 13, en büyüğü ise 20 yaşında olan 15 kişilik bir genç işçi grubu da, şakalaşmalarıyla, etrafı süzen çekingen bakışlarıyla, pikniğe giden öğrencileri anımsatıyorlardı.

Kortejin en önünde Hava-İş sendikası ve grevdeki HAVAŞ işçileri vardı; Ancak daha da önde olmak imtiyazı sadece protokole aitti... Ercan Karakaş, Rıdvan Budak, Bayram Meral, Şemsi Denizer gibi ekabirler, öndeki davul zurnaya alkışlarıyla eşlik ederek alana girdiler ve kürsüdeki yerlerini aldılar.

Poliste üç hilalli rozet

Son grup İşçi Partisi'ydi (İP). Herbirinin yakasında parti kokartı olan 500 kadar kişi 6'şar kişilik sıralar halinde yürüyordu. Parti bayraklarının yanısıra Türk bayrağı da taşıyorlardı. Onların arkasında hemen hemen aynı sayıdaki polis grubu geliyordu. Polisler çerken 5-6 kişilik MHP'li grup, "Yaşasın Türkiye, yaşa polis" şeklinde slogan attı ve kışladı. Polis alkışçılarının yan rına gittiğimizde, içlerinden telsizli bir sivil polise düğme bir şey veriyor, polisse alır "kalbimizde" diyordu. Dikk baktığımızda "düğme"nin üç lalli rozet olduğunu, aynı roze "alkışçı"nın yakasında da bul duğunu farkettik.

Alana ilk olarak DİSK pank tı altındaki işçiler yerleşti. DİS izleyen Türk-İş'in ardından S yalist İktidar Partisi (SİP), Birl Sosyalist Parti (BSP) geliyordu

İstiklal marşı banttan veri ken katılımın olmadığı gözle Ruhi Su Dostlar Korosu 1 Ma marşını söylemeye başladığın

İstanbul Kadıköy'de yapılan 1 Mayıs mitingi en görkemli olanıydı. Mitinge yaklaşık 40 bin kişinin katıldığı gözlendi. Alanda

Medyanın düşkırıklığı!..

Ahmet ÇINAR

"Büyük bir olasılıkla tüm gazetelerin 1 Mayıs günü gündem toplantılarında, birinci sayfaların en azından 'şimdilik' boş bırakılması, rutin haberlerin alt sıralara ve diğer sayfalara koyulması kararlaştırılmıştı. Çünkü ne de olsa bugün 1 Mayıs'tı !.. İşçiler yürüyecekti... Solcular sokaklara çıkacaktı... Ama şu "tek dişi kalmış" komünistler yok mu? Onlar ortalığı karıştırırlardı o gün. Eh, mutlaka bir şeyler olurdu yani. Muhtemelen insanlar polisle çatışırdı... Yaralananlar, ölenler olurdu... Gözaltına alınırdı sosyalistler, tutuklanırdı... Kan akardı !.. Bulunmaz malzemelerdi bunlar medya için.

Ama maalesef (!) o gün "olaysız" geçmişti. Nedense medyayı mutlu edecek kadar kan dökülmedi... İnsanlar coplanmadı, yaralanmadı... Medyaya yazık oldu. Halbuki nasıl da özenle konuşlandırmışlardı kameralarını, muhabirlerini miting alanına.

Kadıköy'deki miting bitimine doğru, muhabirlerle gazetelerin haber merkezleri arasında geçen diyaloglar, medyadaki 'kan' beklentisini çok iyi anlatıyordu. Bir muhabirin "Kitle fotoğrafı mı, saldırı fotoğrafı mı istersiniz" sorusuna belli ki "saldırı" yanıtı gelmişti ki, aynı muhabir "O zaman biraz bekleyeceksiniz" diyordu.

Beklediler de... Kalabalığın çoğu dağılmışken, hala alanda bulunan sol gruplarla çevrede mevzilenmiş polisler arasında çatışma çıkacağını düşünen muhabirlerin, üstlerine mahçup olmamak için gösterdikleri çaba görülmeye değerdi.

Peki ama şimdi ne olacaktı ?.. Binlerce muhalif insanın caddelerde, alanlarda gövde gösterisi yaptığı1 Mayıs bayramı bu ülkede yıllardır görülmemiş bir olaydı. Hem bu komünizm ölmemiş miydi üstadım! Yoksa bir şeyler değişiyor muydu? Binlerce komünistin, devrimcinin, sosyalistin, demokratın sel gibi akan görüntüleri nasıl verilir, nasıl haber olurdu canım. Bu haber arka sayfalarda verilmeliydi. "Olaysız kutlandı" başlığı ile haber kurtarılırdı.

Nitekim öyle de oldu. 2 Mayıs tarihli gazetelerde '1 Mayıs' haberlerini bulmak için neredeyse pertavsız gerekiyordu. Milliyet, konuyla ilgili haberi en altta ve küçük bir puntoyla yedi satırda 'lütfen' (!) veriyordu. Birinci sayfada fotoğraf bile yoktu. Sabah ise, yine küçük bir kutu içinde '1 Mayıs olaysız geçti!' diye veriyordu. Ve nedense bu sözün sonuna ünlem işareti koymuşlardı. Acaba Sabah bu işe çok mu şaşırmıştı?..

1 Mayıs haberlerini böylesine 'sessiz sedasız' veren gazetelerin hepsinin manşetinde aynı haber vardı. Demirel'in dehşetengiz açıklamaları yer alıyordu. 'Kürt realitesini tanıyan' Demirel'den, 'Kürt hakkı yoktur' diyen Demirel'in "geriye doğru evrimini" haber veriyorlardı. Eh, 1 Mayıs başka türlü nasıl gerginleştirilebilirdi ki ?

Yani uzun sözün kısası, 'son yılların en görkemli 1 Mayıs'ı ile medyamızı büyük bir düşkırıklığına uğrattı, 'solduyulu' insanlarımız...

insan katıldı. Beklenmedik coşku herkesi şaşırttı

lardaydı

bütün renklerini görmek mümkündü

yumruklar havaya kalktı. Hep bir ağızdan söylendi 1 Mayıs marşı..

Ardından Ferhat Tunç çıktı kürsüye. Şarkılarına herkes eşlik etti.

Bayram Meral ve Rıdvan Budak konuşmaları sırasında yuhlandılar. Ancak Meral, Budak'tan daha büyük tepki aldı.

"İşgünü olması 1 Mayıs'a katılımı azaltır" diye yorumlar yapılırken, beklenenin üstünde bir kitlenin toplanması insanlara büyük bir moral vermişti. Bu, yüzlerden okunuyordu.

'Şalteri indirmenin zamanı var'

DİSK Gıda-İş'te örgütlü Un-iş Ekmek Fırını grevcileri de oradaydı. Onlarla birlikte "bugün bizim bayramımız" diyerek, işe gitmeyen fırın işçilerini de gördük: Özçınar, Yüce Ekmek, Sivas fırınlarında çalışan işçilerdi bunlar.

Gaziosmanpaşa Belediyesi'nden çok sayıda işçi gelmişti. Ancak Refahlı belediye başkanının teröründen dolayı geldikleri bölümü, söylememeye özen gösteriyorlardı.

İşçiler azdı. Ancak bazı işkollarında tam tersi durum gözleniyordu. "Bizde işçiler değil asıl memurlar kaytardı, gelmedi buraya" diye kızıyordu bir PTT işçisi. Saf tutanlardan biri "Bugün 118 kayıt almadı, arızalara bakılmadı" diyordu. "Yani bütün telefonlar mı sustu, PTT hizmetleri tamamen mi aksadı" şaşkınlığıyla ikinci bir soruyla karşılaşınca, "Hepten iş bırakmadık canım" dedi. "Bizde aynı elektrik gibi. Şalteri indireceksin. O zaman herşey duruyor." Niye bu gün indirmediler öyleyse? "Herşeyin bir zamanı var"dı.

Konuşmalar sürerken, Söğütlüçeşme'den, Hasanpaşa'dan, Haydarpaşa'dan hala insan seli akıyordu..

Miting alanına sığmıyordu insanlar. Sosyalist grupların arasına girip fotoğraf çekmek zordu. Gazetecilere tek tek kimlik soruyorlardı. DHKP görevlisi, Söz muhabirinin kimliğine baktı. Sonra şöyle dedi: "Eğer Burjuva basınından olsaydınız sizi atardık dışarı!"

Aceleyle bitirildi

Havaya yeni girilmişti ki bitirme anonsu duyuldu. "Olay çıkar" paniği tertip komitesini de sarmıştı. Tam tersine insanlar sakin bir şekilde pankartlarını toplamaya başladılar.

Ne var ki, yollarda, otobüslerde, vapurlarda 1 Mayıs hala sürüyordu. "Hadise çıkar mı çıkmaz mı?" soruları artık mizaha dönüştü. Biri bu sıcak havaya bağladı olaysız geçmesini.

Karşıya geçenlerin bir bölümü Kadıköy-Karaköy vapuruna bindi. İnsanlar hala sahile bakıyorlardı. Vapurdan dağılan kortejlerin sonunu görmek için bakanlar "Bu akşama kadar zor dağılır" şakası yapıyordu. Coşku vapurlarda, otobüslerde ve sokaklarda da sürdü.

Kazancı Yokuşu'na bırakılan karanfiller..

Bir Mayıs sabahı Taksim Alanı yine kuşatıldı. Yasak bölgenin etrafında yüzlerce polis vardı o gün.

Sabah 9'da Türk-İş Bölge Temsilciliği önünde toplanan Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral ve Şemsi Denizer, DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak Kazancı Yokuşu'na kadar ellerinde karanfillerle yürüdüler. Burada her yıl gerçekleşen anma artık geleneksellleşmişti. Yokuşa bırakılan karanfillerin ardından 1 Mayıs1977'de katledilen 37 insan anısına saygı duruşunda bulunuldu. Sendikacılarla birlikte CHP milletvekilleri Ercan Karakaş, Mehmet Sevigen ve Esenyurt Belediye Başkanı Gürbüz Çapan da alandaydı. Sonra Taksim Anıtı'na çelenk konuldu.

Taksim her yıl olduğu gibi bu yıl da bir korsan gösteriye tanık oldu. Taksim Parkı'nın banklarında sakin sakin oturan insanların birden koşarak biraraya gelmesi ve pankart açmasıyla birlikte ortalık hareketlendi. Sloganlar atarak koşmaya başlayan gruba polis saldırdı. Göstericiler sonra yere yattılar. Ve "Bizi alın" dediler polise. Korsan göstericiler dövülerek yerden kaldırıldı polis otolarına götürüldü.

■ Devamı sayfa 14'te

> 1 Mayıs alanlarında genellikle işçiler azdı. Bunda 1 Mayıs'ın iş gününe denk gelmesi de bir rol oynamıştı. Örneğin kamu çalışanlarının katılımındaki düşüklük önemli ölçüde bundan kaynaklanmıştı. Ancak, bu durumu sadece bu gerekçeyle izah etmek de zordu. Alanları esas olarak sosyalistler doldurdu. Ortama onların renkleri egemendi.

Kayıplar ve faili meçhuller alandaydı Kayıpların ve faili meçhul cinayetlere kurban gidenlerin yakınları ve dava arkadaşları, onların fotoğraflarını alana taşıdılar. Son bir umutla seslerini duyurmaya çalıştılar. Kürsüye "Hasan Ocak serbest bırakılsın" yazılı önlükleriyle bir kadın grubu geldi. Gelenler Ocak'ın ailesi ve yakın arkadaşlarıydı. Kayıp oğlunun ve diğer kayıpların bulunması için bir konuşma yapmak isteyen Baba Ocak'ın iki dakikalık konuşma talebi geri çevrildi.

Değerlendirmeler / Notlar

Kızıl Bayrak dergisi muhabiri Rahime Henden

Alana tam bir çalışma yapıp kitlesini getiren sendika çok azdı. 'Dostlar alışverişte görsün' mantığı vardı sendikalarda.

Demokrasi platformu devrimci oluşumları işçi kitlesinden uzaklaştırmanın telaşındaydı. Kızıl Bayrak gazetesi çalışanları ve okurları araya müdahale edince, bir okurumuzu polis copla yaraladı. Saldırı diğer kitle tarafından duyulmadı. Tertip komitesi de sahip çıkmadı.

Atılım gazetesinden bir çalışan

Öncelikle belirtmek gerekir ki genel kitlenin en ayırt edici özelliği coşkusuydu. Gerek1 Mayıs'ın iş gününe rastlaması, gerekse sendikaların "göstermelik" katılımdan öteye gitmeyen zorlamaları işçilerin kendisini yeterince ifade edememesine neden oldu. Bir ölçüde bunun uzantısı, bir diğer noktada devrimci, komünis t yapılanmaların kendisini önceki yıllara oranla daha organize ve net ifade etmesi, 1 Mayıs'ın genel görüntüsüne yansıdı.

Tersane işçisi Mustafa

1 Mayıs çalışanların bayramıdır ama alanda işçiler azdı. Bazı büyük sendikaların sadece yöneticileri ve temsilcileri vardı. Ben sabah gelirken insanları izledim. 1 Mayıs insanlar arasında konuşulmuyordu. Kimsenin 1 Mayıs'ın varlığından haberi yoktu. Taksim-Kadıköy dolmuşları gelmeyince farkettiler. Miting görkemli olunca durum değişti.

BSP'li Vedat

Orada sosyalistler sözünü söylemedi. Çıkıp bir tek sosyalist konuşmadı. İstiklal marşının söylenmesi yanlıştı. Bir de Türk-İş başkanının yuhalanma olayı var. Bence artık Bayram Meral'in böyle kitlelerin karşısına çıkma şansı olmaması lazım. DİSK'in de bundan sonra kendisini tartması gerekli. Sendikalar tabanını getiremedi. Bence işçi sınıfı kendi bilincini, kendi siyasi yapısını kendi eksenine koyamıyor. İşçi sınıfına bilinç dışardan kesinlikle dışardan taşınmak zorunda.

Üniversite öğrencisi Cem

Bence iki gençlik vardı. Birinci gençlik gerçekten özgürdü. Biz üniversiteli öğrenciler olarak 'Gençlere özgürlük cephesi' pankartı arkasında yürüdük. İstanbul Üniversiteleri Koordinasyonu adını verdiğimiz bu oluşumda örgütsüz genç çoktu. Sayımız bin civarındaydı. Herkes kendi inisiyatifi ile geldi. Biz 'Üniversiteler satılık değildir', 'Müşteri değil öğrenciyiz' diye slogan attık. Herşeyi kendimiz belirliyorduk. Biz hoplayıp zıplarken, diğer kortejden bize ters ters bakıyorlardı.

Demek ki kimsenin burnu kanamayabiliyor

Ercan KANAR

Demek ki güvenlik güçleri provokasyon yapmazsa, demokratik tepkilere tahammüllü olursa; yoğun ve demokratik gösteriler kimsenin burnu bile kanamadan gerçekleşebiliyor.

Demokrasi Platformu'nun İstanbul Eşgüdüm Komitesi'nin 1 Mayıs programında önemli yanlışlıklar ve eksiklikler vardı. Kazancı yokuşundaki anma anlamlıydı. Ne var ki Taksim'deki anıta çelenk koyma ile1 Mayıs'ın anlamı arasında bir bağ kurmak mümkün değildi. İHD bu yanlışlığa bir gün önce komite nezdinde işaret etti.

Yine sadece sendika temsilcilerine ve TMMOB yöneticisine söz hakkı verilip, insan hakları problemlerinin had safhada olduğu bir süreçte İHD'den konuşmacı istenmemesi, kayıp ailesine söz verilmemesi düşündürücü eksiklerdi.

Konuşmalarda barış sorununun, Kürt sorununun enternasyonal anlamda halkların problemlerinin diye getirilmemesi önemli ölçüde eksikti.

-Bir başka saptama; genel olarak 1980 sonrası süreç dikkate alındığında katılımların iyi sayılabilecek düzeyde olmasına rağman işçi katılımı azdı. Fabrika işçileri azdı. Sendikalar ağırlıklarını koymamışlardı. 20 Nisan'daki iş bırakma 1 Mayıs'ta da yapılabilirdi.

-Bazı grupların askeri postallarla alana girmeleri de düşündürücüydü. Farklı eğilimler arasında demokrasinin ve sivil yaklaşımının daha da geliştirilmesi gerekli.

...elliği de sosyalist grupların 'derli toplu' görünümüydü. Mitinglere katılanların önemli kısmının genç oluşu dikkat çekiciydi

Sendikalar etkisizdi

Ankara'da 1 Mayıs

Ankara'da yaklaşık 10 bin kişi 1 Mayıs mitingine katıldı. Tandoğan Meydanı'na doğru Menderes Bulvarı'ndan yürüyüşe geçen yüzlerce insanda büyük bir coşku gözleniyordu.

DİSK'e bağlı Genel-İş, Oleyis, Devrimci Yol (Yeniden),

BSP, Devrimci Gençlik, Sosyalist İşçi, Partizan, Tuncelililer Kültür Derneği, Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonlaşma Kurulu, ve 68'liler Birliği pankartı ile alana giren yüzlerce insan, "Yaşasın 1 Mayıs", "Faşizme karşı omuz omuza", "Mezarda emekliliğe hayır" sloganlarını haykırdı.

Mitingin en renkli topluluğu HADEP idi. Kadınlar geleneksel Kürt giysileriyle katılmıştı.

Mitingte Türk-İş'e bağlı herhangi bir sendika pankartına rastlanmaması dikkat çekiyordu. İlk başlarda açılan birkaç pankart Türk-İş'e yönelik yoğun tepkiler üzerine kapanmıştı.

Ankara'daki İranlı sosyalist mülteciler de 1 Mayıs gösterisindeydi. Mollalar rejimi aleyhine atılan sloganlar duyuldu İranlılar'ın kortejinden.

Yaklaşık üç saat süren mitingin dağılımı da disiplin içinde gerçekleşti.

İzmir'de iki miting

İzmir, iki gün üstüste gerçekleştirilen iki mitinge tanık oldu: İlki Türk-İş'in 30 Nisan Pazar günü düzenlediği "Mezarda Emekliliğe Hayır", ikincisi ise DİSK, Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonlaşma Kurulu (KÇSKK) ve diğer demokratik kuruluşların gerçekleştirdiği 1 Mayıs mitingi.

Türk-İş'in genel merkez düzeyinde aldığı kararla tam 1 Mayıs öncesinde böyle bir mitingi düzenlemesi, bünyesinde örgütlü işçi kitlesini 1 Mayıs "zehiri"nden uzak tutma ve "ertesi gün"ün sönük geçmesi için bir manevra olarak değerlendirildi. Ne ki, böyle bir "amaç"ın üzerindeki perdeyi, gerçekten de İzmir ölçüsünde "zehir zemberek" denilebilecek bir 1 Mayıs mitingi kaldırdı. Pazar günü, marş ve bayraklarıyla ulusal renkler ve sloganlarıyla ekonomik talepler oldukça sönük, çoşkusuz biçimde dile getirilirken, pazartesi günü tümüyle siyasal ve enternasyonalist bir coşkuyu neredeyse elle tutmak mümkündü. Ertesi günkü 1 Mayıs, 12 Eylül sonrası gerçekleşenlerin içinde en katılımlı ve coşkulu geçen bir siyasal gösteri oldu. Türk-İş'in şoven sloganlarına karşı, 1 Mayıs'a katılan Alman IG Metall Sendikası Genel Sekreteri'nin Alman işçilerinden Türk ve Kürt işçilere dayanışma selamı getirdiğini söylemesi enternasyonalist bir yanıt oldu. Cumhuriyet Alanı'nı dolduran 15 binden fazla katılımcı bir önceki gün söylenen İstiklal Marşı'nın aksine yürekten bir coşkuyla işçinin ve emekçinin marşını söyledi.

Fakat 1 Mayıs'ta İstiklal Marşı çalınamadı, çünkü bütün aramalara rağmen marşın kaydedildiği kaset bulunamadı..Gerçekten bulunamadı...

Katılanlar izleyenlere sürekli çağrı yaptılar: "Susma tanıklık yap / Sustukça sıra sana da gelecek". Gençler kıpır kıpırdı.

İzmit'de coşku yoktu

İzmit'te Kocaeli Sendikalar Birliği, Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu ve diğer kitle örgütleri1 Mayıs'ı birlikte kutlama kararı almıştı. Sendikalarının önünde toplanan işçilerle, kamu çalışanları, diğer oda ve derneklerde toplanan demokratlar ve devrimciler saat 14.30'da Fethiye Caddesi'nde bir yürüyüş korteji oluşturdu. Kısa bir yürüyüşün ardından Cumhuriyet Meydanı'nda toplanıldı. Sendikacıların konuşmalarının ardından miting coşkusuz bir şekilde sona erdi.

Miting Tertip Komitesi'nde yeralan Petrol-İş Yarımca Şube Başkanı Ali Buğdaycı Söz'e şu değerlendirmeyi yaptı:

"Önceki 1 Mayıslarda hazırlıklara haftalarca önceden başlanırdı. Ortak bir program hazırlanırdı. Birlik dayanışma ve mücadelenin önemi vurgulanırdı. Ne yazık ki bu yıl bunlar gerçekleşmedi. Ne bildiri ne de tek bir afiş yapıştırmak mümkün olmadı. Sendikacılarda kitleselliği yakalamama inançsızlığı iş yapmamayı beraberinde getirdi. Kötü organizasyon da buna eklenince alanda toplanan 3 bin kişi hayal kırıklığı içinde gitti."

16 yıl sonra Adana

Adana'da Uğur Mumcu alanında sıkı güvenlik önlemleri altında bir miting yapıldı. Demokrasi Platformu tarafından, 16 yıl sonra ilk kez 1 Mayıs kutlamaları gerçekleştirildi. Yürüyüş sırasında ve miting alanında polisle zaman zaman sert tartışmalar yaşandı. Polisin bazı kişileri gözaltına almasının ardından gerginlik arttı. Gözaltına alınanların serbest bırakılmasını isteyen bir grup uzun süre alandan ayrılmadı.

Diğer iller

Bursa'da Tek Gıda-İş Sendikası Bursa Şubesi, CHP İl Başkanlığı, İP, BSP, HADEP ve Bursa Kamu Çalışanları Platformu, İHD ve çeşitli kitle örgütlerinin katıldığı 1 Mayıs kutlaması, Haşim İşcan Caddesi'ndeki yürüyüşle başladı. Fomara Meydanı'nda toplanan göstericiler, sloganlarla, saz ve gitar eşliğinde söyledikleri şarkı ve türkülerle halaylarla bitirdiler 1 Mayıs'ı.

Zonguldak'da miting Demokrasi Platformu tarafından düzenlendi. İstasyon Caddesi'nde yaklaşık bin kişinin katıldığı bir yürüyüş gerçekleşti.

Samsun'da İstasyon Mahallesi'nden Cumhuriyet Meydanı'na doğru yüründü. İşgünü olması dolayısıyla katılım 3 bin dolayında oldu. Kamu çalışanları sendikalarına karşı "takıntısı" olan Samsun Valisi, bu kez de yeni bir "yasak" yazısıyla, bu sendikaların pankartlarına el koydu.

Diyarbakır, Antep ve Ağrı'da bütün baskı ve yasaklamalara rağmen 1 Mayıs kutlandı.

1 Mayıs birleştirir!

Ahmed BERTUĞ

Solcular için 1 Mayıs'ın özel bir önemi vardır. Çünkü birçoğu, en azından aylardır, belki de tam bir yıldır göremediği tanıdıklarına 'Birlik' günü 1 Mayıs sayesinde kavuşuverirler. Eski bir dostu görmenin heyecanını taşıyan hararetli kucaklaşmalar, ardından girişilen koyu muhabbetler, alanda dolaşırken sık sık rastladığımız tüm bu görüntüler, 1 Mayıs'ın birleştiriciliğinin kanıtları gibiydi. Daha çok diğer sol gruplardaki arkadaşlarını görmek için bulunmaz bir fırsat olan bu 1 Mayıs'ı iyi değerlendirenler, belki önümüzdeki günlere, belki de ancak 96'nın 1 Mayıs'ına randevu kestiler.

1 Mayıs'ların bir başka 'geleneği' de sayım günleri olması. Her çevrenin mümkün olduğunca en kalabalık şekilde 1 Mayıs'a gelmek istemesi, 'Kim geldi, kim gelmedi' muhabbetlerini de arttırdı. Bu yıl sayıma katılanlar arasında yeniler de vardı. Devrimci Yolcu 'Yeniden' grubu, "Tek Yol Devrim-Yeniden", "Devrimci Yol-Yeniden" sloganlarıyla 1 Mayıs'a yenilik katarken, geçtiğimiz ay kurulan Demokrasi ve Değişim Partisi de ilk 1 Mayıs'ını kutlayan partiler arasındaydı. Yürüyüşün başladığı belediye binası önüne gitmeyip 200 metre ileriden korteje girmek isteyen ve 'görevlileri kızdırarak' 1 Mayıs'ın 'haşarı çocukları' arasındaki yerini alan BSP de, geçen yıl BSA olarak katıldığı 1 Mayıs'tan sonra ilk kez 'parti' olarak 1 Mayıs alanındaydı. Mitinglerde sol içi çatışmanın yaşanmamasını, sevinilecek bir olay olarak görür hale geldik. Çatışma yaşanmadı. Ancak bu sefer herhangi bir çatışmanın olmamasını, taraflardan birinin alanda olmayışına bağlayanlar, sevinecek bir şey bulamadılar.

Bazı sol gruplar ise -isim vermeyelim, alınırlar-, bir pankartın arkasında tek sırayı ancak oluşturabilecek 'kitle'leriyle, kendi muhabirlerine sıkıntılı anlar yaşattılar. Yürüyüş öncesinde kendi grubunun fotoğrafını çekmek için belediye binasının yangın merdivenlerine çıkan bir muhabir, bir yandan söyleniyor diğer yandan da umarsız bakışlarla kalabalıkta kaybolmuş pankartını arıyordu.

Pankart deyince... Alandaki adsız kahramanlardan bahsetmemiz gerekirse, bunların başına, encamı geniş pankartları sert esen lodosa karşı ayakta tutmaya çalışan militanları koymalıyız. Bir tanesi, kolları yetmeyince, pankartın sopasını bacakları arasına almış halde ve kıpkırmızı bir suratla sanki rüzgarla savaş halindeydi.

Bayram Meral'in konuşması, garip bir tezat yarattı. Birçok işçi ve sosyalist, Meral'in kimliğini ve onun şahsında sendika ağalığını protesto etmek için 'yuh' çekiyordu ama, Meral'in her solcunun dile getirdiği sözlerinin ardından protestoların yükselmesi,"Acaba Yaşar Topçu ekibiyle geldi de, sabotaj mı yapıyor" sorusuna yolaçtı.

Kortejler, her grubun örgüt ve militan düzeyinde yapısını da gözler önüne seriyordu. DHKP-C'liler, askeri disiplini ve duruşlarıyla alanda en kalabalık kitlelerden birini oluştururken, MLKP-K de yüzleri örtülü, yumrukları havada militanlarıyla Gazi mahallesinin görüntülerini Kadıköy'e taşıyordu. Geçmiş 1 Mayıs'larda 'küçük-burjuva ve öğrenci ağırlıklı' olmakla suçlanan SİP ise, bu görüntüden sıyrılmış gibiydi. Bu sefer başka çevreler -yine isim vermeyelim- bu tür suçlamaların muhatabı olma adayıydı. BSP korteji de mitingin en kalabalık kollarından birini oluşturuyordu.

Kadıköy'deki tek çatışma ise, alana girişte Kızıl Bayrak dergisi taraftarlarına polisin saldırması sonucunda gerçekleşti. Polisin üst aramasına izin verilmemesiyle çıkan saldırıda, başına cop darbesi yiyen bir kişi yaralandı. Sol grupların çoğu, alandan çıkıp yürüyüşe geçmezken sadece 'Direniş' çevresi Karaköy iskelesi önünde iki, üç dakika süren gösteri yaptı.

Sosyalistler içerisinde, alandaki en 'özgür' kişileri ise, 'bağımsız'lar oluşturuyordu. Kalın iplerle, sopalarla, yer yer de el ele tutularak oluşturulmuş 'güvenlik çemberleri'yle 'korunan' alanlardan mahrum kalmak kaydıyla o kortejden bu korteje girip çıktılar.

Enflasyon Batı'nın kapısını çalıyor...

Deutsche Bank tarafından, dünya ekonomisinin 'süper'lerinin ayrıntılı ekonomik analizlerini biraraya getiren kapsamlı bir rapor hazırlandı. Ve yayınlanır yayınlanmaz 'bomba' gibi patladı...

Ekonomi Servisi- Bill Clinton seçimleri kazandıktan sonra oval salonda yaptığı ilk basın toplantısında "Güçlü bir Amerikan doları en büyük amacım" demişti. Ancak zaman onu haklı çıkarmadı ve dolar, tarihinin en büyük krizini yaşadı. Alman markı ve Japon yeni karşısında sürekli değer kaybeden dolar, 1,5 mark ve 100 yen değerlerinin altına indi...

Uluslararası piyasaların allak bullak olmasına yol açan bu dalgalanmalar, dünya ekonomisinin 'geleceği' üzerine sorulara yol açtı ve bir sürü yorumlar yapıldı. Bu yorumlardan biri Deutsche Bank Research tarafından, dünya ekonomisinin 'süper'lerinin ayrıntılı ekonomik analizlerini biraraya getiren kapsamlı bir rapor şeklinde hazırlandı. Ve yayınlanır yayınlanmaz 'bomba' gibi patladı...

Ciddiyetiyle tanınan kurumun raporu "1996'da ekonomik büyüme geçen yıldan daha düşük olacak" cümlesiyle başlıyor. Geçtiğimiz yıl dünya ekonomisindeki ortalama yüzde 2'lik küçülme düşünüldüğünde, raporun çizdiği manzaranın ciddiyeti daha da ortaya çıkıyor...

Fırtına öncesi sessizliğin bile olmadığını söyleyen rapora göre, "95'te kambiyo işlemlerine müdahalelerde bulunulacak, ancak para birimleri eski paritelerine bir daha dönemeyecekler..."

Dünya ekonomisindeki bu global krizin etkisini hayat pahalılığında göstereceğini öne süren uzmanlar; enflasyonun önlenemeyen yükselişinin Almanya, Japonya ve Amerika'da hayatı güçleştireceğini; hayatın zaten aşırı pahalı olduğu İtalya'da ise, sosyal yaraların açılmasına neden olacağını belirtiyorlar.

Raporda çizilen kara tablonun asıl nedenini; birbirinden etkilenen Batı ekonomilerindeki kimi bozuk dengelerin giderek geometrik artışlarla enflasyonu yükseltmeleri ve para birimlerinin aşırı değer kaybı oluşturuyor. '95'te artacak enflasyon '96'da çok daha hızlanacak ve her ülkede değişik sonuçlara yol açacak. Bu yüzden, Alman uzmanlar en gelişmiş ülkelerin ekonomilerini tek tek baz alarak inceliyorlar:

ABD: Düşüş durdu, yaşasın yeni düşüş!

Clinton'ın dolarının düşüşü daha fazla sürmeyecek, hatta dolar son günlerde Kanada ve Meksika para birimlerine göre değer kazanmış durumda... Deutsche Bank yetkililerine göre dolar, yen ve mark ile 'gerçek dengesi'ne oturdu.

Clinton'ın asıl handikapı başka bir yerde, çökmüş bir ekonominin yükünün omuzlarına binmiş olmasında... Geçtiğimiz yıl 155 milyar dolar açık veren kamu harcamalarının kısılması kısa vadede görülen tek tedbir.

Deutsche Bank'ın raporuna göre '95'in üçüncü çeyreğinden itibaren yüzde 3'ün altına düşecek olan büyüme hızı, '96'da yüzde 2'lere kadar inecek. Aynı şekilde tüketim harcamalarında bir düşüşün öngörüldüğü Amerikan ekonomisinde, yıllardır izlenen yatırım politikalarının yıkımı söz konusu...

Clinton'a başka bir uyarı ise, uygulanan yanlış istihdam politikaları hakkında. Rapora göre bu özellikle hizmet sektöründe rahatsızlık yaratacak bir konu. Geçen sene sektörde üç buçuk milyon kişinin istihdam edilmesini kendine mâleden Clinton'ın kamu harcamalarının kısılması yolunda yapacağı işten çıkarmaları kamuoyuna nasıl kabul ettireceği merak konusu...

Bozulan kamu harcamaları dengesini oturtmak için ABD'de KİT'lerin satışı ve işten çıkarmalar gündemde.

Japonya: Yavaş bir büyüme

Amerikalılar için doların düşmesi, Japonlar için yenin yükselmesi anlamına geliyor. Doların düşmesiyle birlikte dolara endeksli Japon ihracatı sekteye uğramış durumda. Japon iş dünyasında ihracata eski hızıyla devam etmek için doların yükselmesi beklentisi var. Ancak Deutsche Bank'ın hesaplarına göre '95'te yen sadece yüzde 1 oranında değer kaybedecek.

Raporda yatırımlara harcanan paraların ve iç tüketimin artmasıyla birlikte, ekonomide yavaş yavaş artan bir büyüme bekleniyor Japonya için...

Almanya: Avrupa'nın lokomotifi

Deutsche Bank uzmanları doların değer kaybının Daimler-Benz'e kaç milyon marka patladığını hesaplarken epey eğlenmişe benziyorlar... Hesaplara göre doların 1,60 paritesinin altına indiği her fenik için, Stuttgart'ın ünlü grubu tam 30 milyon mark kadar bir kayba uğruyor... Deutsche Bank yetkileri "96'da nihai olarak bir değer kaybının yaşanacağını ve doların yaklaşık 1 dolar 35 fenik'e kadar düşeceğini" söylüyorlar.

Almanya için tablonun bundan sonraki bölümü oldukça pembe... Avrupa ihracatında yaşanacak düşüş, rekabet gücü yüksek Almanya tarafından doldurulacak ve bu durum özellikle İngiliz, İtalyan, İspanyol ve İsveç endüstrilerini vuracak.

Kıtadaki rakiplerinin aksine enflasyon sorunu yaşanmayacak ülkede, '95'ten itibaren yüzde 3,3'lük bir büyüme hızının gerçekleşmesi öngörülüyor raporda. Bu performansıyla Avrupa ekonomisinin lokomotifi görüntüsü çizen Almanya, Lüksemburg ile beraber Maastricht'in hedeflerine uyan tek ülke.

İtalya: Çanlar enflasyon için çalıyor...

Bundesbank'ın genel müdürü Hans Tietmayer, "Dini hükümeti tarafından konulan hedefler, İtalyan hükümetinin mali işleri ciddiye aldığını gösteriyor" demişti Roma'yı ziyaretinde...

Deutsche Bank'ın uzmanları Tietmayer kadar kibar değiller... Ve acı gerçekleri raporlarında dile getiriyorlar. Alman iktisatçılara göre "Dini hükümeti özellikle yeni vergileri meclisten geçirmekte zorlanacak". Rapora bakılınca bir ifade dikkati çekiyor: "İtalyan lireti ancak bir seçim sonrasında gerçek değerine oturabilir". Bunun anlamı, İtalyan hükümeti popülist yaklaşımları terketmedikçe lirete ve Banco Di Roma'ya güvenilemeyeceği...

İtalya için en kötü haber enflasyon konusunda. Enflasyonun Batı Avrupa'nın en yüksek değeri 5,5'a yükseleceğini haber veren rapor, aynı zamanda yüksek bir ticaret açığını ve teselli olarak da artan bir büyüme hızını 'müjde'liyor.

Fransa: Krizden çıkış

Fransız ekonomisi, rapora göre '93 krizinden çıktı. '94'te müthiş bir performansla 3,5 puanlık bir büyüme artışını yakalayan Fransız ekonomisi buna bir yarım puan daha ekleyecek.

Üç yıl sonrasının tahminlerine göre yatırımların yüzde 10, tüketimin yüzde 2,5 oranında artacağı öngörülen ülkenin ekonomisi iyi yolda.

İngiltere: Fren yapmış bir ekonomi

İngiliz ekonomisini çözümlemek oldukça zor. Deutsche Bank'ın İngiltere sorumlusu Steven Bell, İngiliz sisinde kaybolduklarını söylüyor... Her ne kadar istatistikler yanıltıcı sonuçlar gösteriyor olsa da, özellikle Major hükümetinin Merkez Bankası politikalarının yanlış olduğu vurgulanıyor satır aralarında... Buna İngiliz sterlininin sürekli değer kaybetmesi örnek gösteriliyor.

'94'te yüzde 4'lük bir büyümeyi yakalayan İngilizler'i buna rağmen enflasyon konusunda iyi günler beklemiyor. Sıfıra yakın enflasyonun '96 itibarıyla yüzde 6'ya çıkması, Haziran'dan itibaren faizlerin yarım puan yukarı çıkması bekleniyor. Böyle bir tabloda Major'ın '97'deki seçim randevusuna rahat gidebileceği sanılmıyor.

JAPONYA

	1993	1994	1995	1996
Büyüme	-0.2	0.6	0.9	1.8
Tüketim	1.0	2.2	1.8	2.6
Yatırımlar	-2.3	-1.7	–0.2	1.5
Enflasyon	1.3	0.7	0.7	1.4
Bütçe açığı	0.3	-1.9	–2.0	–1.0
Kamu harcamaları dengesi (milyar $)	131	129	118	103
İşsizlik	2.5	2.9	3.1	2.8

AMERİKA

	1993	1994	1995	1996
Büyüme	3.1	4.0	3.2	2.3
Tüketim	3.3	3.5	2.9	2.1
Yatırımlar	11.3	12.2	8.2	4.3
Enflasyon	3.0	2.6	3.2	3.1
Bütçe açığı	-4.0	-3.0	-2.7	-1.2
Kamu harcamaları dengesi (milyar $)	-104	-155	-166	-145
İşsizlik	6.8	6.1	5.7	6.2

AMERİKA

	1993	1994	1995	1996
Büyüme	3.1	4.0	3.2	2.3
Tüketim	3.3	3.5	2.9	2.1
Yatırımlar	11.3	12.2	8.2	4.3
Enflasyon	3.0	2.6	3.2	3.1
Bütçe açığı	-4.0	-3.0	-2.7	-1.2
Kamu harcamaları dengesi (milyar $)	-104	-155	-166	-145
İşsizlik	6.8	6.1	5.7	6.2

ALMANYA

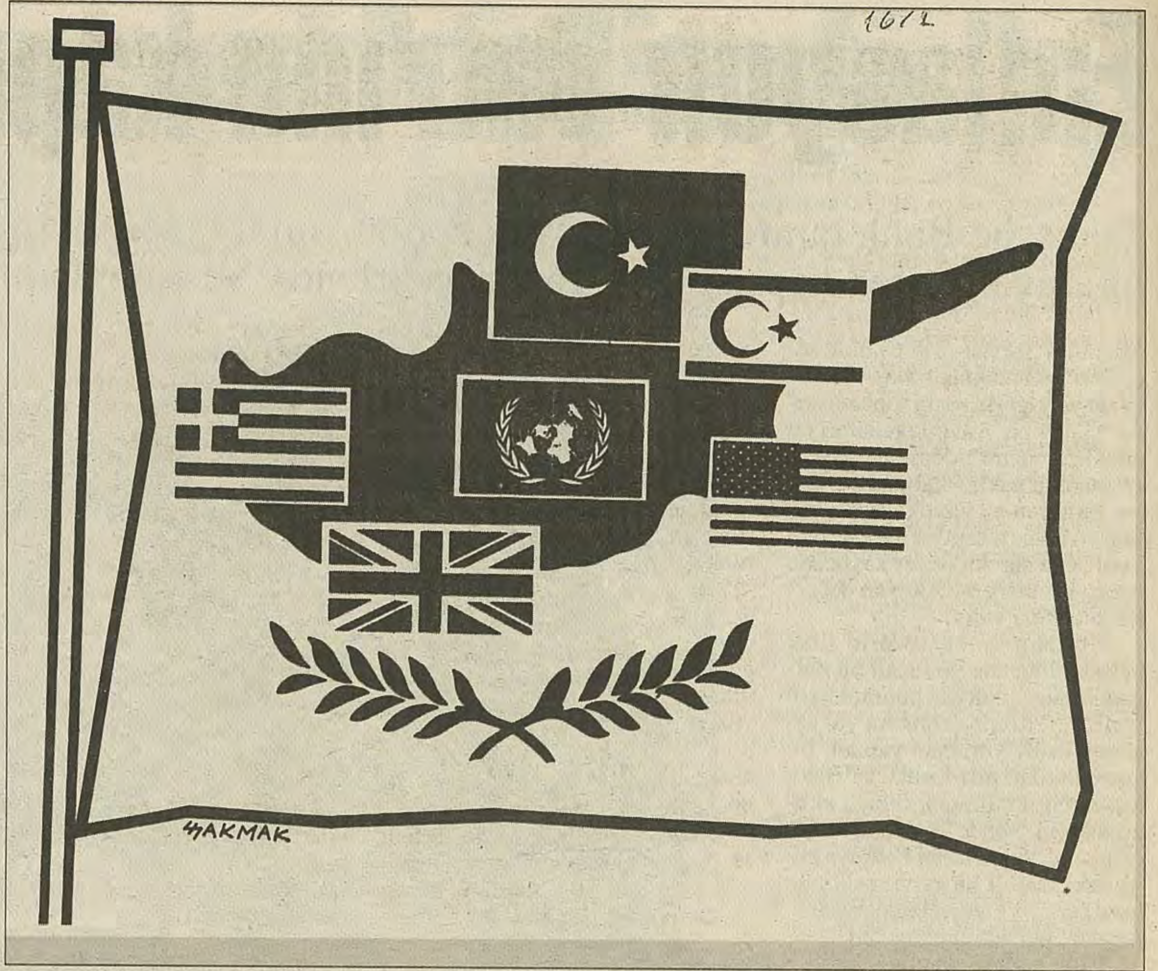
	1993	1994	1995	1996
Büyüme	–1.1	2.9	3.3	3.3
Tüketim	0.5	1.3	1.2	2.6
Yatırımlar	–4.5	4.3	6.5	6.1
Enflasyon	4.2	3.0	2.1	2.6
Bütçe açığı	–3.2	–2.6	–2.2	–2.0
Kamu harcamaları dengesi (milyar DM)	–24.3	–38.6	–29.0	–31.0
İşsizlik	8.8	9.6	9.0	8.5

JAPONYA

	1993	1994	1995	1996
Büyüme	-0.2	0.6	0.9	1.8
Tüketim	1.0	2.2	1.8	2.6
Yatırımlar	-2.3	-1.7	–0.2	1.5
Enflasyon	1.3	0.7	0.7	1.4
Bütçe açığı	0.3	-1.9	–2.0	–1.0
Kamu harcamaları dengesi (milyar $)	131	129	118	103
İşsizlik	2.5	2.9	3.1	2.8

Sırlı aynada Kıbrıs haritası:

'Ayna, ayna söyle bana'

Neşe YAŞIN

Kıbrıslılar neden adalarının haritasına bu kadar düşkündürler? Ne zaman Kıbrıs ile ilgili bir kitap yayınlansa harita kapaktadır. Konferansların, toplantıların, kültürel etkinliklerin afişlerindedir. Şirketlerin logosudur. Kısacası her yerdedir. Haritasını bayrağının ortasına oturtan bir başka ülke görülmemiştir. Harita bir 'kitsch' haline gelmiştir. Kül tablalarının, kahve fincanlarının, turistler için her türlü hediyelik eşyanın üzerindedir.

Kıbrıslılar'ın çoğunluğu haritalarının oldukça estetik olduğunu düşünürler. Ama bu görüşü taşımayan ressamlar da var... Kıbrıslı ressam Aşık Mene şöyle diyor: "Oldukça anti–estetik; daha iyi yontulabilirdi. Boyun ve gövde kısmı proporsiyon hataları taşıyor. Ana gövde ve boyun arasında bağlantısal bir orantı yok. Batı kısmı komik özellikler taşıyor. Bir ördeğin arkası gibi Limasol Körfezi diğer taraflara inat, oldukça duyarlı. Bütün eğilimleri ve erotik çıkıntılarıyla bir kitsch özelliği taşıyor. En etkileyici kısmı haritanın gebeliği... Bunu seviyorum!"

Akdeniz'de bir pirzola

Haritanın neye benzediği konusunda çeşitli görüşler mevcuttur. Ama kuşkusuz ki öncelikle bir belayı çağrıştırmaktadır. Mizah yazarı George Mikes'ın dediği gibi: "Kıbrıslılar bir dünya gücü haline gelemeyeceklerini biliyorlardı, ama bir dünya belası olmayı başarmış durumdadırlar ki, bu da aynı derecede iyidir."

Akdeniz'in ortasında yalnız başına bir pirzolaya benzemektedir... Lezzetli ve iştah kabartan... Pirzola şenlik mitolojisinin bir parçasıdır. Roland Barthes'ın dediği gibi "Etin kalbidir; saf haldeki ettir ve ondan yararlanan bir camız gücü kazanır."

Homeros'un Odissea'sında öykülerin genellikle denizde geçmesine rağmen, kahramanların hiçbir zaman balık yememeleri ilginçtir. Belki de Odissea balık sevmiyordu. Ama hayır! O güçlü kahramanlar, neden kolaylıkla avlanan bu zayıf hayvanı yesinler ki! Onlara iri geyiklerin ve domuzların sofrası yaraşır.

Kıbrıs, dumanı üstünde, yenmeye hazır bir pirzola'dır. Antonius'tan Kleopatra'ya bir düğün hediyesi; Aslan Yürekli Rişar'ın nişanlısı Berengaria'ya armağanı... Minik, tatlı bir hediye. Duvarlara asılmak üzere hazırlanmış bakır kabartma haritaları birbirlerine gülümseyerek uzatan insanlar.

Denizin ortasında; hedefi belirsiz, yalnız bir gemidir. Tarihin bir döneminde demir atmış; hareketsiz beklemededir. Hüzünlü melodiler çalan bir kemandır. Herkesin fethe geldiği tarihsel bir anıt... Kıbrıslılar için dünyanın merkezidir ama dünya haritasında zorlukla seçilmektedir. Elbette küçüktür, ama "küçük güzeldir." İki annesi olan bir bebektir. Paylaşamadıklarından parçalamışlardır onu.

Yalan söyledikçe burnu uzayan Pinokyo'dur. Ortadoğu'yu gösteren Amerikan parmağı.

Bir deniz kabuğudur; değerli ve zor bulunur...

Bir parça asildir... Kraliçenin adası... Hala kendilerini adanın sahipleri sanan bazı nostaljik ve burnu havada yaşlı İngiliz centilmen ve leydilerinin ortalıkta dolandığı görülür.

Othello, şu sözleri sarfettiği sırada kafası besbelli Desdemona'ya kızgınlıkla doluydu:

"Kıbrıs'a hoşgeldiniz efendiler; azgın keçiler ve maymunlar."

Sevimlidir, ama burnu havadadır. Şöyle der gibidir hep: "Ah herkes, herkes arzuluyor beni." Kuşkusuz ki Afrodit'in adasıdır. Söylenceye göreyse dünyanın ilk orospusu Kıbrıs'ta yaşamıştır.

Herkesin ısırdığı bir bisküvi'dir.

Bir silaha benzer ve bir timsaha... Çok tehlikelidir.

"O, bir zamanlar etobur bir kuştu; belki de Anka... Çekici parlaklığıyla nazlı bir kuğuya dönüşüverdi. Birgün ağırlığını taşıyamadı ve mavi göklerden süzülerek Akdeniz'e düştü ve taş kesildi. Tanrılar bu günahı taşıyamadı."

Tarihin erken dönemlerinde keşfedilmişti. Batı literatüründe haritayla ilgili ilk referanslar Kıbrıs'ı da kapsar. Herodot tarihinde görülür. Tarih boyunca çok çeşitli versiyonları çizilmiştir. Dali Sonetti'nin kartograflarından biri olduğu söylenir. Sonnetti yazmış olduğu bir sonede şöyle böbürlenir.

"Ben Bartolemo Dalli Sonetti /kanıtlamak için büyük marifetimi/ tüm gerçekliğiyle göstermek isterim / nasıl araştırdığımı denizleri / ve rüzgara dayayıp pusulamı / ayak bastım her adaya / limanları ve körfezlerini; / çıplak ve görkemli kayalarını / pergelimle saptadım / gerçek pozisyonlarını haritada."

Hüzün Ana'sı

Resmi Türk tarihi bir zamanlar İskenderun körfezine bağlı olduğunu ve oradan koptuğunu vurgular. Kuşkusuz bir Türk anneden doğmadır. Marmara denizinden oyulup, atılmış gibidir Akdeniz'e.

Resmi Yunan tarihinde, Yunan adalarının bir devamı olarak gösterilir. Küçük bir hileyle batıya doğru çekilmiştir. Yunanistan annenin en büyük kızıdır. Türkiye atlanmıştır haritada. Yanlışlıkla!

Akdeniz göğünde bir buluttur. Yükseklere yaraşır. Bağımsız durur orada ve kıskandırır herkesi... Budur belki de politik bağımsızlığının olmamasının nedeni.

1964 görüşmeleri sırasında olası bir bölünmede Kıbrıslı Türkler'in payına düşeceği söylenen Karpaz çıkıntısı bir penis'e benzer. Bu yüzden tartışmalıdır cinsiyeti.

Büyük toprakların pazarlığında küçük bir rüşvettir: "Lütfen hediye olarak kabul ediniz."

Akdeniz'de yolunu kaybetmiş küçük bir domuzcuktur. Bir kasap bıçağıdır. Kanlı bıçağı tarihin. Küçük bir beşiktir. Herkes tarafından evlat edinilmek istenen bir bebek... Deniz kızları ve balıklar ona ninniler söylemektedir.

Binlerce evladını yitirmiş acılı bir annedir. Şair Fikret Demirağ'ın "Hüzün Ana"sı.

Hakkında konuşmak tehlikelidir; hemen politik duruşunuzu ele verir. Bir Kıbrıslı Türk televizyon sunucusunun üzerinde bölünmemiş bir Kıbrıs bulunan T–Shirt giydiği için cezalandırıldığını unutmamak gerekir.

Bir tavaya benzer. Akdeniz'in cadısı büyük bir yemek pişirmektedir.

Bir ejderhadır... Denizin bekçisi.

Uzun burunlu bir adamdır. Ortadoğu'daki sevgilisine serenad okuyan Cyrano de Bergerac.

Kan mı, mutluluk mu?

Pazarlık nesnesidir. Politik masadadır. BM için harita olmayan haritadır.

Çocuklar, bölünme çizgisinin acıdığını ve kanadığını sanırlar... O zaman, niye "kırmızı hat" değil de, "yeşil hat"tır adı?

Kırmızı renk politik masada kullanılır. Kalemle ve orantıyla vatanı paylaştırmak için insanlara. Türk askerleri Kıbrıs'ın ortasındaki bir kalp içinde fotoğrafını gönderirler ailelerine: "Ben şanlı milletin kahraman askeri, ayak bastım yavruvatan'a."

Rum propaganda dokümanlarında Kuzey'den kan damlamaktadır. "İşgal'i unutma!"dır mesaj. Adanın ırzına geçilmiştir ve acı çekmektedir.

Türk propaganda dökümanlarında Kuzey'e bolluk ve mutluluk görünür. Bölünme çizgisi gururla vurgulanır. Barış güvercini bir tankın üzerindedir. Güneş Kuzey'den doğar. Türkiye anne, bebeğini kucaklar.

Dengesizdir. Her an dengesini kaybedip denize düşebilir. Tarihte bunun üç kez tekrarlandığı söylenmektedir.

Lawrence Durrell için "Acı Limonlar" adasıdır:

"Gerisi söylenmeden kalsın. Ada kavramı ütopya ile ilişkilidir. Düşlerin gerçekleşmesine bir göndermedir. Ada, bağımsızlık demektir. Ama "Hiçkimse bir ada değildir".

Kartograf, kıramaz karısının kalbini. "Sevgilim, lütfen şuraya küçük bir ada koy. Yalnızca benim için..." diyen Senyora'nın hatırına bir ada yerleştirir dünya haritasına.

Adadaki adam geçecek gemilerin yolunu gözler. S.O.S gönderir. Şişeler içinde mesajlar bırakır denize. Defoe'nun Robenson Cruse'su için bir serüven yeridir.

Swift için ise, dünyanın hem aynası, hem de anti–tezi'dir adalar.

Bir açık hava hapishanesidir. Her yanda da gardiyanlar. Ada, kaçış hayalleri kurulan bir yerdir. (Kıbrıslılar'ın fazlası göç etmiştir.) Göçmen Kıbrıslılar küçük adalarına özlem duyarlar. (Büyük kara parçalarına özlem duyan ada'daki adamla çelişki ve ironi taşır bu).

Dış Kıbrıslılar (Kıbrıs Diasporası) adaları için düşünüp, tartışıp, yazarlar.

Ada bir sürgün yeridir, ama dışardaki Kıbrıslılar büyük kıtalarda sürgünde hissederler kendilerini; hatta "Acı Sürgün" adlı kitapları (Hakkı Yücek, Yasemin Yayınları 1987) ve "Yurda Mektuplar" yazarlar.

"Memleket hasreti?/Hayır, çünkü hiçbir zaman bir evim olmadı benim / ama bunun suçlusu sen değilsin. / Gene de, deniz ile dağı bir arada / anımsıyorum, geceleyin birbirinden sonsuz uzaklaşan / ve ortalarındaki boşlukta duran beşiğimi" (Taner Baybars. Memlekete Mektup. Çev. Mehmet Yaşın)

Afrodit'in sevgilisi

Pek çok yabancının gelip kendisini evsahibi ilan ettiği bir yer, nasıl bir ev olabilir?

Maviyle yeşilin buluşup dansettiği bir dinlence yeridir. Bazan yeşil kırmızıya döner ve kavgaya tutuşur maviyle.

Afrodit'in sevgilisi Adonis'in kanıyla oluşturduğu kançiçeği (anemone) süsler tepeleri, turistler için her türlü hediyelik eşya mevcuttur. Kıbrıs haritası masa örtülerinin, yastıkların üzerinde bir iğne oyasıdır. Kıbrıslılar, haritalarıyla yatıp, haritalarıyla kalkarlar. Kül tablalarının üzerinde, kahve fincanlarındadır. (Bunun Türk kahvesi mi, Yunan kahvesi mi olduğu konusunda büyük bir karışıklık vardır).

Duvarlara asılmak üzere ipekler üzerine basılmış; göstergelerle süslenmiştir. Kıbrıslı Rumlar Elen simgelerini vurgularlar. Osmanlı ve islam simgelerini yok sayarlar. Tersi geçerlidir Kıbrıslı Türkler için. Kahve fincanlarının üstünde de politika okunabilir.

Aşık Mene şöyle diyor: "Bir Kıbrıs kitcsh'i alacak olsam, şarap kadehini tercih ederim. Kanımca en çok bu yakındır Dionisos'a."

Afrodit kültürüyle erotizmin adasıdır. Erotik kıvrımlarıyla yüzyıllardır aşk hastası bir kadındır. Pek çok sevgilisinin izi kalmıştır onda, ama bir aşk üçgenidir son hikayesi.

Oldukça stratejiktir. Askeri bir üs gibi konumlandırılmıştır denizin ortasına. Ateşe hazır bir tank gibidir.

Çocuklar için bir ev ödevidir. Ezbere çizilecek. Düşmanla paylaşılacak bir pasta.

Anadolu'nun döktüğü bir damla gözyaşıdır. O ki anası olmuştur pek çok halkın. Yüzyıllardan beri hamiledir ve "Barış bebek"i doğurmak için sancı çekmektedir.

Seramik de nereden çıktı heval?

'Çamura aşığım da ondan...' diye başlıyor Türkan... Nam–ı diğer "çamur sempatizanı" Kürt sanatçı... Kendisine "Kürt sanatçıyım" diyen birinin "seramik sanatı" ile uğraşması ilgimizi çekiyor. Söz'e davet ediyoruz. Ve hemen başlıyoruz... Türkan Akkulak Koç ile Sezai Sarıoğlu söyleşti.

Hem Kürt, hem kadın, hem de sanatçı olmak nasıl bir zorluk?

Bütün sorunların altından Kürt sorunu çıkıyor. Yıllardır var olma savaşı veriyoruz. Dolayısıyla sanat biraz geri planda kalıyor. Önce yaşayacaksınız, ondan sonra sanat yapacaksınız. Ancak Kürtler'in zengin bir geçmişleri var ve bunlar bugünkü mücadelenin etkisiyle yavaş yavaş ortaya çıkıyor. İnsanların her alanda kendilerini sorgulama süreci başladı. Bunun sonucunda "Ben Kürt sanatçısıyım" diyenler ortaya çıktı. Resimde birkaç senedir Kürt ressamları bir iki grup oluşturdu ve dağıldı. Müzik ve folklor zaten başından itibaren var. Bütün acı çeken halklar müzik ve folklorda çok başarılıdır. Kızılderililer'de, Karaderililer'de de böyle. Ayrıca Kürtler'de söz ve yazı yasak olduğu için bütün duygularını türkülerle ifade etmek bir varoluş. Kürt kadını üçlü bir ezilme yaşıyor. Kendi özelimde bu zorlukları çok güzel yaşıyorum.

'Çok güzel mi' yaşıyorsun? Bu bir ironi mi?

Bu zorluklar neden çok güzel? Ben ilk sergimi MKM'de açtım. Halktan kadınlar erkekler geldiler. İlk defa bir kadının sergisini gördüler. Kürt kimliğiyle sergi açmıştı; bu onlar için şaşırtıcı ve güzeldi. Kendilerini değiştiriyorlar. Bunu yakın çevremden görüyorum. Vurguladığım güzellik de bu zaten. Bir kadın, "senin işlerinin boynu bükük değil" dedi. "Yanan ülkeden fışkıran değerler" sergim ilgisini çekmiş ve gelmişler. Ve "umudu, kimsenin başını eğmediğini" gördüğünü öyledi. Yani şok olmadılar. Dediler ki, '"biz çanak çömlek, tabak bekliyorduk, ama başka bir şey gördük." Böylece birdenbire seramik sanatı ile ilişki kurdular ve "kap–kacak" algısı bir başka algıya yerini bırakmaya başladı.

Ürünlerini Kürtler'den alanlar oldu mu? Ya da kimler alıyor?

Hiçbir işimi şimdiye kadar bir Kürt almadı. MKM'de açtığım ilk sergimdeki işleri insan hakları için gelen Belçikalı bir heyet aldı. Duymak istediğim bütün şeyleri onlar söyledi. Çok hoş şeyler yaşadım. Yaparken neler düşlediğimi sordular, duygularımı anlattım. Dediler ki, "ben Diyarbakır'dan geliyorum, bu işlere baktığım zaman çok rahat söyleyebiliyorum sen Kürtler'in sanatçısısın" dedi.

Kürtler neden almıyorlar? Bu bir kültür sorunu mu?

Sergiye halktan insanlar geliyor. Biraz da öğrenci geliyor. Bunların çoğunun alacak parası yok ki. Bizim okumuş Kürtlerimiz de –ben onlara aydın demek istemiyorum- işadamlarımız, sanat eserine para vermeyi gerekli bulmuyorlar. Bu bir birikim ve kültür meselesi. Buna alışacaklar, daha yakın temasla bunu aşarız diye düşünüyorum. Seramik sanatının Türkiye'de durumu zaten belli. Akademiler, iyi sanatçılar olduğu halde yaygınlaşamamış bir durumda.

Sanat ve kültürle uğraşan Kürt derneklerinde eserin var mı?

MKM dışında yok. Bu yeni olmakla ilgili...

Kürt kültüründe modern anlamda olmasa bile, seramik sanatına öngelen şeyler var mı?

Çömlek çok yoğun var. Heykel de var. Ama seramik günümüzde heykelden tamamen ayrı bir sanat. Avrupa'da akademilerde seramik okulları ayrıdır. Ben aslında malzeme olarak da heykele kaymak istiyorum, çünkü insan bana çok yakın, insan üzerinde çalışmak istiyorum. Bütün güzellikleri insan yaratır çünkü...

İzlediğim kadarıyla Kürt sanatı bir taraftan özgürleşirken, diğer taraftan sanatı resmiyet içine hapseden bir riskle karşı karşıya....

Sanatçıya çok şey düşüyor. Bu sorunları sanatçıların aşabileceğine inanıyorum.

Nasıl?

Kürt sanatçısı bireysel bir ideoloji kaygısı gütmemeli sanatında. Çünkü süreç çok kaygan. Sürece zarar verebilecek tavır ve davranışlardan kaçınmak gerekiyor. Bu aşamada özellikle böyle. Sanatçılar çok küçük şeylerle birbirlerini eleştireceklerine birbirlerini tamamlamalılar.

Neden "şimdilik"? Bu risk değil mi?

Sanatçılar birlik oluştururlarsa onların üzerinde otorite olmaz, çünkü onlar özgürleşmeye hizmet edeceklerdir. Farklı, aynı tipten olmayan, insanlar birarada olacaklardır. "Ben Kürdüm" diyen bir heykeltraş veya seramikçi tanımadım, bu biraz da kimliğini ifade etme sorunudur. Bazıları bir grup kimliğinin önemli olmadığını, sanatın evrensel olduğunu düşünüyorlar. Ama bence ulusal olmayan hiçbir şey evrensel olamaz. Öyle olsaydı Hint resmi, Rus müziği vesaire demezdik.

Bu, "biçimde ulusal, özde evrensel olmak" lafını anımsatıyor.

Ben kendimi sorumlu hissediyorum. Dayatılan herşeye karşı savaşırım, çünkü ben hissediyorum. Belki ikna da ederim... İnsanımız sanatın sıcağından, inceliğinden çok uzak. Onu duyumsadığında daha iyi olacak...

Temaları seçişin ve işleyişin nasıl oluyor?

Hepsi toplumsal ve içinde yaşadığım olaylar. Seri seri çalışıyorum. Üç seri "Yanan ülkeden fışkıran değerler". Bunlar, toprağı betonu çatlatıp fışkıran insanlar. BEKSAV'daki sergi "Diriliş" sergisiydi. Birlik, umut; kadın ve erkeğin güzellikleri birlikte yaratması var. Biraz ölümsüzlüğü vurgulamak istedim. Bazı işlerde "birbirine sarılan insanlar", kardeşlik duyguları ağırdı. Bir de yakılmış köyler serisi yaptım. Bunları kırmızı kil topraktan yaptım. Çünkü kil Kürtler'e en yakın hammaddedir. Ve renk kullanmıyorum... Üstüste yığılmış, bombalanmış, ama birbirini bırakmayan köyler bunlar. Şimdi de etnoğrafik çalışmalarım var. Bunlar köylerde çok eskiden kullanılan el malzemeleri; bulgur yaptığımız, baharat yaptığımız taş. Şimdi de mitolojik ögelerden seramik panolar hazırlıyorum... Düşlerim çok fazla...

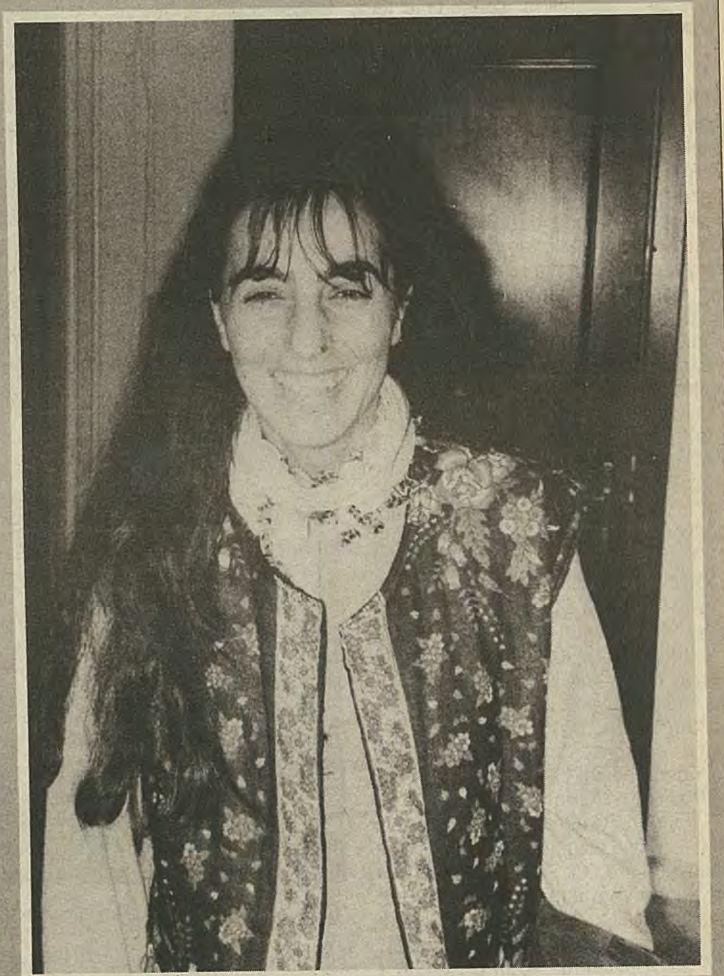
Yani işin gücün taşlarla...

Dağlar taşlar bizim içimizi yüreğimizi oluşturuyor. Bazen onlar bizim içimizde, bazen biz onların içindeyiz. Estetik kaygılarla hareket ediyorum. O bana zor gelmiyor. Son seri orijinal olmak zorunda. Köyler yıkıldıktan sonra tümü yok oldu. Bunları yaşatmak için seramikten örneklerini yapacağım. Belki bir bir gün Kürt seramik müzesi olur ve onlar yaşar.

Kürtler'in sanat için kafa yormasını istiyorum. Sanat dünyada herkesin anladığı ortak dildir. Şimdi ile gelecek arasında aynadır. Kürt sanatçısı bu sorumluluğu duymalıdır kendinde...

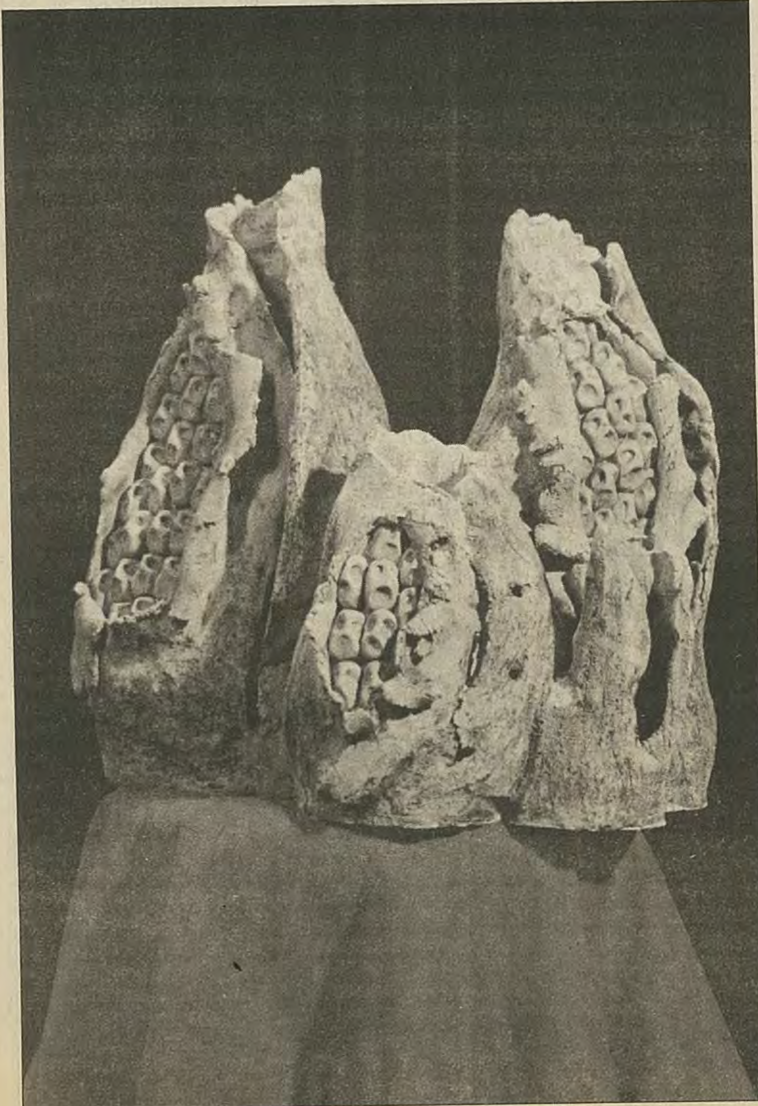
Kürt gazete ve dergileri sergilere ilgisiz kalıyor. Halkın bile gerisinde kalıyor. Çünkü ideolojik ve siyasi davranıyorlar. Bu, gelişmemizin önünde engeldir. Türkiye'de plastik sanatçılar derneği var, UNESCO ile ortak çalışırlar. Bunlara bağlı üyeler Mehmetçik Vakfı'na bağışlanmak üzere Kenan Evren'le bir sergi açtılar. Bu korkunç bir şey. Sanatçılar hiçbir zaman mermiyi, silahı ve savaşı desteklemezler. Bildiğim kadarıyla bu nazilerde çok yaygındı. Buna karşı eleştirel çabalar olmalı. Dernek içinde kendine demokratım diyenler var.

Düşgelsin diyorum sana...

PORTRE Türkan Akkulak KOÇ

Çok şirin bir köyde doğdum. Dağın en tepesinde. Güneşin doğuşunu görüyor ve çok yüksekte. İsmi de oradan geliyor; Beroj Kürtçede "güne karşı" demek. Sonra İstanbul ve Almanya. Ortaokulu Almanya'da okudum. Sonra Kadıköy Kız Meslek Lisesi'nde seramik okudum. İstanbul'da birçok fabrika ve seramik atölyesinde staj yaptım... Tamamen tesadüf oldu; seramikte boş bölüm varmış, çamura bir dokundum. Ve o müthiş bir sihir... Sonra İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Teknik Bilimler Yüksek Okulu Cam-Seramik Bölümü'nü bitirdim. BİLSAK'ta Ezel Ağaoğlu'nun denetiminde bulunan bir atölyede çalışmalarımı sürdürüyorum...

Türkan Akkulak Koç'un "Dağlarımız insan doğuruyor" adlı çalışması

Kanlı-canlı filmlerin unutulmaz yönetmeni

Barış BARDAKÇI

Pulp (isim) 1- Yumuşak, nemli, şekilsiz kütle 2- Heyecanlı, aşk, macera ve cinayet romanlarını içeren, ucuz kağıda basılmış dergi ya da gazete.

"Rezervuar Köpekleri" gibi, özellikle Avrupa ve Amerika dışında iyi iş yapan "ortalamanın çok üstünde bir ilk filmle" sinemaya başlayan film yapımcılarının isteklerini geri çevirerek, kendi yazdığı "Çılgın Romantik" (True Romance) ve "Katil Doğanlar" (Natural Borns Killers) filmlerine sadece senaryo yazarlığıyla imza atmakla yetinen, son dönem sinemanın yeni altın çocuğu olarak görülen Quentin Tarantino ikinci filmi "Pulp Fiction" (Ucuz Roman)'a "pulp" kelimesinin yukarıdaki açıklamasıyla başlıyor. Tarantino John Travolta'dan Bruce Wills'e, Harvey Kietel'dan Samuel Jackson'a ve Tim Roth'a, Rosanne Arquette'den Amanda Plummer'a çok kalabalık bir oyuncu kadrosuyla çalışmış. Özellikle film yaptığı her yapımcıyı batırıp, yönetmenlerine filmografilerinin en kötü filmlerini yapmalarına olanak veren ve adı neredeyse "uğursuz"a çıkmış John Travolta'ya ve "Yaşamın İçinden" (Nobody's Fool) dışında bir kalıcı başarısı bulunmayan Bruce Wills'e rol vermesi yapıtına ne kadar güvendiğinin herhalde ilk göstergesi olarak göze çarpıyor. (Travolta ve Jackson'un arabanın içinde çocuğun beynini dağıttıktan sonra cesedi evine getirdikleri arkadaşı).

Film üç öyküden oluşan ve yönetmen için türlü anlatım zorluklarını beraberinde getiren bir çalışma. Ama sinema içinde yoğrulup daha 31 yaşında ustalık sinyalleri veren Tarantino, kendi anlatım tarzını da çabucak biçimlendirmiş bir yönetmen. "Katil Doğanlar"ı anımsatan bir başlangıç yapıyor Ucuz Roman'da. Mickey ve Malory'i anımsatan iki genç, restoranları soyacak en iyi yer olarak görüp işe girişiyorlar. Senaryosunu yazdığı, ancak daha sonra filmin bütünüyle "bir Oliver Stone filmi" olduğunu röportajlarında belirten Tarantino, ilk taşı kendine (kimbilir, belki de Oliver Stone'a) atıyor. Ardından gansterlerin patronları için bilinmeyen (bizim bilmediğimiz) bir çanta için adam öldürmeleriyle casus filmlerine gönderme yapıyor. Boksör Butch'un dedesinin 2. Dünya Savaşı'nda, babasının ve babasının arkadaşının Vietnam'da anüslerinin içinde sakladıkları saat, Tarantino'nun hem savaşa, hem de bu tip eski değerlere nasıl alaylı baktığının kanıtı. Ayrıca boksör Butch karakteri Bruce Wills için özellikle çalışılmış izlenimini veriyor. Butch, sanki Wills'in alışageldiğimiz aksiyon filmlerinden kesilip filme yapıştırılmış. John Travolta'nın patronun karısını girdiği uyuşturucu komasından kurtarmak için getireceği arkadaş evini araması ve arkadaşının telefonu umursamazca açmayışı da unutulur gibi değil Tarantino'nun belki de filme en güçlü kendini koyduğu yer burası. Röportajlarından onu tanıdığınızda bunu anlıyorsunuz .Bu gibi durumlarda felsefesi "geceyarısı telefon açmaktan nefret etmek. Çünkü eğer biri ölmüşse o açsa da açmasa da ölü, ölü kalacak. (Antrakt Dergisi, sayı 43)" Bütün bunlara baktığımızda Tarantino'nun filminin senaryosunu bir roman yazarı titizliğiyle ayrıntılı bir biçimde yazan bir yönetmen olduğunu görüyoruz. Kahramanlarının diyalogları, "Reservuar Köpeklerinde" olduğu gibi, ülke ve dünya sorunları üzerine uzun ve sert nutuklara dönüşse bile, zekice planlanmışa benziyor.

Tarantino'da farkedilen bir başka unsur da, yönetmenin Avrupa sinemasını çok iyi bilmesine ve Amerikan sinemasıyla başarılı bir senteze girişmesi. Ancak yine de Quentin Tarantino'nun "Hollywood kuralları"nın tamamen dışında gezinen bir yönetmen olduğuna inanmıyorum. Genç yaşta anlatımını olgunlaştırmış bir yönetmen ve ilerisi için büyük ümit vaadediyor. Ama şiddeti niye bu kadar sevdiğini anlamlı cümlelerle açıklaması şart. Parçalanan beyinler, fırlayan bağırsaklar, her ne kadar önceden belirlenmiş bir anlam bütünlüğü içinde verilse de mide bulandırıyor. Tarantino'nun yaptıklalarını daha önce Dario Argento, George Romero ve Tobe Hooper gibi yönetmenler korku sinemasında denediler. Ancak hiçbiri kanlı-canlı filmlerin unutulmaz yönetmeni olmaktan ileriye gidemedi. (Özellikle G. Romero, filmlerindeki yoğun toplumsal analizlerine rağmen). Eğer Tarantino, Amerikalı eleştirmenlerin övgü dolu kelimelerine kendini kaptırıp tekrar filmleri yapmaya başlarsa, filmlerindeki şiddet insanların canını sıkmaya başlayacaktır. O zaman da geleceğin büyük ustası yerine, kanlı- canlı filmlerin unutulmaz yönetmeni kalacaktır.

Tarantino'nun "Ucuz Roman" filminin iki oyuncusu Bruce Willis ve Amanda Plummer.

Demokrasi Türkiye'yi böler

Ömer B. CANATAN

Bu ülkede Kürtler'in de eşit bir kimlikle yaşamaya hakları bulunduğunu savunmaktan, devlet şiddetine karşı çıkan pasifizme kadar bütün görüşleri ve düşünceleri cezalandıran ünlü "8. madde"nin kaldırılması veya yumuşatılması ihtimaline karşı komik bir tartışma başladı. Hükümet ortağı CHP'ye göre "Demokrasi Türkiye'yi böler korkusundan kurtulmamız lazım, demokrasi Türkiye'yi bölmez."

Hükümetin öbür ortağı DYP, ana muhalefet ANAP, öteki sağ teferruat ve Cumhurbaşkanı Demirel ise, "demokrasi Türkiye'yi böler" görüşünde diretiyorlar.

CHP'nin "demokrasi" kavramıyla pek bir ilgisi kalmadığı için bol keseden "birlik ve bütünlük" bağışlıyor. Oysa "demokrasi Türkiye'yi böler" diyen görüş haklıdır. Demokrasi Türkiye'yi bal gibi böler.

Demokrasi Türkiye'yi ortasından ikiye bölmekle de kalmaz, paramparça eder.

İçeriğini tanrının bile değiştiremeyeceği kimi kavramları, ancak şuurunu kaybetmiş bir toplum bu düzeyde tartışır. Demokrasinin kendisi "bölünme" demektir. Çünkü demokrasi bölünmeden türemiştir.

"Demokrasi uzlaşmadır" demeyi öğrendik ama, uzlaşmanın ancak birbirine karşıt olarak bölünmüşler arasında sözkonusu olabileceğini öğrenemedik. Bir "bütün" kendisiyle uzlaşma aramaz, dolayısıyla demokrasi aramaz. Demokrasi, merkez-kaç kuvvetler arasında birlikte yaşamanın biçimlerinden biri olarak uzlaşmadır.

CHP'ye göre "Demokrasi Türkiye'yi böler korkusundan kurtulmamız lazım, demokrasi Türkiye'yi bölmez." Oysa "demokrasi Türkiye'yi böler" diyen görüş haklıdır. Demokrasi Türkiye'yi bal gibi böler. Demokrasi Türkiye'yi ortasından ikiye bölmekle de kalmaz, paramparça eder.

Türkiye'nin mevcut "birlik" modeli, merkez-kaç kuvvetlerin uzlaşmasından kaynaklanan bir ortak yaşama iradesine dayanmadığı, aksine, bir devletin askeri koşullardan ve özel bir dünya durumundan çıkardığı sonuç olarak demokrasi üretmesi olanaksız bir modeldir.

Bu nedenle Türkiye'nin "demokrasi" denilen bir tartışmaya, kavramın tarihsel içeriğine uygun bir ciddiyetle başlayabilmesi için, devletinin modelini tartışmaya başlaması gerekir. Uzlaşmadan başka bir şey olmayan "demokrasi biçimi" bir toplumsal hayat kurabilmek için, demokrasiyi oluşturacak koşulları arayıp bulmak gerekir.

Demokrasiyi oluşturacak koşulları Türkiye, bugünkü "birlik" modelini bulduğu zamanın koşullarına geri dönmekle bulabilir. Dünyanın siyasal haritasında çatlaklar ve kırılmalar oluşuyor. Çünkü bu harita 20. yüzyılın başlangıç koşullarındaki deprem fayları ile birlikte oluşan bir haritaydı. Türkiye'nin bugünkü birlik modeli de, böyle derin bir deprem fayı üzerinde kurulmuştu. Türkiye'nin temelindeki deprem fayında kırılma var; sarsıntı oradan geliyor.

Demokrasiyi göze alabilmek için, onu oluşturacak bölünme koşullarına geri dönmeyi de göze alabilmek gerekir. Bölünmenin salt etnik olmayacağı kesindir. Üzerinden bugünkü modelin ağır baskısı kalkar kalkmaz Türkiye'de merkez-kaç toplumsal kuvvetlerde hareketlenme olacaktır. Arkaik uzaklaşma eğilimleri kadar, modern uzaklaşma eğilimleri de olacaktır. Etnik, dinsel, kültürel, bölgesel nitelikli uzaklaşma eğilimleri kadar, sınıfsal boyutlu bölünmeler de özgür kalacaktır.

Cumhurbaşkanı Demirel'in "polarizasyon" dediği ve korkusunu dile getirdiği gelişme budur. Bu gelişme, bugünkü modeli zorlamaktadır, daha da zorlayacaktır.

Galiba gelişme, Süleyman Demirel'in gördüğü istikamette olacaktır, "polarizasyon"a doğru gidecektir. Buradan yeni bir birlik modeli çıkarma şansı doğacaktır. Yeni modelin demokrasi biçiminde olup olmayacağı bugünden belli değildir. Bilinen, Doğu toplumlarından demokrasi çıkmadığı, ama demokrasiden daha güzel heyecanlar çıktığıdır.

Sarkaç ivme almış, sallanmaktadır. Demokraside mi, yoksa başka bir yerde mi duracaktır, bilmiyoruz. Yalnız Doğu'da bir yerde duracağını hissediyoruz.

GÖSTERİ / YAYIN / MÜZİK... Tel: (0212) 244 30 67– 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29

MEYDAN FOTOKOPİ
"Fotokopi bizim işimiz"
- Temiz, seri,ucuz...
- Büyütme, küçültme...
- Spiral ve tel ciltleme yapılır...
- PVC kaplanır

Sinanpaşa Mah. Has Fırın Cad. No: 65 Beşiktaş-İSTANBUL Tel: 2605607

HAMLET KİTABEVİ
• KİTAP • KASET • CD • AKSESUAR
"Türkiye'nin 24 saat açık tek kitabevi"
Sıraselviler cad. No:15 Taksim - İSTANBUL Tel/Fax: 244 26 01
"Bu dünyanın her hali bana ne kadar bitmiş, bozulmuş, ne kadar tatsız, boş geliyor. Yazık ona yazık!" Hamlet

KONSER
Grup KIZILIRMAK
Yaşamak bir ağaç gibi,
tek ve hür
Ve bir orman gibi
kardeşçesine
bu hasret bizim...
Gün: 3 Haziran 1995 Cumartesi
Saat: 14.00 ve19.00
Yer: Güney Düğün Salonu
Mersin
Bu bir BSP organizasyonudur

intermezzo
(Meyhane Yaşam)
- 30 çeşit soğuk meze, balık ve ızgara çeşitleriyle...
- Haftanın üç günü canlı müzik...

İstiklal Cad. Asmalı Mescit Sok. No: 17 Tünel/ İstanbul
Rez: Zihni Çetiner: 293 28 68

Ebenezer Sanatevi
Sanatevimizde kitapları % 20 indirimle satın alabilirsiniz
Dergi, gazete
Sahaflık kitap alınır.
Üniversiteye hazırlık kitapları
Her türlü yeni kitap
Yabancı gazete ve kitaplar
İlhan İlya Uygun
Paşacamii sok. No: 16 Kaleiçi / Antalya
Tel: 2489345

'Biz Alternatifiz'
Radyo Alternatif
107 FM
Mersin
Tel: 238 39 85

BULUNMAZ KÜLTÜR MERKEZİ

HAZIR OL
Yazan: Aziz Nesin
Yöneten: H. Hilmi Bulunmaz
8 Mayıs Pazartesi Saat: 19.00
Her tür kitap, dergi satışı ve kafeteryası ile hoş bir mekan...

URBAN
CAFE-BAR
Sakin..
Keyifli bir mekan...
İstiklal cd. Kartal sok. 6/a 10-00.02 Tel: 252 13 25

ABD Konsolosluğu önünde ölüm orucuna yatan Çeçen Bakan İbragimov bir yandan islamcılar tarafından kuşatmaya alınırken, diğer taraftan Ankara'nın ölüm orucundan rahatsız olduğu görülüyor.

Şeytan üçgeninde ölüm orucu

Haber Merkezi- İstanbul Tepebaşı'ndaki Amerikan Konsolosluğu önünde 23 Nisan Pazar günü ölüm orucuna yatan Çeçen Cumhuriyeti Ulaştırma ve İnsan Haklarından Sorumlu Bakanı Said Emin İbragimov'un, ölüm orucunu sahiplenmeye ve kullanmaya çalışan çevrelerle arasına mesafe koymaya çalıştığı gözleniyor.

İstanbul'a gelmesinin hemen ertesinde islami bir dernekte toplantıya katılan İbragimov'un, burada kendi propagandalarını yapmaya çalışan islamcı ve faşistlere kızarak toplantıyı terketmesi beklenmedik bir durum doğurdu. Aynı kesimler benzer tutumlarını sürdürürlerken, dernekte gerçekleşen olay paralelinde bir gelişme daha yaşandı. 29 Nisan günü İTÜ Maçka G Anfisi'nde yapılan gecenin çağrı metnindeki şu ifadeler oldukça dikkat çekiciydi: "Şimdiye kadar Çeçenya için yapılan birçok gecenin tersine savaş çığlıkları atılmayacaktır. Çeçenistan hiçbir savaşın kısası veya intikam platformu değildir. Çeçenistan'da verilen mücadele tüm yönlendirme çabalarına rağmen bir özgürlük ve onur mücadelesidir."

İslamcı kuşatma

Kapalı bir minibüs içinde ölüm orucunu sürdüren ve bitkin olduğu gerekçesiyle kimseyle görüştürülmeyen Çeçen bakanın sağlık durumunun ciddiyet kazandığı belirtilirken, minibüsün çevresinin de islami kesimler tarafından yoğun ablukaya alındığı görülüyor. 7 kişi, destek amacıyla ölüm orucuna katılırken, islami kesim taraftarlarının Bakan'a yoğun ilgisi dikkat çekiyor.

Nizam-ı Alem Ocakları Basın Sözcüsü Ali Mazhar Kır ise, hükümetin duyarsızlığı sürdükçe, olayı üniversitelere ve meydanlara taşıyacakları tehdidinde bulunuyor. Ayrıca, çeşitli devletlere gönderilmek üzere, Çeçenya devletinin tanınması amaçlı bir imza kampanyası sürdürülüyor.

İbragimov, ölüm orucuna yatma nedenini şöyle açıklıyor: "Dünya politikasına damgasını vuran, askeri güç ve etkinlikleri bulunan devletlerin ve kuruluşların artık harekete geçip Çeçenistan'da bir an önce ateşkes ilan edilerek barış görüşmelerinin başlamasını sağlayacak şekilde harekete geçmelerini istiyorum."

İbragimov'un rahatsızlığının ardında da, harekete geçirmeye çalıştığı ABD'yi ürkütmemek kaygısının yattığı ileri sürülüyor. Ölüm orucunun köktendinci çevrelerin bir eylemi gibi algılanmasının istenmediği ifade edilirken, Kafkas-Çeçen Komitesi'nden Medet Ünlü, Söz'e yaptığı açıklamada, yapılan görüşmeler sonucunda ABD'yi etkileme yönünde yol alındığını öne sürdü. Ünlü'ye göre, Clinton, Moskova ziyaretinde Çeçen dosyasını gündeme getirecek.

Görevden alındı mı?

Diğer bir tartışma konusunu ise Ankara'nın tutumu oluşturuyor. Komite temsilcilerinden Cavit Apaydın, hükümetin, Bakan'dan bir an önce açlık grevini bitirmesini istediğini söylüyor. "Hükümet, Rusya ile olan ilişkilerinin bozulmasından çekiniyor" diyen Apaydın, çevrede devamlı bulunan iki polis minibüsünün de rahatsızlık yarattığını belirtiyor. Ayrıca İbragimov'un, Türkiye'deki faaliyetleri sırasında bakanlıktan alındığı ve şu an resmi bir sıfatı bulunmadığı iddia ediliyor. Bu iddia, resmiyet kazanmamış durumda.

Çeçen bakanın ölüm orucu karşısında sosyalist çevrelerin tutumu ise merakla bekleniyor. Bu konuda gözler, geçtiğimiz aylarda Çeçenya ile ilgili bir afişleme gerçekleştiren Birleşik Sosyalist Parti'ye çevrilmiş durumda. Bakanı ziyaret etmeyi gündemine aldığını öğrendiğimiz BSP'nin önümüzdeki günlerde konuyla ilgili bir tutum alması bekleniyor. İbragimov'un, islami kesimlere aldığı tavrın benzerini sol kesimlere karşı da gösterip göstermeyeceği ise ayrı bir merak konusu.

SELDA BAĞCAN

TÜRKÜLERİMİZ 1

SON KASETİ ÇIKTI

1- Sivas ellerinde sazım çalınır
2- Gesi bağları
3- O günler
4- Adaletin bu mu dünya
5- Tatlı dillim
6- Çemberimde gül oya
7- Yalan dünya (Selda / Moğollar)
8- Kalenin dibi (Selda / Moğollar)
9- Anayasso (Selda / Moğollar)
10- Mapusanelere güneş doğmuyor
11- Dane dane benleri
12- Bülbül
13- Bölemedim felek ile kozumu
14- Mapusane içinde
15- Eyvah gönül
16- Altın kafes
17- Nem kaldı (Selda / Kardaşlar)

MAJÖR MÜZİK YAPIM Tel: (0.212) 527 61 28

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

10 DAKİKA ARA - 1
(durum vaziyet halleri)

"onat kutlar'a"

ve nihayet dergide, okumadık tek bir latin harfi bırakmadınız, ve tatlı niyetine, ehh bir de bakalım, met-üst dallaması, yine ne ahkamlar kesmiş suretiyle, bu sayfaya geldiniz.. hoş geldiniz matine-suare buldunuz.. lâkin bu hafta âhkam, mahkam, bıırrrt... on dakika ara'sına çıkıyorum ömrümün.. biraz sigara içeceğim, biraz da gözlerimi dinlendireceğim.. hem biraz düş'üm geldi.. acayip, sıkıştım.. bana da bir kahve alır mısın sevgilim...

sinema denilince niye ışıkçı'lar pek merak edilmez.. ya gişe kadınları.. ya tuvaletçi'ler ya film kayınca "yuu makinist.. ibne makinist.." diyerek adamın yüzünü, hayatta bir kere bile görmememize rağmen, topluca cinsel tercihini karanlıkta yüzüne kükrediğimiz sinema emekçileri, makinistler hiç akla gelmez.. ya koltuklar, ya perdeler.. ya on dakika ara'da yaşananlar.. ya o eski büyük, iri, kocaman, hangar gibi sinema bina'maları.. sonra çatır çatır yıkılıp yerlerine 5 yıldızlı oteller, alış-veriş merkezleri yapılınca neden teşvikiye camisi avlusunda toplanılıp ağlanılmaz, alkışlanılmaz.. ya yazlık sinemalar, onlar da çocukluğumuzun tüm güzel leylekleri gibi sıcak ülkelere mi göç ettiler.. pardon, siz de sinema biletleri'ni biriktirir miydiniz.. veya film seyretme defteri tutar mıydınız.. bazen, biz bu filmleri çok gördük olurken, siz de yanımızda mıydınız, veya kafanız hiç yabancı gelmiyor, ön koltukta kazık gibi oturup, perdeyi görmemize engel mi teşkil ediyordunuz.. sahi, biz sizinle hangi film'den tanışıyorduk..

siz hiç daha tıfıl bir çocukken, sinema'da seks filmi olarak seyredip, tombul eti'ne 31 çektiğiniz , bir sinema aktris'iyle belediye otobüsü'nde karşılaşınca -sanki sizi tanıyacakmış gibi, sanarak-ter'den sırıl sıklamen oldunuz mu.. yahut eski seks yıldızı feri cansel hanımın, öldükten sonra, bir gazete, morg'ta, çırılçıplak fotoğraflarını çekip, yayınlayınca annenize ve insanlığınıza küfür edilmiş gibi sinirden küplere bindiğiniz, incindiğiniz oldu mu...

sizin hiç sevdiğiniz cevat kurtuluş'unuzun bir bilet parası bulamadığından, yürüyerek eve gittiğinden zart diye öldüğü oldu mu...

veya filmlerde ezik büzük muzdarip, garip kişileri oynayan bir sami hazinses'e, bir lokanta'da, çorba içerken rastlayıp, hiç para almadan yazdığınız bir dergiye "bu hafta sizi yazmak istiyorum" deyince, o ezik büzük sami hazinses de "parasız kimseye hayatımı yazdırmam... dava açarım" dediği oldu mu.. sen çok yaşa emi, sami aabi..

ya siz, adı soyadı yabancı, adı veya soyadı is'le, dis'le, yan'la biten etnik ama yerli sinema emekçilerinin isimlerinden oluşan bir liste çıkarmış mıydınız..

veya bazı sinema binalarının isimlerinin mesela alkazar, mesela elhamra gibi, ne anlamlar içerdiğini arayıp tarayıp merakınızı giderdiğiniz oldu mu..

siz hiç, kendi kendinize "gelecek program" veya "pek yakında" program taklitleri yaptığınız oldu mu.. doğal efektleri'yle, boru değil yâni..

(bir istanbul sinema günleri'ydi.. sine-pop sineması'nda "çopar taym", çingeneler zamanı filmi oynuyordu.. anında çevirmenli girilen film, anında çevirmensiz çıkınca herkesler, 15 dakika seyredip, sonra salona çekildiler.. film biraz çingeneceydi.. şopar dili'nden anlamama rağmen, "n'oluyor lan" diyerek, ben de salona duhul ettim.. biri dedi ki: "hakkımızı arayalım.. yarın biletlerimizi getirip, paralarımızı geri alalım.." bir diğeri dedi ki: "para önemli değil, benim burada altın gibi kıymetli iki saatim çalındı.." öbürü söyledi: "benim de bir kere oto-teypimi çaldılar, arabada bıraksam yine çalacaklardı.." bir başka öbürü konuştu: "arkadaşım; o arkadaş, altın gibi kıymetli saatim çalındı derken, zaman mevhumundan bahsediyor.." en başka biri, kükredi: "romalılar!.. pardon.. sevgili arkadaşlar, bu kişiliğimize ve sinema sevgimize karşı yapılmış bir saygısızlıktır.. ben derim ki; gelin bu saygısızlığı protesto etmek için taksim'e kadar yürüyelim.." biri cevap verdi: "sen önce aydınlar dilekçesi'ne imza at, dallama.." bir anda nezih gûruh, taksim'e yürümeciler, yarın gelip bileti geri vermeciler, yarın gelip bileti geri vermeciler ama parayı da almayıp gişedeki kadının suratına fırlatmacılar, hadi arif bar'a gidelimciler ve karı'yı gördün mü sütun gibi bacakları var'cılar.. olarak bin beşyüz'e bölündüler.. bense sessizce tekrar sinema salonuna uzayıp, şopar taym'ı kaldığım yerden, keyfine vara vara seyrettim.. çünkü aslında, "hiçbir set ve bariyer görünmüyor"du.. ya-pış-tır..

ya siz, aktör cüneyt arkın'ın evde boş zamanlarında, canı sıkıldıkça dövmek için, yâni evde, figüran beslediğini duyduğunuzda, biraz nanni mos'moratti olduğunuz oldu mu..

yine bir istanbul sinema günleri'nde iri yarı, apartman vücutlu, figüran yadigar ejder ile yanyana oturup, bir fellini filmi seyrederken, türkçe renkli bu garip hâyata içinizin cızzladığı oldu mu..

veya bulunduğunuz şehirde, iyi ya da kötü film oynatılmasını gözetmeksizin, şehrin her sinemasına, ille de ve mutlaka bir kere, gitmişliğiniz var mıdır.. tavaf niyeti'ne..

veya hiç.. DONK!. DONK!. filmin ikinci yarısı başlıyor.. DONK!. sonra devam ederiz kısmetse.. sigara için teşekkür ederim birader.. haydi rastgele, güzel düşler sevgilim..

'Kenar notları' üzerine bir eleştiri

Adnan BOSTANCIOĞLU

Geçtiğimiz ay Express dergisinin 64. sayısında Taner Akçam'ın "Parti Meselesine Ait Kenar Notlar (1)" üst başlıklı bir yazısı yayınlandı. Yazıda tartışılan "parti girişiminin" bir mensubu olduğum için bir şeyler yazmam gerektiğini düşündüm ve yazının 2. bölümünü bekledim. Ancak 2. bölüm yayınlanmadı. Express'i çıkaranlardan, kısa bir süre içinde yayınlanmayacağını öğrenince, şimdilik 1. bölümle ilgili düşüncelerimi yazayım dedim.

Öncelikle belirtmeliyim ki, Taner Akçam'ın yazısında katıldığım bölümler var, ama bu yazıda bunlar üzerinde durmayacağım; aynı şeyleri tekrarlamanın bir anlamı yok. Ayrıca, yazının bütününe hakim olan anlayış o kadar problemli ki, benim de katıldığım bölümlere yazık olmuş demekten kendimi alamadım.

Taner Akçam'ın yazısının ilk bölümü, Devrimci Yol hareketinin bugünkü durumuna dair öznel yaklaşımlarından oluşuyor. İşin bu yanının parti tartışmaları ile doğrudan bir ilgisinin olduğunu düşünmüyorum. Bugün 'Devrimci Yol'cular' denilen topluluk ile aynı gelenekten geliyorum ve ortak bir siyasal formasyona sahibim; ancak Taner Akçam'ın iddia ettiği gibi, Devrimci Yol adına "yarı resmi" hareket eden çevreler var ise, bunlardan herhangi birine de mensup değilim; dolayısıyla bu iddialara cevap vermek gibi kişisel bir sorunum yok. Öyleyse hemen partiye dair "zihniyet" meselesine geçebiliriz.

1. Taner Akçam, "bu girişim BİREYLERİN işidir ve buraya sadece BİREYLER davetlidir" derken belli ki, 1980 öncesi siyasal hareketlerin / örgütlerin bu sürece müdahil olacakları kaygısını taşıyor.. Oysa daha en baştan, sözkonusu grupların (en azından yasal bir parti örgütlenmesi arayışı içinde olanların) bugün geçmişteki niteliklerinden uzak oldukları; dahası ülkenin siyasal yaşamı üzerinde etkili birer gerçeklik olmaktan çıktıkları; bu anlamda, aralarına birer + (artı) işareti koyarak bunların biraraya getirilmelerinin de gerçek bir birlik olmayacağı ifade edilmiş ve bu ön-kabul, bugün çağrıya yanıt veren hemen herkes açısından asgari bir mutabakat oluşturmuştur.. Nitekim parti girişimi içinde yer alan arkadaşların daha önce yazdıkları birçok yazı ve toplantılarda dile getirdikleri düşünceler, özellikle bu konuda yapılmış vurgularla doludur. Dolayısıyla işin bu yanının daha fazla tartışılmasına gerek yoktur. Ancak bu noktada, Taner Akçam'ın bir yanlışlığa haklı olarak karşı çıkarken, başka bir yanlışlığı savunduğunu söylemeliyim..

Bana kalırsa insanlar, çeşitli ülke sorunlarında (ve tabii çözümlerinde) ortak düşüncelere sahip olarak ve bu düşüncelerin birleştirdiği GRUPLAR halinde bu girişime katılabilirler. Kaldı ki, çağrıya yanıt veren topluluğa bakıldığında, geçmiş siyasal hareketlere bağlılığın ortak paydasıyla hareket eden grupları değil, bugünün sorunlarına verilen olabildiğince ortak cevaplarla oluşmuş gruplaşmaları görmek mümkündür. Ayrıca çok çeşitli kamusal örgütler (sendikalar, meslek örgütleri, platformlar, çevreler vb.) kendileri açısından sorun olmadığı sürece, girişime temsil ilişkisi ile katılabilirler. Dolayısıyla soruna bu çerçevede bakıldığında, bu girişimin sadece bireylerin işi olduğunu düşünmenin anlamı yok.

2. Taner Akçam, "süreçte Taban Demokrasisi esastır" diyor. Taban Demokrasisi ile neyi kastettiğini anlamak için hemen altındaki satırlara bakalım... "Aşağıdan yukarıya ve yoğun içerik tartışmaları ekseninde demokratik olarak" yaşanacak oluşum sürecinin ardından "farklı içerikler etrafında şekillenmeler" meydana gelecek. Böylece "demokratik bir tartışma ve yarış ortamının koşulları yaratılacak".. Buraya kadar iyi de, Taner Akçam arada bir yerde sürecin, "belli sol anlayışları" baştan dışlayacağını yazmış; ve anlaşıldığı kadarıyla dışlanacak olanlar -şimdilik- "Leninistler"... (Üstelik biri çıkıp "Leninist" olduğunu, ama "Leninist Parti Modeli" sorununa hiç de dogmatik yaklaşmadığını, "Ne Yapmalı?"da ifadesini bulan parti anlayışının Çarlığın istibdat yönetimine karşı Rusya'nın özgül konumundan hareket ederek önerilmiş bir model olduğunu, bu modeli olduğu gibi kabullenmenin Leniki yine bizzat Lenin'in farklı koşullar için –örneğin Almanya– "Kitlesel Komünist Parti" gibi farklı önerilerinin olduğunu, kuşkusuz Lenin de dahil olmak üzere, herkesin ayrıca tartışılabilir olduğunu, ama Lenin'in düşüncesini "demokratik merkeziyetçilik", "öncü parti" ve benzerinden ibaret saymanın tuhaf olacağını ve benzeri şeyleri söylese bile hiç şansı yok). Evet, demokratik bir tartışma ve yarış ortamının koşulları yaratıldı. Sonra... Evet, sonra ne olacak? Yani ortaya çıkan bu "tartışma ve yarış ortamı"nın ardından ne olacak? Birkaç paragraf sonra durum kısmen açıklığa kavuşuyor: "Eylemde ortak davranmak". Fakat burada bir sorun var. Taner Akçam, belli ki, hiyerarşi, disiplin, merkez/bölge ikiliği, bağlayıcı kararlar gibi şeylere çok kızıyor ve bu kızgınlıkla "...mümkün olduğu kadar gevşek, mümkün olduğu kadar laubali, mümkün olduğu kadar 'merkezin aldığı kararların bölgeleri bağlamadığı' bir yapılanma..." öneriyor. Peki, herkesin kafasına göre takıldığı bir yapılanmada "eylemde ortak davranmak" nasıl gerçekleşecek? Bana öyle geliyor ki, Taner Akçam'ın önerdiği yapı, bırakın Türkiye'de muhalefet hareketinin bugünkü durumunu, ondan bile daha geri bir durumu ifade ediyor. Çünkü "Demokrasi Platformu", "Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu" vb. "gevşek" yapılar bile zaman zaman katılımcılarını bağlayan kararlar alıyorlar.

Taner Akçam: Marksistlerin leninistlerin ve sosyalistlerin içinde yer almadığı bir parti arayışında

Bu parti karar almak zorundadır. Kendi çatısı altında toplanmış insanlar/gruplar için sadece temennide bulunamaz. Karar alma süreci tam da Taner Akçam'ın ifade ettiği gibi "aşağıdan yukarıya ve yoğun içerik tartışmaları ekseninde ve demokratik olarak yaşanacaktır"/ yaşanmalıdır. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, en geniş eylem birliğinin oluşturulmasını öncelikle gözeterek alınacak karara ortak olan bireyler ve eğilimler açısından bu karar bağlayıcı olmak zorundadır. Zaten insanların sorumluluğunu ve gereklerini yerine getirmediği bir karara katılmasının ne anlamı olabilir ki? Fakat burada asıl mesele, bu süreç içinde, "parti kararına" katılmayacak eğilimlerin ve bireylerin de olabileceğidir. Bu da son derece normaldir, zaten parti girişimi daha baştan farklılıklara rağmen biraraya gelmeyi önermektedir. Bu konuda, "gevşeklik", "laubalilik" gibi anlayışların yeterli olacağını sanmıyorum. Öyle olsa, hayat ne kadar kolay ve keyifli olurdu. Ama öyle olamıyor. Dolayısıyla bu konular üzerinde daha fazla düşünmemiz, daha farklı anlayışlar, kavramlar bulmamız gerekiyor. Mesela, yukarda karar alma sürecinin nasıl işlemesi gerektiği konusunda benim de katıldığımı belirttiğim, Taner Akçam'a ait cümleye bir kez daha bakın. Orada işler "aşağıdan yukarıya" doğru hallediliyor. Demek ki, hiyerarşiye çok kızan Taner Akçam'ın da kafasının bir yerlerinde (hala) "aşağı" ve "yukarı" var. Ayrıca, bu cümlenin hemen ardından ben, "parti kararına katılmayacak eğilimler ve bireyler"den sözetmişim. Partiyi oluşturan bir kısım eğilim ve bireyin katılmadığı bir karar nasıl "parti kararı" olabilir gibi bir soru hemen karşımıza dikiliyor. Lafı uzatmayalım; asıl mesele, bizlerin bütün bu konular üzerine bugüne değin sahip olduğumuz, biriktirdiğimiz kavramların, kurumsal yapıların, kısacası varolan politik formasyonumuzun gelip tıkandığı bir yer var. Aşmak zorunda olduğumuz bir tıkanıklık. Nitekim bu parti girişimi, sözünü ettiğim bu sorunları aşabildiği ölçüde gerçekten yeni bir politik kültürün de yolunu açabilir. Burada, şimdilik, farklı eğilimlerin, gerek partinin oluşum, gerekse politik hedeflerini gerçekleştirme süreçlerinde, ayrılık arama çabasının yerine kolektif çalışma çabasını öne çıkaracakları bir "anlayış" birliğine güvenebiliriz. İşin bu yanı fazla iyimser bulunabilir, ama bu aşamada "iradenin iyimserliği" en sağlam hareket noktamız gibi görünüyor.

3. Taner Akçam, Parti'nin "sol bir parti" olacağını söylüyor. Tamam. Solun, kendisini marksist, marksist-leninist veya sosyalist olarak tanımlayan çevrelerden daha geniş bir alanı kapsadığını söylüyor. Bu da tamam ve Taner Akçam'ın tam da bu noktada, Parti'nin sadece marksistleri değil, marksistler dışında kalan solcuları da kapsaması gerektiğini söyleyeceğini düşünüyorsunuz. Ama öyle olmuyor. Parti'nin marksistleri kapsamadığını söylüyor. "İnsanlığın ve Türkiye'nin şu anda karşı karşıya olduğu sorunlara ezbere bildiğimiz doktrinin (ister bilimsel sosyalizm, ister marksizm, ister marksizm-leninizm deyin) penceresinden cevap vermeye çalışanların gitmesi gereken yer ya mevcut sosyalist partilerden bir tanesidir ya da onları beğenmiyorsa kendisinin bir tane daha yenisini kurmasıdır" diyor Taner Akçam. Bugün insanlığın ve Türkiye'nin karşı karşıya olduğu sorunlara cevap ararken benim hareket noktam, -ezbere bilmediğim, hala öğrenmeye ve anlamaya çalıştığım ve bugün için bilebildiğim ölçülerle- marksizmdir diyorum; Taner Akçam bana kapıyı gösteriyor. "Ya varolanlara katıl, ya da git kendine varolanlara benzer bir parti kur!". Oysa ben, kimseye "solun asgari ilkeleri" (yani eşitlikten ve özgürlükten, sermaye karşısında emekten yana olmak, tahakküm ve ırkçılığa karşı olmak gibi ilkeler) dışında hiçbir şey dayatmıyorum. Her türden solcu/muhalif kimlikle birarada ve sadece "kendisinden farklı düşünene tahammül edemeyenlere karşı tahammülsüz" bir süreci yaşamaya hazırım diyorum. Yeni bir sol dalganın dinamiklerini hep birlikte nasıl yaratabiliriz, zorunlu bir yeniden-yapılanmanın eşiğine gelen ülkemiz için toplumun emekten, eşitlikten ve özgürlükten yana güçleri olarak yeni bir toplum projesi üretebilir miyiz diyorum. Ve ilave ediyorum, ben bu sürece marksist kimliğimle katılacağım. Taner Akçam bana kapıyı gösteriyor! Bu sürece katılmak için "Yeni Toplumsal Hareketler"den birine mensup olabilirsiniz; Baböfçü ya da Prudoncu da olabilirsiniz; hatta Bahrocu ya da "Radikal Demokrasi"ci olmanız -belli ki- tercih nedenidir. Ama marksistseniz iki seçeneğiniz var: "Ya varolanlara katıl, ya da git kendine varolanlara benzer bir parti kur!" İnsaf! Bu noktada Taner Akçam'a önerilecek tek şey, hayal ettiği toplumda farklı olanlar arasında "demokratik bir toplumsal ve kültürel hayatın nasıl kurulacağı" meselesini bir miktar da parti ölçeğinde düşünmesi.. Öteden beri bilinir; Taner Akçam, "kendisine (yani Taner Akçam'a) benzemeyen ve kendisi gibi olmak da istemeyen birisiyle, aynı koşullarda yanyana yaşayabilmeyi bir kültür haline getirmek ve bunun kurumsal mekanizmalarını yaratmak" üzerine düşünür, yazar, tartışır. Biz de ilgiyle izleriz. Ama Express'deki son yazısına baktığımda, acaba diyorum; marksistler, "birlikte yaşanacaklar" sınıfına girmiyor mu? "Medine Vesikası" tartışmalarını hatırlıyorum ve şu sorun kafama takılıyor: Bu parti girişimi, her türden farklılıklarına rağmen, bütün sol/muhalif kesimleri biraraya getirme çabasına girdiğinde, "farklılıklara tahammül" gibi türküler eşliğinde, Taner Akçam'ın deyişiyle, rezil bir bürokratik fikri savunup "saf" toleransın pisliğine bulaşıyor. Ama Taner Akçam günümüz sorunları ışığında Ali Bulaç'la yeni bir Medine sözleşmesi yapmaya çalıştığında "Türkiye için yeni bir toplumsal proje" önermiş oluyor. Biraz ayıp olmuyor mu?

Taner Akçam, Parti'nin "sol bir parti" olacağını söylüyor. Tamam. Solun, kendisini marksist, marksist-leninist veya sosyalist olarak tanımlayan çevrelerden daha geniş bir alanı kapsadığını söylüyor. Bu da tamam ve Taner Akçam'ın tam da bu noktada, Parti'nin sadece marksistleri değil, marksistler dışında kalan solcuları da kapsaması gerektiğini söyleyeceğini düşünüyorsunuz. Ama öyle olmuyor. Parti'nin marksistleri kapsamadığını söylüyor.

4. Son bir küçük not: Taner Akçam, yazısında birilerinin "deli saçması" iddialarından sözediyor.. Bunları uzun uzun tekrarlamanın gereği yok. Güya bazı sosyalistler "hava şartları uygun olmadığı için" sosyalist bir parti kurmayacaklarını söylüyorlarmış.. Peki bunları kim söylüyor? Nerede söylüyor? Bugüne değin hangi toplantıda söylendi? (Tutanaklar ortada). Bugüne değin hangi dergide yazıldı? (Dergiler ortada). Belki birileri Taner Akçam'a özel sohbetlerinde bu tür şeyler söylediyse bilemeyiz. Ama bundan hareket ederek, sanki bu girişim içinde gerçekten bu tür eğilimler varmış gibi bir hava yaratmanın anlamı ne? Bunun girişime, halen sürmekte olan tartışmalara ne yararı var?

Ve Taner Akçam'ın yazısının bütünü üzerine son söz: Bana kalırsa yazı, iki temel sorunla malül. Birincisi, yazının ağırlığını "kitlesel bir sol parti girişimi"nin önündeki temel sorunlardan çok, sanki Taner Akçam'ın "karın ağrıları" dediği şeyler oluşturuyor. Belki Taner Akçam pek farkında değil, ama artık Türkiye'de çok az insan bu "karın ağrıları"yla ilgileniyor. Özellikle bu girişim açısından oldukça detay bir mesele. İkincisi, Taner Akçam'ın yazısı, parti girişimini ve bu çerçevedeki tartışmaları ilerletici bir yaklaşımdan sık sık uzaklaşıp, "şu bizim memleketin dünyadan habersiz gariban solcularına hadlerini bildireyim de 'gerçekleri' görsünler; tarihsel materyalizmin iflas ettiğinden bile haberleri yok!" anlayışına meylediyor gibi. Öyle görünüyor ki, Taner Akçam'ın "gerçeklerini" -herşeye rağmen- tartışmak durumundayız. Keşke bu tartışma "eylemde ortak davranmanın" yolunu açan bir zeminde yürüse. Ama bu, sevgili Taner Akçam'ın benim gibi düşünenlere "tahammülüne" bağlı.

Toplumsal uzlaşma mı, sınıf mücadelesi mi?

Tülin ÖNGEN

Özelleştirme, sermayenin saldırı yöntemlerinden biri olduğuna göre, işçi sınıfının da buna eşdeğer mücadele biçimleriyle yanıt vermesi gerekir. İşçi sınıfı, devletçiliği savunmadan özelleştirme uygulamalarına karşı çıkmak zorundadır. Bu konuda hemen gözönünde bulundurulması gereken birkaç nokta sözkonusudur.

Bir kere, "hizmetlerin genişlemesi" bağlamında devletçiliği savunmak ne gereklidir, ne de günümüz gerçekleriyle uyumludur. Sosyal devlet, kapitalist sömürü biçiminin bir türüdür. Başka bir deyişle, sosyal devlet uygulamaları sömürüye dayanan üretim ilişkilerini ortadan kaldırmaz ya da azaltmaz; yalnızca sömürü koşullarını kurala bağlar ve kapitalist pazarın istikrarını, dolayısıyla kapitalist üretimin sürekliliğini sağlar. Bu nedenle piyasa koşullarında devlet işletmeciliğini savunmak kapitalist ilişkilerin yeniden üretimini istemekten öteye gitmez. Bu gerçek, elbette, refah toplumu koşullarından ve sosyal devlet uygulamalarından işçi sınıfının hiçbir kazanımı olmadığı anlamına gelmez.

İkincisi "sosyal" devlet, bugün artık miyadını doldurmş bulunmaktadır. En azından sermaye bu kamburu daha fazla sırtında taşımak istememektedir; tam tersine, devleti kendi gerekleri doğrultusunda yeniden düzenlemek istemektedir. İşte bu noktada, devlet aygıtının sınıf mücadelelerini değil, sınıf mücadelesinin devletin işleyişini belirlediği gerçeği hatırlanmalıdır. Sermayenin, kendi çıkarlarıyla uyumlu yeni bir devlet aygıtı oluşturmaya çalışması sürecinde çalışanlar, sınıflar arasındaki mücadelenin, devletin ekonomik, siyasal ve ideolojik rolünü ve sınıf mücadelesinin kurumsal çerçevesini yeniden belirleyeceğini unutmamalıdır. Daha açık bir deyişle, sermaye ile emek arasındaki güçler dengesini ve bunun kurallarını belirleyecek olan, son kertede işçi sınıfının toplumsal direnişi ve talepleri olacaktır.

Etkin sınıf mücadelesi pratiklerinin, kapitalizmin dönüşüm süreçlerini ve sermayenin yeniden yapılanmasını doğru anlamaktan geçtiği bellidir. Bu yazı çerçevesinde sınıf mücadelesinin değişen dinamiklerinden ancak birkaçına değinilecektir.

Sınıf mücadelesinin değişen dinamikleri

1. Özelleştirme, devletin, hizmetlerin ve kamu kesiminin yeniden düzenlenmesidir. Gelişmiş ülkelerin hemen hepsinde ve gelişmekte olan ülkelerin çoğunda, devletin ekonomiden çekilmesi (düzenlememe) genellikle kamu kesiminin, devlet işleyişini ve hizmet önceliklerini yeniden düzenlemesi ile birarada gerçekleşmektedir. TÜSİAD'ın devletin küçülmesi yönündeki istekleri, kıcasa "optimal devlet" projesi de, benzer biçimde devletin reorganizasyonunu öngörmektedir. Bununla kastedilen, hem pazar, hem de sermaye politikaları üzerindeki devlet denetiminin tümüyle ortadan kalkması, kıcasa sermaye için daha az kısıtlayıcı ve daha esnek koşulların sağlanmasıdır. Buna karşılık, piyasa mekanizmalarının başedemediği sorunların çözümü yine devletten beklenmektedir; başka bir deyişle, devletin bekçiliğinden tümüyle vazgeçilmemektedir. "Optimal devlet" sermayenin, örgütlü sınıf hareketlerinin kısıtlamalarından ve endüstriyel kurallardan tamamen kurtulmuş olarak hareket edebilmesini, açıkçası, gerektiğinde özgürce işçi çıkarabilmesini ya da istediği koşullarda istihdam ve ücret koşullarını belirleyebilmesini olanaklı kılan devlettir.

2. Özelleştirmeye bağlı olarak bir yandan işsizlik artarken, öte yandan örgütlü sınıf hareketleri zayıflayacaktır. Artan işsizlikle ve sınıflar arasında emek aleyhine gerileyen güç dengesinin yarattığı toplumsal hoşnutsuzluklarla nasıl başedileceği ise belirsizdir. Gerçekten özelleştirmeye ve esnek üretim biçimlerinin gelişmesine bağlı olarak toplumsal sorunlar giderek yoğunlaşacak ve oldukça kaotik bir toplumsal yapılanma ortaya çıkacaktır. "Örgütsüz kapitalizm" koşullarında toplumsal düzeni ve istikrarı sağlamak için ya devlet yeni siyasal ve ideolojik işlevler yüklenecek ya da yeni baskı ve egemenlik biçimleri gündeme gelecektir.

Sınıflar arasındaki ilişkinin örgütlü sınıf hareketleri düzeyinden daha alt düzeylere inmesini önleyici pratikler ortaya konmalıdır. Bunun için sendikalara çok iş düşmektedir. Günümüz gelişmelerinin sendikacılığı zayıflatma ve ulusal düzeyde sendikal mücadeleyi ortadan kaldırma yönünde işlediği bir gerçektir.

Batı Avrupa ülkelerinde, sendikacılığın zayıflamasına ve örgütlü sınıf mücadelesinin gerilemesine koşut olarak yeni arayışlar gündemdedir. Fransa'da, İtalya'da, İspanya'da ve Portekiz'de sendikal katılımdan vazgeçen, Almanya'da ise sendikaların pazarlık gücüne dokunmamakla birlikte siyasal planda daha uzlaşmacı ve işbilikçi bir politika izenmesini öngören tutumlar gelişmektedir. Sermaye, hegemonyasını sürdürebilmek için öteki sınıfların kabulünü gönüllü ya da zorla elde etmek zorundadır. Batı ülkelerinde, yeni bir toplumsal uzlaşma zeminine gereksinim duyulduğu açıkca dile getirilmektedir. TÜSİAD raporunda da "toplumsal uzlaşma"dan sözedilmektedir. Sınıflar arasındaki denge, daha önce toplu pazarlık, endüstriyel demokrasi gibi çatışmayı yasallaştıran kurumlar eliyle gerçekleşmekteydi. Günümüzde ise, sınıf çatışmasını denetim altında tutabilmek için, bir yandan devletin yeni siyasal ve ideolojik işlevlerinin, öte yandan çalışanlarla çalıştıranlar arasında bireysel uzlaşma biçimlerinin gelişmesi kaçınılmaz duruma gelecektir.

3. Toplumsal uzlaşma, giderek daha çok bireyselleşmiş çalışma ilişkileri düzeyinde gerçekleşme eğilimindedir. Özelleştirme, pek çok yerde üretim birimlerinin küçülmesi, taşeronlaştırma, istihdamın esnekleşmesi ve sendikasızlaştırma ile birlikte yaşama geçmektedir. Günümüzde esnek üretim biçimleri (esneklik), yerelleşmiş yönetim biçimleri (yerelleşme), insan kaynağı yönetimi yaklaşımları, endüstriyel ilişkileri örgütlü sınıf hareketleri temelinden (emek ile sermaye arasındaki çatışma temelinden) uzaklaştırmanın, yönetici ile personel arasındaki kişisel, yüzyüze ve işbiriliğine dayanan mikro ilişkiler temelinde (mikro korporatizm) yeniden kurmanın başlıca araçlarıdır.

Çalışanlar ne yapmalı?

İşçi sınıfı mücadelesinin yukarıda işaret edilen gelişmeleri dikkate alan ve bu yöndeki saldırılara karşı koymayı amaçlayan stratejiler içermesi gerekmektedir. Üreticiler, herşeyden önce toplumsal mülkiyete ve toplumsal yönetime dayanan bir toplumsal örgütlenmeyi savunmak zorundadır. Toplumsal hizmet, kamusal yarar, toplumsal denetim, rasyonel üretim ve insanın toplumsal bir varlık olarak yeniden üretimi, kapitalist üretim biçiminin doğasına tamamen aykırı ölçütlerdir. Bunlar, ancak, sosyalist bir toplumda gerçekleşebilecek idealler olup, işçi sınıfının özelleştirme karşısındaki direnişi bu nedenle hiçbir biçimde sosyalizm mücadelesinden ayrı düşünülemez. Bu doğrultuda, çalışanların, bir yandan kazanılmış haklarını korumaları ve genişletmeleri, öte yandan toplumsal dönüşüm için mücadele etmeleri gerekmektedir.

İkincisi, sınıflar arasındaki ilişkinin örgütlü sınıf hareketleri düzeyinden daha alt düzeylere inmesini önleyici pratikler ortaya konmalıdır. Bunun için sendikalara çok iş düşmektedir. Günümüz gelişmelerinin sendikacılığı zayıflatma ve ulusal düzeyde sendikal mücadeleyi ortadan kaldırma yönünde işlediği bir gerçektir. Ne var ki bu, sendikaların önemsizleştiği ve sendikal mücadeleye gerek kalmadığı anlamına gelmez. Sendika gibi sınıfın organik birliğini ve eşgüdümü sağlayan ve çalışanların örgütlü gücünü temsil eden kurumlara bugün daha çok gerek vardır. Çalışma ilişkilerinin bireyselleştirilmesi yönündeki uygulamalara, çalışanlar, sendikaları ve örgütlü hareketleri aracılığıyla karşı koymak zorundadır. Çünkü, eşit güçte olmayan taraflar arasında gerçekleşecek bir toplumsal uzlaşma, gerçekte güçlünün zayıfa kendi koşullarını zorla kabul ettirmesinden ötede bir anlam taşımaz.

Üçüncüsü, toplumsal uzlaşma isteği, gerçekte sendikaları salt meslek örgütleri durumuna indirgemek, sendikaların toplumsal güçlerini ve etkinliklerini kırmak amacı gütmektedir. Böylece, ekonomik mücadele ile siyasal mücadele arasındaki bölünme daha da derinleştirilerek, işçi sınıfının kapasitesi (kolektif hareket yeteneği) daraltılmak istenmektedir. Bunun karşısında sendikaların, işçi sınıfının kapasitesini geniştecek siyasal ve toplumsal katılım alanlarına yönelmeleri bir zorunluluktur. Sendikal mücadele için yeni zeminler, yeni konular ve yeni hedef kitleler (örneğin, işsizler, göçmen işçiler, yarı proletarya, genç işçiler gibi) gündemdedir. Gerçekte, sonu gelen, reformist sendikacılık anlayışıdır. Sınıf sendikacılığına yönelen sendikalar için yapacak daha çok iş vardır. Varlığını sürdürecek olanlar da sınıf ve kitle sendikacılığı yönünde militanlaşan sendikalar olacaktır.

Son olarak, 19. yüzyıl sınıf mücadeleleri dönemine benzer koşulların oluştuğu günümüz dünyasında, işçi sınıfı mücadelesinin sendikal hareketin sınırları aşacak kadar politikleştiği ayrıca Yeni Dünya Düzeni koşullarında bu mücadelenin ulusal sınırları da aşmak zorunda olduğu gerçeği bir kez daha vurgulanmalıdır.

Ah şu uydurma ikilemler

Ali Saim DOĞAN

Avrupa Türkiye'ye dost mu düşman mı?

Demirel düşman olduğu kanısında...

Erbakan da.

Türkeş, Ecevit de öyle. Sonra ötekiler...

Sonra da Perinçek...

Sevr'in hortlatılacağından söz ediyorlar. Yani bir tür ulusal kurtuluş savaşının ve Lozan'ın rövanşını almak isteyenler varmış.

Çiller öyle düşünmüyor..

Mesut Yılmaz da Avrupa'yı dost biliyor.

Sonra ötekiler.

Sonra da Boyner.

"Avrupa düşman" diyenlerin cephesiyle, "dost" diyenlerin cephesi karşı karşıya.

Kuvayı Milliye günlerinde olsak "İstiklal–i tam" diyenlerle "mandacılar" kavga ediyor sanacağız. Ve biz de yerimizi, "mandacılar"ın tam karşısında alacağız. Ve... "Allah yazdıysa bozsun" denir ya, Demirel'le, Erbakan'la, Türkeş'le, Ecevit'le saf tutacağız.

Neyse ki bu yüzyıldayız... Perinçek'i saymazsak, ne "batı düşman" diyen, ne de "batı dost" diyen "millici"dir ya da "gayr–ı millici"dir. Bunların topu da uluslararası emperyalizmin gönüllü yandaşlarıdır; NATO'cudurlar; SSCB'den İkinci Dünya Savaşı'nın rövanşını Yalta'da alan ABD müttefikliğinden gurur duyarlar. Gelgelelim sıradan sömürge kompradorları da değillerdir. Bir milli yanları vardır ama, bu yan mazlumun milliliği ile uzaktan bile akraba değildir. "Sevr hortlatıldı" diyeni de, "hortlamaz" diyeni de başka topraklara bir emperyalist iştahla bakmaktadırlar. Hep bir ağızdan "Irak sınırı değişmeli" diye bağırırlar. "Azeri din kardeşlerimiz" dediklerine bakmayın, Azerbaycan'da reyhan otunun rayihası değil, Amerikan–İngiliz kumpanyalarıyla birlikte petrol kokusu genizlerini gıcıklamaktadır.

"Batı dost" diyene karşı "düşmandır" diyenle birlik olsan bunların "demokrasi yok" tavrını nereye sığdıracaksın? "Batı düşman" diyene karşı, "batı dost" diyenle olsan, bunların "boşver bağımsızlığı entegrasyona bak" tavrını nerelere yerleştireceksin?

Eski şablona takılanın kafası karmakarışıktır.

O halde yeniden soralım, batı Türkiye'ye düşman mı, değil mi? "Düşman" diyenlerle birlikte demokrasiye karşı mı, "dost" diyenlerle birlikte bağımsızlığa karşı mı?

Hadi canım sen de.

En doğrusu batısıyla, ona dost ya da düşman gözüyle bakar görüneniyle, bunların topuna karşı bir emek duvarı yükseltelim. Demokrasi de ondan, bağımsızlık da ondan, barış da ondan doğacaktır.

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım Ruhi

Modern Taras Bulba ailesi

"Aslanlar kendi tarihlerine sahip olana kadar avcılık öyküleri her zaman avcıyı yüceltecektir."
Harika AVCI

Apartmanımıza yeni birileri taşınmıştı. Adettendir, gidip "hoşgeldiniz" demek lazım. Süslenip, püslenip ailece indik bi alt kata. Kapıda şöyle bi nota rastladık: "Yabancı! Buradan geçerken dikkatli ol! Ben adamı oyar, içine bade koyarım." Babam ufaktan tırstı, ama çok geçti artık. Annem kapıyı çalmıştı bi kere. Birazdan kapı ağır ağır açıldı ve kel kafalı, sadece tepesinden ip gibi arkaya doğru uzanan saçı olan Taras Bulba kılıklı bi herif belirdi. Bizi görünce "Allah versin" deyip kapıyı yüzümüze kapatmaya çalıştı. Ama hafile! Çünkü babam kapı aralığına ayağını koymuştu. Kararlıydık, içeriye girecektik. Annemse ikide bir, "yapmayın etmeyin, komşu komşunun külüne muhtaçtır" atasözünü tekrarlamaktan helak olmaya yüz tutmuşken adam razı oldu.

Eve girdiğimizde gözüme ilk takılan portmantonun yanındaki duvara yapıştırılmış bir poster oldu. Eski seks artistlerinden Mete İnselel koca kafası, şaşı gözleri ve kırık dişleriyle yiyecekmiş gibi bize bakıyordu. Posterin kenarına da tükenmez kalemle bir not düşülmüştü: "Allah Adem'le Havva'yı yarattı, Adem'le Hamza'yı değil" Gülmek istedim. Taras Bulba pis pis bakıyordu. Gülemedim.

Uzunca bir koridorda uygun adım marş yol almaya başladık. Koridor boyunca sağlı sollu saksılar ve her saksının yanında da küçük notlar vardı: "Buraya işeyen eşektir", "Türkiye için çalışıyorum", "Polis vatandaşın dostudur", "Çöp vergisini zamanında ödeyiniz".

Yürümeye devam edip sonunda salona varabildik. Taras Bulba bey bizi ailesiyle tanıştırdı.

Oldukça şişman bir karısı, biri esmer, biri sarışın iki oğlu vardı. İkisi de dörtgözdü. Evde ayrıca büyükanne, kayınbirader ve büyükbaba bulunuyordu. Aile fertlerinden en çok büyükbabayı sevdim. Kara kuru, yer cücesi gibi bi şeydi. İnsan ona büyükbaba demeye utanır. Bu yüzden "ortanca baba" diye hitap etmek daha mantıklı geldi bana. (Küçükbaba desem adamın komplekse kapılacağını düşündüm, çünkü aynı zamanda köse olan bu seksenlik ihtiyar belli ki bunalımlı bir tipti. Bunu, bıyık diye dudağının üstüne sağlı sollu yapıştırdığı yara bantlarından anlıyordum.) Biz içeri girdiğimizde büyükanne Türkçe altyazılı bir Fransız filmi izliyordu. Gözleri iyi seçemediğinden yazıları hep birilerine okutup öyle seyredermiş bu filmleri.

- Hey Mişel, bi sorun mu var?

- Hayır Ketrin, sadece biraz yorgunum.

Bizim geldiğimizi görünce uzaktan "hello, velkam" diye seslenerek el salladı sonra da tekrar televizyona döndü ve okuması için torununu dürttü.

Havadan sudan konuşarak vakit öldürüyorduk. Şişman kadın bir ara kalkıp mutfağa gitti ve birazdan bir tepsi keteyle çıkıp geldi. Arkasından da poşet çaylarımızı getirdi. Kayınbirader, "kaçmasınlar diye ipe bağlamışlar" diye espri yaptı. Güldük. Büyükanne "açıkta bi şey mi var ne gülüyosunuz" diye azarladı bizi. Sustuk.

Uzunca bir sessizlikten sonra Taras Bulba amca pat diye babama "Mardin Çimento ne kadar olmuş?" diye sordu. Babamın bön bön baktığını görünce de borsayı niçin takip etmediği konusunda sitem etti ve bunun artık bir vatandaşlık görevi olduğu konusunda nutuk çekti. Annem durumu kurtarmak için "valla bunca yıllık kocamdır, daha bi sigortayı bile bağlayamaz, biz cahilik komşu" dedi. Adam cık cık cık diye başını sallayarak kalkıp içerdeki odaya gitti ve birazdan elinde kocaman defterle geri geldi. Kötü adam koleksiyonu yapıyormuş. Sayfaları birer birer çevirip fotoğrafları göstermeye başladı. Kimler yoktu ki! Ahmet Tarık Tekçe, Önder Somer, Kuzey Vargın, Nazım Hikmet, Hayati Hamzaoğlu, Aziz Nesin, Tecavüzcü Coşkun... Dayanamayıp "Erol Taş niye yok!!" diye sordum. "Çok klasik" diye cevaplandırdı. Kendisi modernlikten yanaymış. Defteri kapatırken nedense babamdan da bi vesikalık fotoğrafı ile kısa özgeçmişini istedi. O sırada şişman kadın anneme hararetle bi şekilde manken olmak için kurslara devam ettiğini anlatıyordu. Kadına, "defile düzenleyenler kâra geçer valla, çünkü sizden en az üç manken çıkar" deyiverdim birden. Kadın usulca yerinden kalktı ve gözüme kolonya sıktı. Annem hiç bi şey yapamadı.

Biraz daha gevezelik ettik. Birara ortanca baba aniden yerinden kalktı. Yeleğini, ceketini giyip koltuğun yanında duran bi bavulu alıp, dan diye kapıyı çekip çıkıp gitti. Nereye gittiğini sorduğumuzda kayınbirader durumu açıkladı: "Kendisi yay burcudur da. Burcunun gereğini yerine getirmek için bu akşam Ankara'ya gidiyor. Biliyorsunuz yay burcundakiler seyahati çok sever."

Büyükannenin filmi bitmişti. Sarışın torun bir oh çekip hemen ayağa fırladı ve bilgisayarının başına geçti. Önce Bakara süresinin Türkçe açıklamasını, ardından da İngilizce bir metni geçti bilgisayara.. Bizim, çocuğu izlediğimizi gören o şişman hanım teyze gerdanını kıra kıra konuşmaya başladı: "Evladımızı müslüman bir Amerikan kültürüyle yetiştiriyoruz. Türkiye için çalışıyoruz" dedi. Ben de "iyi" dedim.

Büyükanne hala televizyonun başındaydı. Elindeki kumanda aletiyle zapping yaparak bütün

yarışmaları, realiti şovları, eğlence programlarını bir bir taradı. Herbirini beş on dakika seyretti. Sonra kalkıp sağ el bileğini ısırıp bize gösterdi: "Yoksulluğun gözü çıksın, bi saat alamadım, iyi mi!" diye hayıflandı. "Gidip abdest alıp yatayım bari" diye söylene söylene kapıya doğru yöneldi. Aniden durup bize döndü: "Mark kaç para olmuş, haberiniz var mı?" diye sordu. Babam utancından yüzünü yastıkla sakladı. Annem havaya bakıp ıslık çalmaya başladı. Taras amca ise hem markın, hem de diğer yabancı para birimlerinin kaç lira olduğunu bir çırpıda saydı. Bunun üzerine büyükanne "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" diye mırıldanarak çıkıp gitti salondan.

Vakit bir hayli ilerlemişti. Kalktık. Annem kadınla öpüşürken, "bize de buyrun" dedi. Kadın "gelmez miyiz komşu" dedi ve ekledi "zaten komünizm de öldü". Yavaş yavaş çıktık. Babam "teşekkür ederiz" dedi adama, "güzel bi akşam oldu." Taras amca gülümseyerek, "hele bu bahar Kürtler'in işi bitsin, bi de Fener şampiyon olsun, daha ne akşamlarımız olacak" diye karşılık verdi. Üçümüz birden gülümsedik sonra da cümbür cemaat kapıya çıkan yeni komşularımıza koro halinde bağırdık:

- İyi akşaaamlaaaar!..

Onlar da yüksek sesle bağırarak uğurladılar bizi:

- Ananızı ş'apsın tavşaanlaaaaaar!..

SÖZ SENDE

NEFES Yayınları

Oğuz Türkmenleri içinde etnik özelliklerini en iyi koruyan bir topluluk olarak bilinen Tahtacılar üzerine İzmir yöresi temel alınarak yapılmış özgün bir çalışma:

Horasan'dan İzmir Kıyılarına
CEMAAT-I TAHTACIYAN
Murat KÜÇÜK

★★★★★★★★★★★★

Kırdan göç bağlamında Anadolu'nun ve Avrupa'nın kentlerine yerleşen Alevilerin güncel sorunlarını işleyen; sorunlara çözüm önerileri getiren yürekli bir çalışma:

GÜNÜMÜZDE
ALEVİLİK
sorunları-ilkeleri-gelişimi
İsmet Zeki EYUBOĞLU

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Kapitalist İkitelli'de bir gün / Bir editör!

Fotoğrafa bakıp bakıp hayret ediyorum. Adamın kılık kıyafetine bakarsanız, Wall Street'ten çıkma bir brooker sanırsınız. Ya da ortayaşı çoktan devirmiş bir Beverly Hills yuppi'si. Batılı ve modern gözükmek için türkiş bıyıklarını da kazıtmıştı ya! Bir de eşek traşı dediğimiz Amerikan kesimi saçları! Çalışma günleri, İngiliz kumaşından takım elbise giydiğine ve Clinton'a hediye kravatın tıpkısını günlerce uğraşıp bulduktan sonra, boynundan bir türlü çıkarmamasına bakmayın siz. Week–end olunca poposuna dar bir blucini, göbeğini sıkmasına aldırmadan geçirip hava atar. Genç ve aktif görünmek için... Herhalde 501 filan...

Aksesuar da yerinde... İpek mendil, timsah veya aygır derisinden rugan İtalyan iskarpinleri... Kesin Joop parfüm sıkar, apış arası da dahil! Gerçi modası hızla geçiyor ya! Olsa olsa bir iki yıl geriden gider zati hep! Anlayacağınız adam, mostralık modern bir editör, İkitelli trelellide! Görüntü pek cafcaflı da, bir de kafanın içine bakmak gerek. Eski solculuktan köşe yazarlığına fırlamış bir dönek... Adı çıkmış eşek traşlının. Boyalı basın yuvarlanmış, tencere tava tüccarı editörünü bulmuş! Size ne? Bize ne? Köşesinden eski gözağrısına nefret yağdırıyor. Ekmeği haketmek lazım değil mi?

Newsweek, Time'da nasıl bir hava var, hemen koklar. Üç aşağı beş yukarı bulur bunun ortasını. Sosyalizm, komünizm olunca konu, herkesten fazla saldırır. Kahrolsun sosyalizm, yaşasın yeni düzen liberalizm(!)

ODTÜ'lü gençlerin modern kıyafetler içinde Gorbaçof'u yumurtalamalarına pek bozulmuş. "Yaşasın Marksizm" diye bağırmalarına, Marks ve Lenin posterleri taşımalarına fitil olmuş. Elinden gelse bu gençleri kemik muayenesinden geçirmeden elektrikli sandalyeye oturtacak. Sonra da belki de ölecek yaştaydılar hepsi diyecek...

Evet Gorbaçov'un protesto edilmesi üzücü ve düşündürücüydü. Ama nereden bakılırsa bakılsın son derece demokratik bir hak ve eylemdi. Yumurtalara rağmen! Göstericilere kin ve nefretle kurşun sıkmak ise sadece diktatoryal rejimlerin geleneğidir. İkitelli Hills'te yaşayıp, gazete odalarını kapitalizm yağdanlığına çevirenler, liberal göçmenler, söz sosyalizme gelince bir anda General Suharto'nun müridi denli, anti–komünist histeriye kapılabiliyorlar. Bunlar modern dünyada yaşadığını sanıyor ve kendi gibi düşün-

yorlar.

Ellerinden gelse, İtalya'da birinci parti olan reformcu komünistleri, yüzde 8.5 oy alan ortodoks komünistleri, Fransa'da yüzde 9 oy alan FKP ve yüzde 5'i aşan Troçkist kızıl Arlette'leri, Almanya'da doğu eyaletlerinde yüzde 25'lerde dolaşan PDS'i, İspanya'da yüzde 15 oy alan Sol Birliği, Yunanistan, Portekiz ve Hollanda'da önemli oranda oy toplayan komünist ve alternatif sol güçleri, Türkiye'de tüm baskı, terör ve yasaklara rağmen hala komünist fikirlerde direnen devrimcileri, "Marksizm ölmedi" diyenleri hemen İnönü Stadyumu'na kapatacak veya İkitelli'de açılan çukurlara topluca gömecekler! Sonra da köşklerinde kokteyl verip, kadeh tokuşturacaklar! Yok öyle yağma! Hey bu barbar kapitalizmin paraya tapan maaşlı tüm editörleri, bırakın bu genetik anti–sosyalizmi. Sözüm sizlere, üzerlerine acımasızca kurşun sıkılan ODTÜ'lü gençler, "saçlarını at kuyruğu yapıp arkadan bağlayan, belki de küpeli" sosyalist öğrenciler!

Eğer kandırmak için sizi o bet sesleriyle bir de "Komandante Che Guevara" şarkısını mırıldanıyorlarsa nostaljiya ayaklarına aldanmayın sakın!... İçlerinden kumandan Schwarzkopf'u düşünüyorlardır kesin!

Ünal Doğan

HABITAT: Hayır mı, şer mi?

Gelecek yıl İstanbul'da yapılacak 2. İnsan Yerleşimleri Konferansı öncesinde tartışmalar yoğunlaşıyor.

İstanbul Esenyurt'taki Kürt göçmenlerin yaşadığı bu evde, iki dar odayı 16 kişi birden paylaşıyor. *(Fotoğraf: Osman Köker)*

Ahmed BERTUĞ

İlki Kanada'nın Vancouver kentinde 20 yıl önce gerçekleştirilen HABITAT (İnsan Yerleşimleri Konferansı) zirvesinin ikincisinin gelecek yıl haziran ayında İstanbul'da yapılacak olması, beraberinde çeşitli tartışmaları gündeme getiriyor. 180 ülkeden 35 bin insanın katılacağı tahmin edilen HABITAT II zirvesi, 20. asrın sonuncu en büyük uluslararası toplantısı olması açısından önem taşıyor. Amaçları "Herkes için konut sağlama, iskan hakkını güvence altına alma ve yerleşim için uygulanabilir bir sistem için yolları araştırma" şeklinde açıklanan zirvenin, bu konuda sicili bozuk bir ülke olan Türkiye'de yapılmasının doğru olup olmayacağı, tartışmaların ana eksenini oluşturuyor.

Hükümet yapacak; ya sivil örgütler?

Birleşmiş Milletler bünyesinde gerçekleştirilen HABITAT ve benzeri zirveler, iki ayrı süreç üzerine kuruluyor ve bunların birbirini tamamlaması amaçlanıyor. Bunlardan birincisi resmi süreç. Merkezi hükümet temsilcilerinin çalışmalarının sunulduğu, onların getirdiği gündem maddelerinin, projelerin tartışıldığı bu sürecin, sekteye uğramadan işleyeceği kesin gibi. Bu toplantının organizasyonunu Türkiye'den Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TKİ) yürütüyor.

Asıl tartışmalar, NGO'lar diye tabir edilen hükümetlerdışı örgütlerin katılımıyla düzenlenen ve resmi toplantıyı tamamlayacağı varsayılan alternatif forum üzerine yapılıyor. Kısa adı HIC olan HABITAT Uluslararası Koalisyonu'ndan, diğer bir deyişle NGO'ların üst örgütünden Türkiye'ye gelen iki temsilci, nisan ayı ortalarında çeşitli temaslarda bulundular ve HABITAT II sürecinde asıl olarak zorunlu göçlerle ilgilendiklerini söylediler. Bu ikinci toplantının yürütücüsü konumunda bulunan HIC, bu organizasyonu üstlenme konusunda yol ayrımında.

HIC, zorunlu göçlere karşı 7-8 ülkede kampanyalar temelinde çeşitli çalışmalar yürütüyor. Dolayısıyla, kendisi için oldukça hassas bir nokta olan bu zorunlu tahliyeler konusunda, Türkiye'ye pek sıcak bakmıyor ve toplantının Türkiye'de yapılmasından da endişe duyuyor.

Ancak Türkiye'den gelen çabaların da etkisiyle, zirveyi boykot etme yerine farklı formüller de gündeme gelmiş durumda. Mimarlar Odası'ndan Çiğdem Türkoğlu, Söz'e yaptığı açıklamada, bu formüller içerisinde en baskın olanını şu şekilde anlattı: "HIC, şu anda bize söylenen kadarıyla, yönetmeyecek. Türkiye'deki sivil toplum örgütleriyle birlikte üçüncü bir toplantı, daha özgür, alternatif bir toplantı düzenleyecek." Ancak, buna da kesinleşmiş gözüyle bakılmıyor. Kenya'nın başkenti Nairobi'de düzenlenen ve 5 Mayıs günü sona eren HIC toplantısı da, bu konuda bir karar alma amacını taşıyor.

'Yağmacılar'a karşı uluslararası dayanışma!

Oktay Ekinci, 12 Nisan günü Beyoğlu Mimarlar Odası'nda yapılan toplantıda, HIC temsilcilerine "Hükümetin 70 yıllık kentleşme politikalarını eleştireceğiz. Uluslararası politikaları eleştireceğiz. Dünyadaki dostlarımızı da buraya bekliyoruz. Yoksa yağmacılara karşı tek başımıza kalacağız" diyordu. HIC'teki eğilimin tersine Türkiye'deki sivil kuruluşların çoğu, zirvenin İstanbul'da yapılmasından yana.

Aralarında İstanbul Meslek Odaları Koordinasyon Kurulu, Çevre ve Kültür Değerlerini Tanıtma ve Koruma Vakfı, KONUTBİRLİK, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, DİSK ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği gibi örgütlerin de bulunduğu sivil kuruluşlar, bu doğrultuda Kent ve Demokrasi Platformu'nu kurmuş durumdalar. Bu platformun çağrısında, "Temelde ülkemizdeki gelişmelerin de insan haklarına duyarlı bir sürece kavuşabilmesi için yine HABITAT'ın İstanbul'da gerçekleşecek bir 'dayanışma platformu' olarak değerlendirilmesi"nden bahsediliyor.

İstanbul Yeşilleri'nden Ender Eren ise, Türkiye'nin demokratikleşme ve iskan haklarıyla ilgili ihlalleri sürdüğü müddetçe, toplantının İstanbul'da yapılmasına karşı çıkıyor. Görüşlerini Söz'e açıklayan Eren, Platform'un da, toplantının yapılması konusunda en azından bir soru işareti koyarak çalışmalarını sürdürmesi gerektiğini ifade ediyor. Hükümete 'muhalif' sivil kuruluşların Zirve'yi İstanbul'da yapma çabalarına karşı da, kimin muhalif olduğunun çok belirginleşmediğini savunarak "Buraya geldikten sonra onu alırlar ve içini kendi görüşlerine yedirirler" diyor.

TKİ Başkanı Yiğit Gülöksüz ise, oldukça rahat bir görüntü veriyor. Gülöksüz, eleştirilerin zirveyi etkilemeyeceğini savunuyor.

Ulusal Rapor'a kötü 'rapor'

HABITAT çalışmaları için TKİ başkanlığında kurulan yaklaşık 120 üyeli Ulusal Komite, hükümetin, belediyelerin, sendikaların, sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinden oluşuyor. Bu Komite'nin misyonu bir Ulusal Rapor hazırlamak.

Kent ve Demokrasi Platformu'nda yer alan kuruluşların rapora yönelik ciddi itirazları var. Çiğdem Türkoğlu, "HABITAT çalışmalarının bir geleneği var. Ulusal raporu bir taraf oluşturmuyor. Şimdiye kadar sivil toplum örgütleri, meslek odaları, üniversiteler çağrılmış. Komite de böyle davranmak zorunda. Hem birtakım insanları işe ortak etmek, hem de imaj yaratmak. Ama sonuçta çıkan taslaklardan anlaşıldığı kadarıyla çok nitelikli bir rapor çıkmayacak gibi görünüyor," diyor.

Ulusal Komite çerçevesinde kurulan Danışmanlık Kurulu'nun başkanı İlhan Tekeli ise, kendisiyle yaptığımız görüşmede, "Herkes raporunu veriyor. Bunlar karşılıklı alışveriş halinde edit ediliyor ve bir konsensus oluşuyor" diyor.

Tekeli, zorunlu göçler konusunda da, devlet konut yapsın şeklinde ortak bir tavsiye kararının oluştuğunu söylüyor. Ancak, diğer tarafta, alternatif bir rapor için kollar sıvanmış durumda.

İşin içine para karışınca!

HABITAT süreci içerisinde bazı 'sivil' kuruluşlar, devletten ödenek alma 'olanağı'na da kavuşuyorlar. Ulusal Rapor'un hazırlanma sürecinde bu kuruluşlar, Komite'nin çağrısı doğrultusunda ellerindeki projelerle başvuruyorlar. Bunun karşılığında da ödenek alıyorlar. Bu işleyiş, sivil kuruluşların temel özelliklerinden biri olan bağımsızlık ilkesini zedeleyeceği gerekçesiyle eleştiriliyor. Dolayısıyla, HABITAT sürecinde, hükümet politikalarının eleştirisini etkileyeceği öne sürülüyor. Türkoğlu, Kent Platformu'nda yer alan örgütlerin bu yolu tercih etmediklerini söylüyor. Türkoğlu, "Örgütler, söyleyebileceklerinde bağımsız olmak için ödenek alma yolunu seçmediler" diyor.

Ödenek sorunu, beraberinde "sivil toplum örgütü nedir" sorusunu da gündeme getiriyor. Ekinci 12 Nisan günkü toplantıda, HABITAT sonrasında da uluslararası sivil bir dayanışmanın kurulması gerektiğini belirterek, hükümetler paralelinde giden ve adı sivil toplum örgütü olan bazı kuruluşların, bu dayanışma içerisine giremeyeceğini vurguladı. Bu sözlerin ardından akla Tarih Vakfı, Helsinki Yurttaşlar Derneği gibi kurumlar geliyor. Tarih Vakfı'ndan Prof. İlhan Tekeli, aynı zamanda organizasyona yardımcı olan danışma kurulunun başkanı. Ayrıca ödenek alan kuruluşların da kavramsal olarak sivil örgütler içine dahil edilemeyeceğini ileri sürenler bulunuyor. Türkiye'de sivil toplum alanının düzenlenmemesinin, kamusal fonların kullanılmasında meşruiyet sorunu yarattığı da ileri sürülen görüşler arasında.

Türkiye'yi kötü sicili zorluyor

Farklı renkler için ülkeyi yaşanmaz hale getirme ve zorunlu göçler yönünden Türkiye'nin sicilinin bozuk olması, konferansın Türkiye'de yapılmasını zorlaştırıyor.

Osmanlı'nın son döneminden başlayarak Kürt ayaklanmaları sonrasında uygulanan sürgünler, cumhuriyet döneminde de 1937 Dersim ayaklanması sonrasında devam etti. İHD'nin bir çalışmasına göre, 1984'ten beri süren savaşta boşaltılan köylerin sayısı 2500'ü buluyor.

Yunanistan'la imzalanan 1924 tarihli anlaşma gereğince İstanbul'daki Rumlar ve Batı Trakya'daki Türkler dışındaki her iki ülkedeki Türk ve Rum azınlık karşılıklı olarak yer değiştirildi.

İkinci Dünya Savaşı sırasında çıkarılan ve azınlıklara ödeyemeyeceği kadar yüklü vergiler koyan Varlık Vergisi Yasası'yla ülke, gayrımüslim azınlıklar için güvenilmez hale getirilerek, ülkeden ayrılmaları hızlandırıldı. 6/7 Eylül 1955 olaylarında ise, başta Rumlar olmak üzere, İstanbul'daki azınlıklara yönelik saldırı, tecavüz ve yağmalamalar işin tuzu biberi oldu.

1964 yılında çıkarılan bir kanunla, İstanbul'daki 20 bin Rum, yanlarına sadece 20 lira ve 20 kilo özel eşyalarını almak kaydıyla apar topar yollandı.

Savaşın ortasında kalan Süryaniler'in sadece bölgedeki sayıları 200 binden son 10 yıl içinde 2 bin 500'e düştü.

Son yıllarda kendilerine küfretmenin moda haline getirildiği Ermeniler de ülkeyi hızla terkedenler arasına katıldı.

Toplam nüfusun 13 milyon 899 bin çıktığı 1935 nüfus sayımının konuşulan dile göre nüfus dökümünde, Rumca konuşanlar 108 bin, Ermenice konuşanlar 57 bin, "Musevice" konuşanlar 42 bin olarak geçiyordu. Şimdi 65 milyonluk ülkede 60 bin kadar Ermeni, 25 bin kadar Yahudi ve 2 bin 500 Rum kaldığı hesaplanıyor. Yani nüfus 5 katı artarken, bu üç grubun toplam sayısı yarı yarıya azalmış bulunuyor.

Ayrıca nükleer santraller nedeniyle kimi köylerin boşaltılması da gündemde. Keban Barajı gibi projeler sonucunda istimlak yoluyla boşaltılan köylerin sayısı da yüzlerle ifade ediliyor.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı Genel Başkanı Yavuz Önen:

'HABITAT, hükümetlerin konferansıdır'

Üçüncü dünya ülkelerinde "kentleşme" hızlı, yoğun ve "çarpık" gelişmektedir. Türkiye, hızlı kentleşen bir ülke ve yapı üretimi alanında benzeri ülkelere oranla teknoloji, organizasyon, standart, kalite ve yapı elemanları üretimi alanlarında da daha gelişmiş bir ülke. Ayrıca batıyla ilişkileri ve özellikle yapı üretimi alanındaki alışverişi (teknoloji ve yapı elemanları) de gelişmiş bir ülke. Yerleşme Konferansı'nı İstanbul'da yapmalarının bence temel nedeni, hem Türkiye'nin kentleşme olgusu nedeniyle önemli bir pazar olması, hem de diğer, pazar durumundaki ülkelerle gelişmiş ülkeler arasında önemli bir köprü oluşturma potansiyeline sahip olmasıdır. Türkiye yukarıda açıkladığım çerçevede ilişkilerini geliştirmek ve konferans turizmine de ev sahipliği yapmak istemektedir. Böylesi bir toplantı, kuşkusuz her ev sahibine uluslararası alanda önemli bir prestij de sağlar.

Konferansın temasında barınaksızlıklardan ve altgelir gruplarına yönelik politikalardan sözedilmesi de, Zirve'ye BM ortamında hem sosyal bir içerik katmayı, hem de dünyada giderek artan "yoksul" pazarı canlandırmayı hedeflemektedir. Özetle 1996 İstanbul Habitat II Konferansı, gelişmiş ülkelerin fakir ülkelere yönelik yatırım ve mal ihracatına ışık tutacak projelerin belirlendiği bir ortam olacaktır.

HABITAT Konferansı "hükümet"lerin konferansıdır. Bu konferans yapılacaktır. NGO'lar danışman statüsündedir ve onların önerilerinin bu hükümetlerarası alana nasıl ve ne oranda etki yapacağı da belli değildir. NGO'ların İstanbul'da yapılmasına karşı çıkmaları olarak dile getirilen durum, NGO'ların Türkiye'de Güneydoğu'da zorla göç olayına ve köy yıkma ve yakmalara karşı haklı bir tepkidir. Ancak zannediyorum ki, Türkiye'deki NGO'ların büyük bir çoğunluğunun da telkiniyle, HIC'in bu ay Nairobi'de yapacağı toplantıda katılma, katılmama ya da sınırlı destekleme şıkları arasından "katılma" yönünde karar çıkacaktır.

6 Mayıs'a iki gün kala...

Bir mağaza yanıyor! Dehşetle kaçışan insanlar...Boğulanlar!...Neler oluyor?

"Teröristler mağazaya molotof kokteyli atmış!.." diyor çevredekiler..."Hangi teröristler?..." Her kafadan bir ses çıkıyor.

Terörist ha!

60'lardan kalma bir ses çınlıyor kulağımızda: "Şehir eşkıyaları, teröristler!.." Anadolu'da yaşlılar, gençler soruyorlar: "Kimdir bu teröristler?"

Anlıyorlar çok geçmeden...Meclis Deniz'i, Yusuf'u, Hüseyin'i assın asabildiği kadar...Onlar çoktan efsane olmuşlar...Kırat sırtında kah Nurhak dağlarında, kah Elmalı köylerinde, bir ara Dersim'de ve nedense sık sık ODTÜ bahçelerinde, bazan bir dedeye, bazan bir genç kadına hiç olmayacak zamanda görünür olmuşlar...

Bu nasıl iştir? "Şehir eşkıyası, teröristler" Anadolu folklorunun darağacından kayan bir kızıl kan damlasına nasıl dönüştüler böyle?.. Çünkü... Çünküsü şu:

Asılanlar şehir eşkıyası iseler eğer, Köroğlu ahfadındandırlar. Teröristmişler... Pekala öyle olsun... Ama bu "teröristler", göğsünü gere gere "teröristim" diyen Savinkoflar'ın iç yüceliğini aratmamışlardır. Tupamarolar'ın "şiddet de ahlak gerektirir" ilkesini yüreklerinde yaratmışlardır.

Bizim, Türk'ün, Kürt'ün "teröristler"i –eğer bunlara siz terörist diyorsanız– işte böyle "terörist"lerdi...

Yoksa şu mağaza teröristine, siz devlet ricali, medya kuşları terörist mi diyorsunuz? Bırakın efendim... Mağaza teröristinden terörist olmaz...

Terörist diyecekseniz ille de, "terörist" dediğin güzel olmalı ve ölürken içi rahat, güzel ölmeli:.. Ötesine inanmasa da şu dünyanın, yaşadığı her gününde yalnızca savunabileceğini yapmalı... Karakolda, mahkemede filan değil, yanlış anlaşılmasın... En önce sevdiği kadının, anasının, bacısının önünde... Eğer siz buna terörizm diyorsanız, "terörist"in mihenk taşı kadının vicdanıdır aslında...

Mağaza... Ölen kadınlar...

Terörist ha...

Terörist dediğiniz eğer bizim bildik, tanıdık insanlarsa, yani terörist diyerek 6 Mayıs'ta astıklarınızsa eğer, biz o zaman "arkadaşlar, yoldaşlar" diyoruz, oğullarınızın adını Deniz koyun, Hüseyin koyun, Yusuf koyun, kızlarınızın Deniz'den, Hüseyin'den, Yusuf'tan bir erkek kardeşi olsun.

Ama mağaza teröristinin adını anmayın, 6 Mayıs'ı unutmayın, 4 Mayıs'ı unutun...

Sakın Mazlum'u da unutmayın, Tepe'yi, alevler içinde Zekiye'yi, pirlere karışmış Kemal'i, "mekanı cennet" olmuş Anter'i unutmayın... Binleri... Binlerce kızınız olsun, oğlunuz olsun, adlarını binlerin adlarıyla gönendirin...

Unutun mağaza teröristini, 4 Mayıs'ı yok sayın...

Teröristmiş... Biz nice gülen yüzlü –adını öyle koydunuz- "terörist" görmüşüz... Gözden, gezden, arpacıktan hedefi vurur muydu bilmeyiz ama, beyni ile yüreği yolunu hiç şaşırmamıştır. Halka el kaldırana eli kalkmıştır, çocukların saçlarını okşamış, genç kızlara aşık olmuş, akranıyla voltada "mavra" yapmış, yaşlıların ellerini öpüp, hayır dua almıştır.

Siz, şimdi terörizmle savaş derneği üyeleri, 6 Mayıs'ta teröristleri mi astık diyorsunuz? Astığınız vicdandır, halk sevgisidir, rüzgar gibi yürektir... Şimdi ektiğinizi biçiyorsunuz...

Hey gidi, demek terörist, terörist ha!...

Savinkof dedik az önce... Yazdığı otobiyografinin adı bile "terörist"... Bir ıslak Petrograd gününde, bu terörist Savinkof otokrasiyi yıkmanın yolunu kendince çizmiştir. Doğruluğu tarihçe onaylanmamıştır ama, Savinkof tarihe kalmıştır. Çünkü haksız bir düzen olarak Çarlığı vurmak, en büyük hak sayılmıştır. Çarlık ölmüş, bir daha dirilmemiştir. Bunu terörist hayal etti diye Çarlığı vurmak suç mudur? Bu, çok karmaşık bir tarih sorunsalı olarak tartışmalıdır. Savinkof başbakana suikast hazırlamıştır. Köpük içinde atların çektiği arabaya yaklaşan genç bir teröristtir. Rus'un teröristi, kendine terörist demektedir çünkü... Bombayı fırlatacaktır... Kendisi de birlikte ölecektir büyük olasılıkla... Durur... Terörist terörden vazgeçmiştir. Korku mu bu? Savinkofçu teröristin eli mi titremiştir? Hayır! Başbakan yalnız değildir arabada, yanında karısı oturmaktadır.

Terörist hedefi şaşırmamıştır.

Rusya'dan Uruguay'a uçalım...

Çünkü geçen yıl da Rosenkof Uruguay'dan Türkiye'ye uçmuştu.

"Terörist" bir Tupamaro... Şair, tiyatro yazarı... Uruguay Komünist Partisi'ne üye bir babanın oğlu... "Söyle" der oğluna baba, "Tupamaro ne demek?" Yanıt güzeldir: Sanki baba hatrına verilen bir yanıt gibidir: "Tupamaro demek komünist demek; komünist demek Tupamaro demektir baba..." Hatırladınız mı? Deniz'in Kemalist inançlı babasına yazdığı mektubu?..

Birileri "nereden çıktı bu Kemalizmle ilgili sözler" deyivermişti Deniz'in ölüm öncesi son mektubu için... "Terörist" mi diyorsunuz, çok iyi, "terörist" babasının önünde ölüm öncesinde son bir defa saygıyla eğilmektedir... Ah! Darağacında eğilmeyen bir baştır o...

Eğer "terörist" Deniz, Hüseyin, Yusuf gibi ve de Rosenkof gibi bir "terörist" ise, işte bu "terörist" gülen "terörist"lerdendir. "Biz, yani Tupamaro gerillaları" diyor Rosenkof, "kentte bomba ve dinamit kullanmadık hiçbir zaman." Yüzü aydınlık, huzurlu... Devam ediyor: "Çünkü kentte biz vardık, Tupamaro vardı, halk vardı ve çocuklar, yaşamak isteyen insanlar bombayı hak etmedi..."

Bu "terörist" de hedefi şaşırmamıştır...

6 Mayıs... 6 Mayıs'ta Deniz, Hüseyin, Yusuf'u idam ettiniz...

Eğer onlara terörist diyorsanız, kabul, onlar "terörist" idiler... Peki arkadaşlar, bu güzel (onların deyimiyle) "terörist"ler, hiç hedefi şaşırdılar mı?

Asla...

İşte bu nedenle her 6 Mayıs, eğer onlar gerçekten "terörist" iseler, terörizm bayramıdır...

SÖZ HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi: Olgu Ltd.Şti. Genel Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni: Merdan YANARDAĞ

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Yazı İşleri — Dış Haberler: Osman KÖKER; Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN; Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU; Makaleler: Veysi SARISÖZEN

Haber Merkezi: Ahmed BERTUĞ, Ayla ÖNDER, Ali IŞINGÖR

İşletme Müdürü: Ali KÜÇÜK

Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK

Reklam Müdürü: Emine SAPMAZ

Yayın Kurulu: Osman Köker, Seyfi Öngider, Sezai Sarıoğlu, Veysi Sarısözen, Merdan Yanardağ

Ankara Büro: Mustafa ERDOĞAN (Haber Müdürü), Aylan UNCU, Hatice Can KÜRTÜNCÜ

Ankara Tel:(0312) 418 41 98 Fax:(0312) 418 22 63

İzmir: Rıza ZINGAL — Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği: Engin ERKİNER, Kasseler Str. 1a, 60486 Frankfurt, Tel: 49.69.7075714, Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD